

Vaativa lääkinällinen kuntoutus

19.09.2019

Sisällysluettelo

1 Etuohje	1
1.1 Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.1.1 Kokonaistilanteen hahmottaminen	2
1.1.2 Moniammatillinen palvelu LUONNOS	2
1.2 Tavoite	4
1.2.1 Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tavoite	5
1.2.1.1 Yksilöllisen tavoitteen asettaminen	5
1.3 Oikeus ja edellytykset	6
1.3.1 Vakuutetun oikeus	6
1.3.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat	7
1.3.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat	7
1.3.2 Myöntämisedellytykset	8
1.3.2.1 Vaativan kuntoutuksen asiakas	8
1.3.2.2 Kuntoutussuunnitelma	11
1.3.2.2.1 Hoidosta vastaava yksikkö	13
1.3.2.2.1.1 Hyvä kuntoutuskäytäntö ja vaativan kuntoutuksen periaatteet	14
1.3.2.3 Tarpeellisuus	15
1.3.2.4 Julkinen laitoshoido	17
1.3.2.5 Valtion koulussa opiskelevat	18
1.3.2.6 Välitön sairaanhoito	18
1.3.3 Kuntoutusvastuun siirtyminen Kelalta terveydenhuollolle	19
1.4 Suhde muuhun kuntoutukseen	20
1.4.1 Asiakkaan ohjaaminen	20
1.4.1.1 Muut kuntoutuspalveluja järjestävät tahot	20
1.4.1.1.1 Invalidille myönnettävä autoveronpalautus	21
1.4.1.1.2 Kuntien järjestämisvelvollisuuteen kuuluva lääkinällinen kuntoutus	21
1.4.1.1.3 Päihdehuolto	22
1.4.1.1.4 Rintamaveteraanien ja sotainvalidien kuntoutus	22
1.4.1.1.5 Työtaturma- ja ammattitautilain ja liikennevakuutuslain mukainen kuntoutus	23
1.4.2 Estävät kuntoutusetuudet	24
1.4.3 Ulkomailta saatava kuntoutus	25
1.5 Toimenpiteet	25
1.5.1 Terapiat	26
1.5.1.1 Terapiamuodot, -lajit ja terapiakerran kestot	27
1.5.1.1.1 Fysioterapia	29
1.5.1.1.2 Lasten ja nuorten fysioterapia	30
1.5.1.1.3 Lasten ja nuorten toimintaterapia	31
1.5.1.1.4 Musiikkiterapia	31
1.5.1.1.5 Neuropsykologinen kuntoutus	32
1.5.1.1.6 Psykoterapia	34
1.5.1.1.7 Puheterapia	35
1.5.1.1.8 Ratsastusterapia toimintaterapeutin toteuttamana	36
1.5.1.1.9 Ratsastusterapia fysioterapeutin toteuttamana	37

1.5.1.1.10 Toimintaterapia	37
1.5.1.2 Terapian toteuttaminen	38
1.5.1.2.1 Koti-, päiväkot- tai koulukäynti	39
1.5.1.2.2 Ohjaukset	40
1.5.1.2.3 Verkostokäynti	40
1.5.1.2.4 Etäterapia	42
1.5.1.2.5 Eläinavusteinen terapia	43
1.5.2 Kuntoutusjaksot	44
1.5.2.1 Moniammatillinen yksilökuntoutus	44
1.5.2.1.1 Edellytykset	45
1.5.2.1.2 Sisältö ja toteutus	48
1.5.2.1.3 Omaisen osallistuminen	51
1.5.2.2 Kuntoutuskurssit eri sairausryhmille	52
1.5.2.2.1 Edellytykset	53
1.5.2.2.2 Sisältö ja toteutus	54
1.5.2.2.3 Omaisen osallistuminen	56
1.6 Kv-säännökset	58
1.6.1 Asetus 883/2004	59
1.6.1.1 Rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin	60
1.6.1.1.1 Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin	60
1.6.1.2 Eläkkeenhakijan ja eläkkeensaajan siirtyminen palkkatyöhön	61
1.6.1.3 Eläkkeenhakijoiden ja eläkkeensaajien oikeus kuntoutusetuuksiin	62
1.6.1.3.1 Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetuuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa (883/2004, art. 24)	62
1.6.1.3.2 Eläkkeensaajan tai hänen perheenjäsentensä oleskelu muussa jäsenvaltiossa kuin asuinjäsenvaltiossaan - oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa - lupa välttämättömään hoitoon asuinjäsenvaltion ulkopuolella (883/04 art. 25)	63
1.6.1.4 Perheenjäsenen käsite ja ensisijaisuussääntö	64
1.6.1.4.1 Perheenjäsenten hoitoetusoikeudet eri tilanteissa	64
1.6.1.5 Rekisteröitymismenettely luontoisetuuksien saamiseksi	65
1.6.1.6 Laitosten väliset korvaukset	65
1.6.1.7 Kustannuksista vastaaminen	67
1.6.2 Kuntoutus ulkomailla (KKRL 16 §)	67
1.6.2.1 Maa, jossa kuntoutusta annetaan	67
1.6.2.1.1 Toinen EU/EY-valtio	67
1.6.2.1.2 Muu valtio	68
1.6.2.2 Kuntoutuksen hakeminen	68
1.6.2.3 Kustannusten korvaaminen	69
1.6.2.4 Matkakustannukset	69
1.7 Hakeminen	69
1.7.1 Vireilletulo	70
1.7.1.1 Lähettäjän vastuu	71
1.7.1.2 Asiakirjan siirto	71
1.7.2 Kuka voi hakea etuutta?	71
1.7.2.1 Henkilö itse	71
1.7.2.2 Edunvalvoja	72
1.7.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	73

1.7.2.4	Asiamies eli valtuutettu	73
1.7.2.5	Kunta	73
1.7.3	Hakuaika kuntoutusetuuksissa	74
1.7.4	Asiakkaan valinta	74
1.7.5	Kelan oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta	75
1.7.6	Tiedonantovelvollisuus etuutta haettaessa	76
1.7.7	Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen	76
1.7.8	Ohjaus muuhun kuntoutukseen	77
1.7.9	Lisäselvitysten pyytäminen	77
1.8	Ratkaiseminen	79
1.8.1	Käsittelypaikka	80
1.8.1.1	Kurssien esivalinta ja keskitetty päätöksenteko	82
1.8.2	Esteellisyydestä	84
1.8.2.1	Käsittely- ja ratkaisukielto	84
1.8.2.2	Esteellisyyden toteaminen	84
1.8.3	Haastattelu	84
1.8.4	Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen	85
1.8.5	Kuuleminen	85
1.8.5.1	Milloin asiakasta on kuultava?	86
1.8.5.2	Miten kuullaan?	86
1.8.6	Päätöksen antaminen	86
1.8.6.1	Kuntoutuspäätöksen antaminen	86
1.8.6.2	Kuntoutuspäätöksen pituus	89
1.8.6.3	Kuntaan tehtävät ilmoitukset	92
1.8.7	Työkykyarvioinnin muistiinpanot	92
1.8.8	Päätöksensaaajat	92
1.8.8.1	Päätöksestä tiedottaminen	93
1.9	Maksaminen	95
1.9.1	Kuntoutuskustannusten korvaaminen	95
1.9.1.1	Korvattavat kustannukset	95
1.9.1.1.1	Terapiapalvelujen hinnoitteluperusteet	96
1.9.1.1.2	Matkakustannukset, yöpymisraha ja avustamisen korvaaminen	102
1.9.1.1.3	Lausuntopalkkiot	102
1.9.1.1.4	Kuntoutuskustannusten korvaaminen äkillisen sairauspoissaolon ajalta	103
1.9.1.1.5	Kustannukset, joita Kela ei korvaa	104
1.9.1.2	Kuntoutuskustannusten laskuttaminen	104
1.9.1.3	Laskutusaika	105
1.9.2	Maksunsaajat	106
1.9.2.1	Maksaminen kunnalle/kuntayhtymälle	106
1.9.2.2	Ulosotto	108
1.9.3	Maksuosoite	108
1.9.4	Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet	109
1.9.4.1	Ennakonpidätyksen perusteet	109
1.9.4.2	Lähdevero	110
1.9.4.3	Työkorvausten saajien verotus	111
1.9.4.4	Tietojen saanti ja käyttöönotto	111
1.9.4.4.1	Suorasiirtotiedot	111

1.9.4.4.2 Tiedot maksunsaajalta	112
1.9.4.4.3 Ennakonpidätyksen tallennus	112
1.9.4.4.4 Kelan selvitettävä	113
1.9.4.5 Toimittaminen	113
1.9.4.5.1 Kuntoutusetuudet	113
1.9.4.6 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus	114
1.9.4.7 Takaisin maksetut etuudet	115
1.9.4.8 Regressisuoritukset	115
1.9.4.9 Vuosi-ilmoitukset	115
1.9.4.10 Kuukausivalvonta	116
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	116
1.10.1 Olosuhteiden muutos	117
1.10.2 Osallistumisen peruuttaminen	117
1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	117
1.12 Tarkistaminen	117
1.13 Keskeyttäminen	118
1.14 Lakkauttaminen	118
1.15 Liikamaksu	119
1.15.1 Takaisinperintä	119
1.16 Muutoksenhaku	119

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä ja neuvonnassa. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista. Teknisestä toteutuksesta johtuen sekä ohjeen sisällysluettelossa että ohjetekstissä on muutamia otsikoita kahteen kertaan. Ohjeen pdf-tiedoston teknistä toteutusta parannetaan tältä osin myöhemmin.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Asiakkaan kokonaistilanne

Asiakkaan hakiessa kuntoutusta voi kokonaistilanteen pohjalta nousta esiin erilaisia kuntoutustarpeita. Eri etuuksien käsittelyn yhteydessä ja asiakaspalvelussa voi ilmetä asiakkaan tarve erilaisiin kuntoutuspalveluihin. Kun asiaa tarkastellaan yhteistyössä asiakkaan, eri etuuden ratkaisutyön asiantuntijan ja/tai asiantuntijalääkärin kanssa, voi tilanteeseen löytyä useita ratkaisuvaihtoehtoja.

Kuntoutustarpeen tunnistaminen edellyttää huolellista asiakkaan kokonaistilanteen selvittämistä. Vuorovaikutus asiakkaan kanssa on aina olennainen osa suunnittelua ja kuntoutusprosessin käynnistämistä. Asiakkaaseen ollaan kuntoutusasian selvittelyn aikana yhteydessä tarpeen mukaisesti.

Asiakas tarvitsee runsaasti tietoa eri kuntoutusvaihtoehtoista, jotta hän voi punnita omaa ratkaisuaan ja siihen sitoutumista. Hänen motivaatiotaan voidaan usein myös tukea tarjoamalla erilaisia kuntoutusmahdollisuuksia. Asiakkaan kanssa asioinnissa tulee suosia yhden käsittelijän periaatetta siten, ettei henkilö tarpeettomasti vaihdu.

Kun osallistut kuntoutuksen ratkaisutyön asiantuntijana yhteistyöhön

- selvitä asiakkaasta Kelassa jo saatavilla oleva tieto
- tarkastele kokonaistilannetta laaja-alaisesti
- arvioi lisätiedon tarve ja muista, että useimmiten saat tiedon asiakkaalta itseltään
- valmistaudu kuntoutushaastatteluun kokoamalla asiat, joita asiakkaan kanssa on syytä käydä yhdessä läpi
- huomioi mahdollinen oikeus muuhun etuuteen ja konsultoi tarvittaessa muun etuuden ratkaisuasiantuntijaa.

Tiedonkulun varmistamiseksi kirjaa aktiivisesti tarpeelliset tiedot työkykyarvioinnin muistiinpanoihin (T).

- Arvioi myös, onko asiakkaan tilanteesta tarvetta [ilmoittaa kuntaan](#).

1.1.1. Kokonaistilanteen hahmottaminen

Asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen on välttämätöntä, kun mietitään kuntoutustarvetta ja kuntoutuksen oikea-aikaisuutta. Tutustu käytettävissä olevien selvitysten ja Oiwan tietojen pohjalta asiakkaan tilanteeseen. Pohdi asiakkaan toimintakykyä ja elämäntilannetta kokonaisuutena ICF-viitekehyyksen mukaisesti. Kirjaa muistiin asioita, joista on vielä tarpeellista keskustella kuntoutushaastattelussa tai pyytää lisäselvitystä esim. hoitotalolta.

Hakemuksesta ja lääkärinlausunnosta saat tietoa siitä, minkälainen sairaus tai vamma on ja millaisia rajoitteita se aiheuttaa toiminta- ja työkykyyn. Kiinnitä huomiota lisäksi yksilö- ja ympäristötekijöihin, jotka voivat kuormittaa asiakasta hänen elämäntilanteessaan ja heikentää elämänhallintaa. Ne voivat olla vaikuttamassa toiminta-, työ- tai opiskelukykyyn tai sen ennusteeseen. Etsi myös seikkoja, jotka toimivat voimavaroina asiakkaan elämässä.

Kun perehdyt tarkasti asiakkaan tietoihin ja niiden pohjalta haastattelet asiakasta ja mahdollisesti hänen lähitoimijaansa, saat kokonaiskuvan asiakkaan elämäntilanteesta ja sairauden tai vamman vaikutuksista suoriutumiseen ja osallistumiseen elämän eri osa-alueilla ja erilaisissa toimintaympäristöissä.

Huomioi, että sairaustilanteen pitkittyessä kuntoutuksen tuloksellisuus voi vaihdella tai muuttua. Mieti kokonaistilanteen arvioinnissa, miten asiakasta voitaisiin kuntoutuksen keinoin auttaa. Tee tarvittavaa yhteistyötä selvittelyn aikana.

Tietoa asiakkaan kokonaistilanteesta

Aloita asiakkaan kokonaistilanteen tarkastelu Kelassa jo olevien tietojen pohjalta.

Tutki

- kuntoutushakemus (mm. asiakkaan antamat tiedot arjen suoriutumisesta ja osallistumisesta sekä kuntoutuksen ja avuntarpeesta)
- uusimmat lääkärinlausunnot ja muut terveydentilaa kuvaavat selvitykset
- etuustilanne, huomioi erityisesti muut Kela-etuudet
- aiemmat kuntoutuspäätökset, muutoksenhakuasiat ja sairauspäiväraha-kaudet
- viimeisimmät yhteydenotot ja viestit
- palvelutiedot-näyttö (a)
- työkykyarvioinnin muistiinpanot (T)
- aiemmat asiantuntijalääkärin arviot ja asiantuntijan lausunnot esim. vammaisuuksia, kuntoutusta, sairauspäivärahaa koskien
- uusimmat sairauspäivärahan, työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusasioiden kommentit
- työkykyneuvonnan muistiinpanot
- mahdolliset kuntoutuspalautteet
- asiakkaan toimittamat lisäselvitykset

1.1.2. Moniammatillinen palvelu LUONNOS

Moniammatillinen palvelu on

- erityisen tuen tarpeessa
- vaativassa muutostilanteessa oleville

asiakkaille tarkoitettu Kelan palvelu. Sillä täydennetään Kelan peruspalvelua silloin, kun asiakas tarvitsee elämäntilanteessaan linkkiä eri palveluiden välille, tukea ja seurantaasioiden edistymisessä.

Kohderyhmänä on toistaiseksi syrjäytymisvaarassa olevat 16-29 vuotiaat nuoret. Muut ikäryhmät tulevat palveluun mukaan myöhemmin. Moniammatillinen palvelu on asiakkaalle aina vapaaehtoista.

Miten tunnistan moniammatillisen palvelun tarpeessa olevan asiakkaan

Moniammatillisen palvelun tarpeessa olevilla asiakkailla on yleensä useita tai isoja ongelmia

- terveydessä
- elämänhallinnassa
- toimeentulossa.

Asiakkaan kyky tai voimavarat oman tilanteensa selvittämiseen ja eteenpäin viemiseen ovat usein myös puutteelliset. Asiakkaalta voi puuttua läheisten tukiverkosto kokonaan tai sieltä ei löydy apua, osaamista tai voimavaroja hänen auttamiseksi.

Asiakkaiden tilanteet ovat erilaisia toisiinsa nähden, joten tarkkoja tunnusmerkkejä moniammatillisen palvelun tarpeen tunnistamiseksi on mahdotonta antaa. Esim. asunnon menettäminen voi tarkoittaa taustasta sekä kyvyistä ja voimavaroista riippuen yhdelle asiakkaalle katastrofia, kun taas toinen kokee sen ratkaistavissa olevaksi asiaksi.

Tilanteiden tunnistaminen onnistuu parhaiten toimimalla ratkaisutyön mallin mukaan, pysähtymällä tarvittaessa asiakkaan tilanteen äärelle, keskustelemalla hänen kanssaan ja luottamalla tilanteesta syntyvään intuitioon. Saat apua huolestuttavien merkkien tunnistamiseen huoliseulasta (linkki tähän). Muista kuitenkin, että huoliseulaan on nostettu vain tyypillisimpiä esimerkkejä, muunlaisiakin huolenaiheita voi tulla vastaan.

Jos sinulle herää huoli asiakkaan tilanteesta

- selvitä, onko asiasta tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalihuoltoon.
- mieti, hoituuko asiakkaan asia peruspalvelussa vai onko asiakkaalla tarvetta moniammatilliselle palvelulle.

Miten ohjaan asiakkaan moniammatilliseen palveluun

Jäsentele asiakkaan tilannetta itsellesi ennen moniammatilliseen palveluun ohjaamista. Mieti, mikä asiakkaan tilanteessa on suurin huolenaihe ja voidaanko se ratkaista hyvällä peruspalvelulla. Huomioithan, että kommunikointiongelmien esim. hankala asiakas tai etuusratkaisujen tulkintaongelmat eivät ole perusteita moniammatilliselle palvelulle.

Jos kyse on kuitenkin tilanteesta, jossa asiakas tarvitsisi mielestäsi moniammatillista palvelua, keskustele asiasta asiantuntijan kanssa. Tarkemmat toimintaohjeet ja yhteystiedot löydät [Moniammatillisen palvelun työtilasta](#).

Jos asiakas ei kuulu moniammatillisen palvelun piiriin, asiakkaan asioiden hoitaminen jatkuu Kelan normaalissa palvelussa. Asiantuntija voi antaa kuitenkin konsultaatiokeskustelussa vinkkejä siitä, miten asiakkaan tilanteessa kannattaisi edetä.

Jos asiakas on jo moniammatillisessa palvelussa, löydät Oiwasta kooste-näytöltä maininnan *Asiakkaalla on moniammatillisen palvelun töitä. Katso moniammatillisen palvelun muistiinpanot.*

Mitä moniammatillisessa palvelussa tapahtuu

Asiakkaalle nimetään oma moniammatillisen palvelun asiantuntija, joka selvittää tilannetta yhdessä asiakkaan kanssa. Yleensä asiakkaat tarvitsevat myös muita kuin Kelan palveluita. Jotta asiantuntija voi ottaa yhteyttä muihin toimijoihin, hän pyytää asiakkaalta kirjallisen suostumuksen Kelan ulkopuolisten kumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja tietojen vaihtoa varten.

Kun asiakas on antanut suostumuksensa, moniammatillisen palvelun asiantuntija selvittää yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa, miten asiakasta voidaan auttaa hänen tilanteessaan. Toimenpiteet ja eteneminen ovat aina yksilöllisiä. Ne määräytyvät sen mukaan, millaisista tavoitteista asiakkaan kanssa sovitaan. Tavoitteet voivat alussa olla hyvin pieniä. Oleellista on, että edetään asiakkaan tahdissa. Usein asiakkaan palvelupolku täydentyy etenemisen mukaan.

Asiantuntija pyrkii osallistamaan asiakasta hänen tilanteeseen sopivalla tavalla ja pitää hänet ajan tasalla niiden asioiden etenemisestä, joissa asiakas ei ole itse mukana. Moniammatilliseen palveluun kuuluu vahvasti myös asiakkaan tilanteen seuranta. Asiantuntija voi jatkaa seurantaa tarkoituksenmukaisella, asiakkaan kanssa sovitulla tavalla, myös Kelan etuasioden hoitamisen jälkeen.

Milloin palvelu päättyy

Moniammatillinen palvelu pyritään päättämään hallitusti sopimalla siitä asiakkaan kanssa. Yleisimmät palvelun päättymistilanteet ovat seuraavanlaisia:

- asiakkaan tilanne on edennyt siinä määrin parempaan suuntaan, että hän pärjää Kelan peruspalvelulla tai ei tarvitse palveluita enää ollenkaan
- vastuu asiakkaan asiasta siirretään sovitusti jollekin yhteistyökumppanille
- emme pysty Kelassa auttamaan asiakasta enempää

Asiakas voi myös koska tahansa perua suostumuksensa yhteistyöhön Kelan kumppaneiden kanssa ja/tai ilmoittaa, ettei halua enää moniammatillista palvelua.

Moniammatillisen palvelun päättymisen jälkeen asiakkaan asiat hoidetaan peruspalvelussa. Jos asiakkaalla on myöhemmin uudelleen tarvetta moniammatilliselle palvelulle, asia käynnistyy samalla tavalla keskustelulla asiantuntijan kanssa, kuten edelliselläkin kerralla.

1.2. Tavoite

Kelalla on lakiin perustuva velvollisuus järjestää ja korvata ammatillista ja vaativaa lääkinällistä kuntoutusta sekä kuntoutuspsykoterapiaa.

- Ammatillista kuntoutusta järjestetään työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi.
- Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta järjestetään mahdollistamaan arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista varten.
- Kuntoutuspsykoterapiaa järjestetään työ- tai opiskelukyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi henkilöille, joiden työ- tai opiskelukykyä uhkaa mielenterveydenhäiriö.

Kuntoutuksen järjestämisen lisäksi Kela voi maksaa kuntoutuksen ajalta Kelan kuntoutuslaissa säädetyin edellytyksin kuntoutusrahaa, jonka tavoitteena on toimeentulon turvaaminen kuntoutuksen ajalta.

Järjestämisvelvollisuuteen kuuluvan kuntoutuksen lisäksi Kela voi järjestää ja korvata harkinnanvaraista kuntoutusta eduskunnan vuosittain myöntämän rahamäärän puitteissa.

- Harkinnanvaraisen kuntoutuksen tavoitteena on työ- tai toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen.

Kelan kuntoutus perustuu lakiin Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005). Tässä ohjeessa laista käytetään nimitystä Kelan kuntoutuslaki tai lyhennettä KKRL.

Kelalla on velvollisuus ohjata asiakasta muiden kuntoutuksen järjestäjien palveluihin ja tehdä yhteistyötä muiden kuntoutusta järjestävien tahojen kanssa.

Katso myös
Ammatillisen kuntoutuksen etuusohje ja
Kuntoutuspsykoterapian etuusohje
Harkinnanvaraisen kuntoutuksen etuusohje sekä
Kuntoutusrahan etuusohje.

1.2.1. Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tavoite

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tavoite

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tavoitteena on mahdollistaa arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista henkilölle, jolla on sairaus tai vamma ja siihen liittyvä huomattavia vaikeuksia aiheuttava suoritus- ja osallistumisrajoite.

Arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista voidaan mahdollistaa tukemalla uusien tai menetettyjen taitojen oppimista tai vahvistamalla toimintakykyä tukevia tai korvaavia taitoja. Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta toteutetaan yhteistyössä kuntoutujan ja hänelle tärkeiden toimijoiden kanssa.

Kuntoutuksen toteutus perustuu asiakkaalle merkityksellisiin ja konkreettisiin arjen suoriutumista ja osallistumista mahdollistaviin tavoitteisiin, jotka liittyvät työhön, opiskeluun tai muihin arjen toimintoihin. Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta ei voida järjestää pelkästään hoidollisin tavoittein.

1.2.1.1. Yksilöllisen tavoitteen asettaminen

Kuntoutustoiminnalle on aina asetettu sekä yksilöllisiä että yhteiskunnallisia tavoitteita. Tavoitteiden asettaminen kuntoutukselle on tärkeää siksi, että se antaa välineitä toteuttaa vaikuttavaa kuntoutusta ja tavan tarkastella tavoitteiden toteutumista.

GAS -menetelmän (GAS = Goal Attainment Scaling) avulla luodaan yhtenäinen välineistö kuntoutuksen yksilöllisten tavoitteiden asettamiseen. Yksilötasolla kuntoutuksen suunnittelu perustuu laaja-alaiseen ja objektiiviseen kuntoutujan kokonaistilanteen arviointiin, joka edellyttää luotettavien arviointimittareiden käyttöä. Keskeistä vaikuttavassa kuntoutusprosessissa on kuntoutujan motivoituminen ja sitoutuminen tarvittaviin toimenpiteisiin. Tavoitteilla on oleellinen merkitys kuntoutujan motivaatioon ja sitoutumiseen.

GAS -prosessi kuntoutuksessa

Asiakkaan elämän- ja työtilanne sekä terveystila vaikuttavat kuntoutuksen suunnitteluun. Etuuskäsittelijän tulisi tunnistaa kuntoutustarpeita lääkärinlausunnosta/kuntoutussuunnitelmasta, hakemuksesta ja haastattelussa. Haastattelussa etuuskäsittelijä keskustelee asiakkaan kanssa

siitä, millaisiin tarpeisiin kyseisellä kuntoutuksella voidaan vastata ja millaisia tavoitteita sillä voidaan saavuttaa. Tavoitealueesta keskustellaan yleisellä tasolla kuten ammatillisista tai terveyteen liittyvistä tavoitteista. Asiakkaalla voi olla useita erilaisia terveyteen liittyviä oireita ja sekä työhön että elämäntilanteeseen liittyviä kysymyksiä, joista vain osaan voidaan vaikuttaa käytettävissä olevin kuntoutuksen keinoin. Tärkeintä olisi saada asiakas etukäteen miettimään kuntoutusprosessiin ja tavoite-alueeseen liittyviä omia tavoitteita, jotta hän pystyy helpommin kuntoutuksen alkaessa nimeämään itselleen realistisia tavoitteita. Näin asiakas myös tietää, mihin kyseisellä kuntoutuksella pyritään. Kelan työntekijä ei täytä Omat tavoitteeni -lomaketta, vaan se tehdään kuntoutuksen alkaessa palveluntuottajan toimesta.

Palveluntuottaja asettaa asiakkaan kanssa yhdessä tavoitteet kuntoutukselle, koska kuntoutuksen tavoitteen tarkka tunnistaminen ja asteikon määrittäminen edellyttävät kuntoutuksen toteuttajilta hyvää kokemusta kyseisen kuntoutusmuodon toteuttamisesta ja vaikuttavuudesta. Jokaisen asia valmiudet ja mahdollisuudet muutokseen vaihtelevat eri tilanteissa. Vaikka asiakkailla olisi lähtötilanteessa sama sairaus, heidän kuntoutukselle asettamansa tavoitteet voivat yhteistyössä muodostua erilaisiksi, kullekin yksilölle soveltuviksi. Tavoitteiden saavuttamiseen asetetaan realistinen aikataulu ja ne arvioidaan kuntoutuksen kuluessa. Lopullinen tavoitteiden saavuttamisen arviointi tehdään kuntoutuksen päättyessä.

Omat tavoitteeni -lomakkeesta saatua tulosta (GAS- pistemäärä tai T lukuarvo) ei voi käyttää kuntoutuspäätöksiä ratkaistaessa, koska palveluntuottajat opettelevat vasta menetelmän käyttöä. Tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttaa monet tekijät, kuten onko tavoitteet asetettu realistiseksi, mitattaviksi tai miten asiakkaan elämäntilanne mahdollistaa tavoitteiden saavuttamisen. Aikaisemmilta kuntoutus-jaksoilta saadut GAS -menetelmän tulokset eivät kerro tulevasta kuntoutustarpeesta tai suoranaisesti kuntoutuksen onnistumisesta. Kuntoutuspäätöksiä tehtäessä asiakkaan tilanteen arviointi perustuu kuitenkin kokonaisvaltaiseen arviointiin, missä on mukana sairaustiedot, kliininen arvio sekä muut arviointimenetelmät (esim. B-lausunnon tiedot, kuntoutussuunnitelma, kuntoutusseloste, hakemus, työ- ja toimintakyvyn arviointimenetelmät).

Valmis Omat tavoitteeni -lomake tulee Kelaan kuntoutuspalautteen liitteenä. Etuuskäsittelijä katsoo tulokset yhdessä kuntoutuspalautteen kanssa, miten tavoitteet ovat toteutuneet ja arvioi mahdolliset jatkotoimenpiteet.

1.3. Oikeus ja edellytykset

Kelan on järjestettävä vaativa lääkinällinen kuntoutus siten kuin Kelan kuntoutuslaissa (KKRL 566/2005 9 § ja 10 §) säädetään. Asiakkaalla on oikeus järjestämisvelvollisuuden mukaiseen kuntoutukseen, kun laissa mainitut edellytykset täytyvät. Kela maksaa kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

Järjestämisvelvollisuuteen kuuluvan kuntoutuksen lisäksi Kela voi järjestää ja korvata harkinnanvaraista lääkinällistä kuntoutusta Kelan kuntoutuslain 12 §:ssä tarkoitetun rahamäärän puitteissa. Harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta on kerrottu tarkemmin sitä käsittelevässä etuusohjeessa.

Katso myös Harkinnanvaraisen kuntoutuksen etuusohje.

1.3.1. Vakuutetun oikeus

Sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuina ovat:

- Suomessa vakinaisesti asuvat ja heihin rinnastettavat, ja
- Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat henkilöt, vaikka he eivät vakinaisesti asuisikaan Suomessa.

Ennen etuushakemuksen ratkaisemista varmista, että vakuuttaminen on selvitetty siltä ajalta, jolle etuutta on haettu.

1.3.1.1. Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat

Suomessa vakinaisesti asuva on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaan (SVL 1224/2004 1 luku 2 § 1 mom.). Vakainainen Suomessa asuminen ratkaistaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan ([AspSotuL 16/2019](#)).

Lue lisää vakinaisesta asumistarkoituksesta.

Suomessa asuviin rinnastetaan enintään 6 kuukauden ajan tilapäisesti ulkomailla oleskelevat henkilöt ([AspSotuL 6 §](#)).

Lisäksi vakuuttamislain 11–13 §:ssä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat ovat laissa säädetyin edellytyksin edelleen sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja, myös yli 6 kuukautta kestävän ulkomailla oleskelun ajan. Tällaisia henkilöryhmiä ovat mm. valtion palveluksessa ulkomailla työskentelevät, kehitysyhteistyöntekijät, suomalaisella aluksella palvelevat merimiehet, lähetetyt työntekijät, suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamat työntekijät, sekä päätoimiset opiskelijat ja tutkijat. Myös näihin ryhmiin kuuluvien mukana ulkomailla olevien perheenjäsenten oikeus Suomen sosiaaliturvaan voi säilyä saman ajan.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Huomaa, että työntekijöinä ja yrittäjinä EY-lainsäädäntöä soveltavassa [1] liikkuvien sosiaaliturva määräytyy EY:n sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Esimerkiksi lyhytaikainenkin työskentely muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa, voi johtaa Suomen sairausvakuutuksen päättymiseen.

Lue lisää EY:n sosiaaliturva-asetuksesta 883/2004 ja 1408/71.

[1] [EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot](#)

1.3.1.2. Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat

---

Suomessa työskentelevä tai yritystoimintaa harjoittava henkilö voi olla sairausvakuutettu, vaikka häntä ei pidettäisi vakinaisesti Suomessa asuvana (SVL 1224 /2004 1 luku 2 § 1 ja 2 mom.).

Työskentelyyn perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että työntekijä ansaitsee kuukausittain vähintään vakuuttamislain mukaisen rajapalkan verran. Työntekijä voi säilyä sairausvakuutettuna myös työskentelyn vähentyessä, keskeytyessä tai päättyessä, mikäli hän on oikeutettu työntekijän jälkisuojaan.

Lue lisää vakuuttamislain ([AspSotuL 16/2019](#)) mukaisesta työskentelyyn perustuvasta vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan harjoittamiseen perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain (Yrittäjän eläkelaki 1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain ([Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006](#)) mukaisen vakuutuksen. Neljän kuukauden yritystoiminnan harjoittaminen on ehto Suomessa asuvien henkilöiden kuulumiseksi yrittäjän eläkelain soveltamisen piiriin, joten yrittäjän on käytännössä tullut harjoittaa yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjästä.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

Harkitessasi sairausvakuuttamista työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella huomioi, että samat vakuuttamisen edellytykset koskevat sekä EU-lainsäädäntöä soveltavista maista [1] ja sosiaaliturvasopimusmaista, että kaikista muistakin maista tulevia työntekijöitä ja yrittäjiä. Lisäksi edellytetään oleskelulupavaatimuksen täyttymistä ([AspSotuL 4 §](#)). Lue lisää oleskeluluvasta. Sairausvakuutuslain ja vakuuttamislain työntekijän vakuuttamisen säännökset ovat melko yhtenäiset, mutta ne eroavat ns. kolmansista maista tulleiden yrittäjien osalta.

Sairausvakuutettuja eivät kuitenkaan ole Suomessa vieraan valtion edustustossa tai kansainvälisessä järjestössä työskentelevät ulkomaan kansalaiset.

1.3.2. Myöntämisedellytykset

Alle 65-vuotias henkilö voi saada hyvän kuntoutuskäytännön mukaista vaativaa lääkinällistä kuntoutusta, jos hänellä on sairaus tai vamma sekä sairauteen tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite. Suoritus- ja osallistumisrajoitetta arvioidaan yhtenä kokonaisuutena. Rajoitteen tulee olla niin suuri, että se aiheuttaa huomattavia vaikeuksia arjen toiminnoissa.

Kuntoutusta voidaan myöntää, jos se on perustellusti tarpeen mahdollistamaan työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista. Kuntoutuja ei voi olla julkisessa laitoshoidossa eikä myönnettävä kuntoutus voi liittyä välittömästi sairaanhoitoon. Kela ei myöskään järjestä kuntoutuksena toimintaa, jonka tavoitteet ovat ainoastaan hoidollisia.

Kuntoutuksena myönnettävien toimenpiteiden tulee perustua julkisessa terveydenhuollossa laadittuun kirjalliseen hyvän kuntoutuskäytännön mukaiseen kuntoutussuunnitelmaan, jossa on suositeltu asiakkaalle suoriutumista ja osallistumista varten tarpeellinen kuntoutus. Toimenpiteiden tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaisia. Ne voivat toteutua erityisasiantuntemusta edellyttävinä terapioina sekä moniammatillisina kuntoutuspalveluina huomioiden toimenpiteiden kustannusvaikuttavuus.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9, 10, 14 §)

Hyvä kuntoutuskäytäntö

- [Selkädynvammaisen hyvä kuntoutuskäytäntö](#)
- [Sovellusohje aikuisten mielenterveyden häiriöiden](#) kuntoutukseen
- [Kuulon apuvälinettä käyttävän lapsen ja nuoren hyvä kuntoutuskäytäntö](#)
- [Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus \(SNLY\)](#)
- Käypä hoito – suositukset [Kuntoutus](#)

Lue myös [Hyvä kuntoutuskäytännön perusta](#) (Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suosituksiin vaikeavammaisten kuntoutuksen kehittämishankkeessa (Toimittaneet Jaana Paltamaa, Maarit Karhula, Tiina Suomela-Markkanen ja Ilona Autti-Rämö))

1.3.2.1. Vaativan kuntoutuksen asiakas

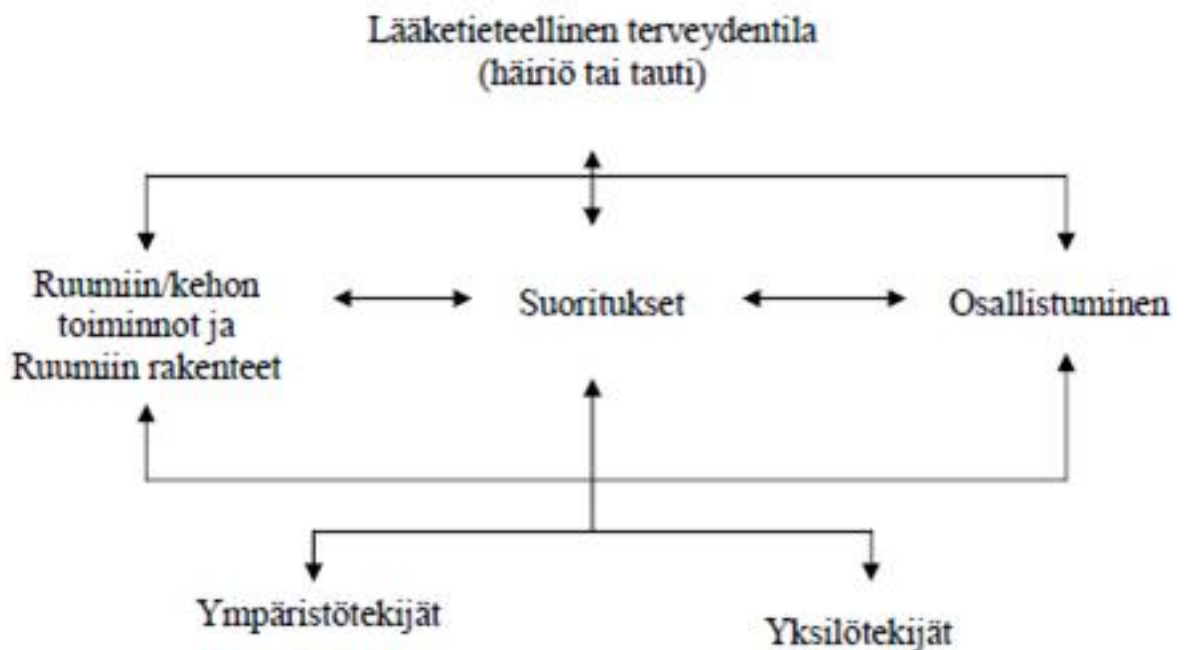
Vaativan kuntoutuksen asiakkaana pidetään henkilöä

- joka on alle 65-vuotias
- joka ei ole julkisessa laitoshoidossa
- jonka kuntoutus ei liity välittömään sairaanhoitoon

- jolla on sairaus tai vamma sekä siihen liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, joka on niin suuri, että hänellä on sen vuoksi huomattavia vaikeuksia arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa kotona, opiskelussa, työelämässä tai muissa elämäntilanteissa
- jolla on edellä mainitusta rajoitteesta aiheutuva vähintään vuoden kestävä kuntoutustarve
- jolle kuntoutus on perustellusti tarpeen mahdollistamaan arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista
- jonka kuntoutuksen tavoitteet eivät ole pelkästään hoidollisia.

Henkilöllä tulee olla asianmukaisesti todettu sairaus tai vamma. Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta ei voida myöntää oirediagnoosilla (R ja Z alkuiset diagnoosit). Jos kuntoutussuunnitelmassa on ainoastaan oirediagnoosi, pyydetään lisäselvitystä. Jos lisäselvityksestä huolimatta asiakkaalle ei ole asetettu asianmukaista diagnoosia, tulee hakemus hylätä. Päätökseen kirjataan kaikki hylkäämisen syyt.

Sairauksien diagnoosit eivät määritä oikeutta kuntoutukseen. Kaikki henkilön sairaudet tai vammat sekä hänen lääketieteellinen terveydentilansa otetaan huomioon kokonaisuudessaan Maailman terveysjärjestön WHO:n [ICF-luokituksen mukaisesti](#) (International Classification of Functioning, Disability and Health, Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus). ICF-luokitus huomioi henkilön lääketieteellisen terveydentilan, toimintakyvyn ja toimintarajoitteet sekä niihin vuorovaikutussuhteessa olevat yksilö- ja ympäristötekijät.

Kuvio 1 ICF -luokituksen osa-alueiden vuorovaikutussuhteet

Oikeus kuntoutukseen arvioidaan aina yksilöllisesti siten, että sairauden tai vamman lisäksi tarkastellaan laaja-alaisesti siihen liittyvää suoritus- ja osallistumisrajoitetta yhtenä kokonaisuutena. Rajoite voi olla esimerkiksi liikkumisessa, kommunikoinnissa, vuorovaikutuksessa, mielentoiminnoissa, käyttäytymisessä, aistitoiminnoissa, oppimisessa,

tiedon soveltamisessa tai itsestä huolehtimisessa. Rajoitetta tarkasteltaessa huomioidaan elämäntilanteeseen liittyvät vaatimukset suoriutumislle ja osallistumiselle.

Esimerkki

Työssäkäyvällä tai eläkkeellä olevalla vaatimukset voivat olla erilaisia.

Rajoitteen tulee olla niin suuri, että se aiheuttaa huomattavia vaikeuksia suoriutumisessa ja osallistumisessa kotona, opiskelussa, työelämässä tai muissa elämäntilanteissa. Sairauteen tai vammaan liittyvä huomattava suoritus- ja osallistumisrajoite voidaan viitteellisesti suhteuttaa ICF:n tarkenteisiin, jotka kuvaavat ongelman suuruusluokkaa. Tarkenteet eivät ole vielä yleisesti käytössä, sillä niiden käyttö edellyttää arviointikäytäntöjen kehittämistä. Viitteellisinä ne kuitenkin antavat tässä vaiheessa käsitystä ongelman tasosta. Vaativassa lääkinällisessä kuntoutuksessa huomattava suoritus- ja osallistumisrajoite on viitteellisesti vaikean (korkean, erittäin suuren jne.) ongelman suuruinen.

Yksittäisellä kapea-alaisella toimintakyvyn osa-alueella oleva vaikea ongelma ei ole riittävä peruste vaatimaan kuntoutukseen, jos se ei aiheuta huomattavia vaikeuksia henkilön suoriutumisessa ja osallistumisessa.

Esimerkki

Yksittäisen nivelen vaikea liikerajoitus ei todennäköisesti aiheuta huomattavia liikkumisen vaikeuksia. Toisaalta suuruudeltaan eritasoisia rajoitteita voi olla usealla toimintakyvyn osa-alueella siten, että rajoitteet yhdessä aiheuttavat huomattavia vaikeuksia.

Rajoitteen ei tarvitse ilmetä kaikissa arjen toimintaympäristöissä.

Esimerkki

Henkilöllä voi olla sairauteen tai vammaan liittyvän rajoitteen vuoksi huomattavia vaikeuksia suoriutumisessa ja osallistumisessa koulussa, mutta turvallisessa kotiympäristössä vaikeudet voivat olla vähäisempiä tai toisinpäin.

Myöntämisen edellytysten tulee täytyä myöntämisen ajankohtana.

Esimerkki

Henkilöllä voi olla diagnosoituna vaikea sairaus, mutta sairaus saattaa aiheuttaa vasta myöhemmässä elämänvaiheessa huomattavia vaikeuksia arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa. Arvioissa on myös huomioitava asiakkaan sairauden hoidon vaihe. Esimerkiksi henkilöllä voi olla pitkäaikainen sairaus, jonka pahenemisvaihe aiheuttaa todennäköisesti vain lyhytaikaisesti huomattavia vaikeuksia. Tällaisessa tilanteessa oikeus kuntoutukseen voidaan arvioida vasta tilanteen vakiinnuttua.

Yksilöterapian harkinnanvarainen päätösvaihe

Jos asiakas hakee kuntoutuksena jatkoa yksilöterapian päätösvaiheeksi ja käy ilmi, etteivät vaativan kuntoutuksen myöntämisedellytykset enää täyty, voi Kela poikkeuksellisesti järjestää päätösvaiheen harkinnanvaraisena kuntoutuksena (TEPHA). Se voidaan myöntää vain tilanteessa, jossa

- myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, koska kuntoutujan tilanne on kohentunut toteutuneen yksilöterapian aikana

- kuntoutussuunnitelmasta tai terapiapalautteesta käy ilmi, että kysymyksessä on terapian päätösvaihe, silloin vastuuta terapiasta ei ole asianmukaista siirtää terveydenhuollolle
- yksilöterapian päätösvaihe on tarpeellinen
- terapeutin vaihtaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Päätösvaiheessa yksilöterapian

- käyntikerran kesto on 45 min
- pituus on enintään 9 kuukautta
- käyntikertoja on laskennallisesti 3 kuukautta kohden eli enintään 27 kertaa.

Myös perheterapiasta on mahdollista myöntää yksilöllinen harkinnanvarainen päätösvaihe. Tarvittaessa perheterapiassa voidaan myöntää 90 minuutin terapiakertoja, niitä voi olla enintään 13, kun kuntoutuspäätös on tehty 9 kuukaudelle.

Ohjaukseyntien myöntäminen päätösvaiheessa on mahdollista kuntoutussuunnitelman mukaisesti suhteutettuna myönnettävään aikaan.

Ratkaisutoiminnassa harkinnanvaraisena toteutettavan terapian päätösvaihetta ei käytetä muissa kuntoutuksen päätöstilanteissa.

Kuntoutusta voidaan myöntöedellytysten täytyessä järjestää sen kuukauden loppuun, jona asiakas täyttää 65 vuotta.

Katso TEPHA, terapian päätösvaihe harkinnanvaraisena kuntoutuksena.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9 §)

1.3.2.2. Kuntoutussuunnitelma

Vaativa lääkinällinen kuntoutus perustuu asiakkaan hoidosta vastaavassa julkisen terveydenhuollon yksikössä tehtyyn hyvän kuntoutuskäytännön mukaiseen kuntoutussuunnitelmaan. Lääkäri tai moniammatillinen työryhmä, johon kuuluu lääkäri, laatii suunnitelman asiakkaan kanssa. Kuntoutussuunnitelman laatimisessa voi olla mukana myös asiakkaan omainen tai muu läheinen. Suunnitelma tehdään kirjallisena 1–3 vuoden ajalle ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Kuntoutussuunnitelma perustuu asiakkaan ja hoitavan tahon yhteistyössä arvioimaan kuntoutustarpeeseen sekä kuntoutustarpeen perusteella asetettuihin asiakkaalle merkityksellisiin, konkreettisiin ja saavutettavissa oleviin suoriutumista ja osallistumista mahdollistaviin tavoitteisiin. Tavoitteet määrittävät kuntoutussuunnitelman sisältöä.

Kuntoutussuunnitelman laatimisessa voidaan ottaa huomioon Käypä hoito -suosituksissa olevat kuntoutusta koskevat suositukset ja kansalliset sairausryhmäkohtaiset kuntoutuskäytännöt. Kuntoutussuunnitelma kuitenkin laaditaan aina yksilöllisesti kokonaistilanne huomioiden. Kuntoutussuunnitelma laaditaan kuntoutussuunnitelmalomakkeelle KU 207. Se voidaan laatia myös lääkärinlausunto B-lomakkeelle, jos siihen kirjataan vastaavat tiedot.

Hyvässä kuntoutussuunnitelmassa on henkilön yksilöintitietojen lisäksi seuraavat tiedot:

- sairaus tai vamma sekä ICD-diagnoosikoodi tai -koodit kuntoutuksen kannalta tärkeysjärjestyksessä
- sairauden alkuvaihe, kehitys ja oireisto, lääkehoito
- opiskelu, työ ja muu elämäntilanne
- aiemmin toteutunut kuntoutus, sen tavoitteet ja aikaansaamat vaikutukset
- ajankohtaisen toimintakyvyn kuvaus (rajoitteet ja vahvuudet) eri toimintakyvyn osa-alueilla ja tutkimus- ja mittaustulokset

- apuvälineet
- yksilö- ja ympäristötekijöiden vaikutus työ- ja toimintakykyyn sekä kuntoutuksen toteutukseen
- mahdollisuuksien mukaan moniammatillinen arvio toimintakyvystä ja kuntoutuksen tarpeesta
- kuntoutumisen päätavoitteet
- tarvittava kuntoutuspalvelu ja siihen liittyvät asiakkaalle merkitykselliset, konkreettiset ja saavutettavissa olevat tavoitteet sekä kuntoutuksen ajoitus, kesto, jaksotus, vuorottelu toisen terapian kanssa ja tiheys perusteluineen
- tarve toteuttaa terapiaa arjen ympäristössä
- tarve ohjata kuntoutujaa muuhun kuntoutumista tukevaan toimintaan
- selvitys lapsen toimintakyvystä päivähoidossa tai koulussa
- muiden tahojen järjestämät palvelut ja yhteistyö
- seurantasuunnitelma ja -taho
- kuntoutussuunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt
- hoitavan tahon tietoina yhteyshenkilö lisäselvitysten pyytämistä varten ja osoitetiedot päätöksen lähettämistä varten

Lisäksi tarvittaessa

- perustelut terapian erillisille ohjauskäynneille ja ohjauskäyntien määrä
- perustelut asiakkaan moniammatilliseen yksilökuntoutukseen
- perustelut omaisen tai muun läheisen osallistumiselle kuntoutujan moniammatilliseen yksilökuntoutukseen
- tiedot mahdollisesta toteuttajatahosta (esim. Kela, terveydenhuolto, sosiaalityö)
- tiedot mahdollisesta palveluntuottajasta
- tiedot ammatillisen kuntoutuksen tarpeesta

Kuntoutussuunnitelmassa kuvataan asiakkaan elämäntilanne, toimintakyvyn vahvuudet ja rajoitteet sekä kerrotaan, miten ja missä arkielämän tilanteissa sairaus tai vamma ja siihen liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite aiheuttaa huomattavia vaikeuksia. Kuvauksen perusteella on voitava arvioida esimerkiksi lapsen suoriutumista ja osallistumista verrattuna ikätasoon tai työelämässä olevan asiakkaan suoriutumista ja osallistumista suhteessa työelämävaatimuksiin.

Lisäksi suunnitelmassa perustellaan kuntoutuksen eri toimenpiteiden tarve, kirjataan kuntoutuksen kokonaistavoite ja toimenpiteille asetetut lähitavoitteet. Suunnitelmassa selvitetään toteutuneen kuntoutuksen vaikutus sekä asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Kuntoutussuunnitelmaan voi sisältyä sekä Kelan järjestämää kuntoutusta että terveydenhuollon vastuulla olevaa toimintaa.

Terveydenhuollon tai muun hoitavan tahon tekemä kuntoutussuunnitelma on luonteeltaan suositus eikä oikeudellisessa mielessä Kelaa sitova sopimus. Se on asiakirja, jota Kela käyttää muiden käytössään olevien tietojen ohella kuntoutuspäätöksen tekemiseen. Jos kuntoutussuunnitelmien laadussa tai sisällöissä ilmenee toistuvasti ongelmia, on tärkeää tehdä yhteistyötä ko. terveydenhuollon yksikön kanssa suunnitelmien laadun ja sisällön kehittämiseksi.

Etuuskäsittelijä pyytää täydennystä kuntoutussuunnitelmaan soittamalla suunnitelman laatineelle taholle tai tekemällä yksilöidyn pyynnön kirjallisesti (kirjepohja KUL16), jos kuntoutuspäätöksen tekemiseksi ei ole riittäviä tietoja. Tietojen pyytämiseksi ei tarvita asiakkaan suostumusta. Jos lisäselvitys olennaisesti muuttaa kuntoutussuunnitelmaa tai vaikuttaa kuntoutusratkaisuun, asiakasta on kuultava ennen päätöksen tekoa.

Kun vastuu kuntoutuksen järjestämisestä siirtyy Kelalle, asiakkaalla tulee ko. ajankohtana olla haetulle ajalle voimassa oleva julkisessa terveydenhuollossa laadittu kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelman laatiminen taannehtien ei ole mahdollista, koska kuntoutustarvetta ja -tavoitteita ei voida määrittää jälkikäteisesti.

Kuntoutussuunnitelman laatimisen jälkeen voi tulla esille tarve muuttaa suositeltavia kuntoutustoimenpiteitä. Tällöin kuntoutuja toimittaa täsmennetyt ja perustellut uudet

kuntoutussuunnitelman tai lisäselvityksen sisältävän lääkärinlausunnon julkisen terveydenhuollon yksiköstä. Jos kuntoutussuunnitelmassa suositellaan kurssia, ei suunnitelmaan edellytetä nimenomaista mainintaa määrätystä kurssista ja sen aikataulusta.

Katso lisää hoidosta vastaava taho

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9 §)

1.3.2.2.1. Hoidosta vastaava yksikkö

Hoidosta vastaava yksikkö on se julkisen terveydenhuollon yksikkö, joka on vastuussa asiakkaan kuntoutustarpeen arvioinnista, kuntoutuksen suunnittelusta ja seurannasta sekä tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuudesta kuntoutuksen aikana. Hoidosta vastaava yksikkö voi olla julkisen terveydenhuollon eri porrastustasolle kuuluva hoitopaikka kuten terveyskeskus tai sairaala.

Yksityissektorilla laadittua kuntoutussuunnitelmaa ei voida käyttää kuntoutuspäätöksen perusteena, ellei julkinen terveydenhuolto ole hankkinut kuntoutussuunnitelman laatimista ostopalveluna ja osoittanut allekirjoituksellaan tai muulla tavalla hyväksyntäänsä. Kunnan hyväksyntä edellytetään, koska kunnalla on terveydenhuoltolain perusteella velvollisuus järjestää kuntoutussuunnitelman mukainen lääkinällinen kuntoutus, jos sen järjestäminen ei ole Kelan vastuulla tai tilanteessa, jossa kuntoutuksen järjestämisvastuu on epäselvä (esimerkiksi kun kuntoutushakemus on vireillä Kelassa).

Pelkkä tieto siitä, että suunnitelma on lähetetty tiedoksi kunnalle, ei kerro hyväksynnästä. Etuuskäsittelijä ohjaa asiakasta hyväksyttämään kuntoutussuunnitelmansa julkisessa terveydenhuollossa tai pyytää asiakkaalta luvan sen lähettämiseen julkiseen terveydenhuoltoon (Kirje KUV33). Asiakasta tulee tarvittaessa ohjata julkiseen terveydenhuoltoon kuntoutussuunnitelman laatimiseksi. Asiakkaalta tai hänen kotikunnan terveyskeskuksesta saa tiedon siitä, mikä on asiakkaan hoidosta vastaava yksikkö.

Jos kunta on järjestänyt perusterveydenhuollon palvelunsa siten, että ne ostetaan kokonaisuudessaan yksityiseltä palveluntuottajalta, palveluntuottaja vastaa myös kuntoutussuunnitelman laadinnasta eikä erillistä kunnan hyväksyntää tarvita.

Seuraavien tahojen laatimaa kuntoutussuunnitelmaa ei voida hyväksyä ilman julkisen tahon hyväksyntää:

- YTHS
- yksityinen terveydenhuolto
- yksityisen ja julkisen tahon järjestämä työterveyshuolto

Palveluntuottajan julkiselle terveydenhuollolle laatimaa suositusta kuntoutussuunnitelmaksi ei voida hyväksyä silloin, kun palveluntuottaja toimii sekä asiakkaan kuntoutussuunnitelman laatijana että hänen kuntoutuksensa palveluntuottajana Kelan järjestämässä kuntoutuksessa. Edellä mainituissa tilanteissa palveluntuottajan laatima suositus voidaan ottaa huomioon laadittaessa kuntoutussuunnitelmaa julkisen terveydenhuollon yksikössä.

Valtion koulut

Valtion kouluissa opiskelevien kuntoutus voidaan järjestää koulussa laaditun suunnitelman perusteella. Kela järjestää heille vaativan lääkinällisen kuntoutuksen vain koulujen kesäloma-aikana, lukuun ottamatta sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskursseja sekä moniammatillista yksilökuntoutusta, jotka voivat toteutua myös lukuvuoden aikana. Peruskoulun jälkeen

toteutuva kuntoutus pohjautuu julkisen terveydenhuollon hyväksymään tai laatimaan kuntoutussuunnitelmaan. Valtion kouluissa muille asiakkaille tehtyihin kuntoutussuunnitelmiin tulee olla asiakkaan kunnan hyväksyntä.

Kasvatus- ja perheneuvolat

Kuntien kasvatus- ja perheneuvoloissa laadittuja kuntoutussuunnitelmia ei voida hyväksyä vaativan lääkinällisen kuntoutuksen perustaksi, sillä kyseiset neuvolat eivät ole sellaisia julkisen terveydenhuollon yksiköitä, jotka ovat vastuussa asiakkaan kuntoutustarpeen arvioinnista, kuntoutuksen suunnittelusta ja seurannasta. Kasvatus- ja perheneuvonta on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, johon ei kuulu sairauden tai vamman hoito ja kuntoutustarpeen määrittely vastaavasti kuin terveydenhuollon yksiköissä.

Kehitysvammaneuvolat

Kehitysvammaneuvoloitten toiminta perustuu kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin (kehitysvammalaki). Erityishuoltona annettavia palveluja ovat mm. terveydenhuolto ja kuntoutus, joten kehitysvammaneuvoloitten toimintaan kuuluu sellainen hoito ja terveydentilan arviointi, joka mahdollistaa kuntoutussuunnitelman laatimisen vaativan lääkinällisen kuntoutuksen perustaksi.

Sovellettava lainkohta (KKRL 9 § ja THL 29 §)

o

1.3.2.2.1.1. Hyvä kuntoutuskäytäntö ja vaativan kuntoutuksen periaatteet

---

Kuntoutuspalvelujen tulee vastata hyvää kuntoutuskäytäntöä. Hyvä kuntoutuskäytäntö pohjautuu kuntoutuksesta saatuun tieteelliseen näyttöön. Sitä täydentävät Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksytyt vakiintuneet ja kokemusperäisesti perustellut menettelytavat. Hyvän kuntoutuskäytännön mukainen kuntoutus on toiminnallista, aktiivista ja asiakaslähtöistä. Sen lähtökohtana ovat asiakkaan arjen toiminnoissa suoriutumiseen ja osallistumiseen liittyvät tarpeet.

Hyvän kuntoutuskäytännön mukainen vaativa lääkinällinen kuntoutus perustuu erityisasiantuntemukseen ja tarpeelliseen yhteistyöhön. Kuntoutuksessa otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne mukaan lukien fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Tarkoituksena on saada asiakkaan voimavarat käyttöön siten, että kuntoutuminen mahdollistaa työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus toteutuu asiakkaan omaa aktiivisuutta korostavalla, ohjaavalla ja toimijoita sitouttavalla tavalla. Kuntoutuksessa tehdään asiakkaan tarpeen mukaisesti monialaista yhteistyötä kuntoutujan läheisten ja muiden asiakkaalle merkityksellisten toimijoiden kanssa esimerkiksi päiväkodissa, koulussa, työpaikalla ja asumispalveluissa. Tarkoituksena on, että päivittäisissä ympäristöissä asiakas ja arjen toimijat toimivat yhteistyössä ja kuntoutumista edistävillä yhtenäisillä tavoilla siten, ettei kuntoutuminen aina toteudu terapiakeskeisesti.

Näin ollen asiakkaalle myönnettävien terapiakertojen määrä voi olla vähäinenkin, kun kuntoutus on perusteltua toteutua ohjauksellisesti. Esimerkiksi ohjauksellisessa terapiassa asiakkaan henkilökohtainen avustaja voi terapeutilta saamansa neuvonnan perusteella ohjata tavoitteiden mukaisesti asiakkaan asioinnissa kodin ulkopuolella ja arkiympäristössä.

Kuntoutus perustuu hyvän kuntoutuskäytännön mukaiseen kuntoutussuunnitelmaan.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9 ja 10 §)

Hyvä kuntoutuskäytäntö

- [Selkädiagnostiikan hyvä kuntoutuskäytäntö](#)
- [Sovellusohje aikuisten mielenterveyden häiriöiden kuntoutukseen](#)
- [Kuulon apuvälinettä käyttävän lapsen ja nuoren hyvä kuntoutuskäytäntö](#)
- [Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus \(SNLY\)](#)

• Käypä hoito -suositukset [Kuntoutus](#)

Lue myös [Hyvän kuntoutuskäytännön perusta](#)

1.3.2.3. Tarpeellisuus

Asiakkaan kuntoutustarve arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Arvioissa otetaan huomioon asiakkaan toimintakykyyn vaikuttavat tekijät, joita ovat:

- lääketieteellinen terveydentila (sairaudet, taudit, häiriöt, vammat ym.)
- kehon rakenteet (kehon anatomiset osat, esim. ääneen, puheeseen, liikkeeseen, liittyvät rakenteet ja hermojärjestelmän rakenteet)
- kehon toiminnot (esim. mielen toiminnot, ääni- ja puhetoiminnot, aistitoiminnot, tuki- ja liikuntaelimestöön ja liikkeisiin liittyvät toiminnot)
- suoritukset ja osallistuminen (esim. oppimisen ja tiedon soveltamisen, liikkumisen, käsien käytön, kommunikoinnin, käyttäytymisen, itsestä huolehtimisen ja mielen toimintojen osaluilla)
- yksilötekijät (esim. henkilön ikä ja kehitysvaihe, elämänvaihe, voimavarat, motivaatio ja muut sairaudet ja niiden vaikutus)
- ympäristötekijät (esim. asumisolosuhteet, perhesuhteet, toimintaympäristö)

Kuntoutusratkaisua tehtäessä on olennaista arvioida, voidaanko suunnitellun kuntoutuksen perustellusti odottaa mahdollistavan työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista. Arvioitavia asioita ovat:

- tarvitaanko kuntoutusta suoriutumiseksi ja osallistumiseksi
- onko todennäköistä, että suunnitellun kuntoutuksen avulla voidaan saavuttaa suoriutumista ja osallistumista mahdollistavat tavoitteet
- onko suunniteltu kuntoutus tai kuntoutuskokonaisuus tarpeen tavoitteiden saavuttamiseksi huomioiden hyvä kuntoutuskäytäntö ja vaativan kuntoutuksen periaatteet
- onko kuntoutuksen toteutustapa tarkoituksenmukainen tavoitteiden saavuttamiseksi huomioiden hyvä kuntoutuskäytäntö ja vaativan kuntoutuksen periaatteet (esim. terapiakertojen määrä ja kesto, eri terapioiden tavoitteiden samansuuntaisuus, tiivistäminen ja jaksottaminen sekä ohjauksellinen terapia)

Huomautus

Eri terapioiden avulla voidaan erilaisia menetelmiä käyttämällä tukea terapioiden yhteisvaikutusta, jolloin asiakkaan tavoitteet voivat olla samansuuntaisia. Yhdenmukaiset tavoitteet siis eivät ole peruste vähentää tai hylätä terapioiden käyttöä.

Kuntoutuksen tarpeellisuuden arvioinnissa otetaan huomioon kuntoutujan aiemmin saama kuntoutus ja sen vaikutus suoriutumiseen ja osallistumiseen. Tarpeellisuutta arvioidaan kuntoutusprosessin alusta alkaen.

Huomioitavia asioita ovat muun muassa:

- mitä kuntoutustoimenpiteitä kuntoutuja on saanut
- kuinka pitkään kuntoutustoimenpide on jatkunut
- kun terapiasuhde on pitkään jatkunut, ja terapia ei ole enää tarpeen, arvioi onko lyhyt päätösjakso tarpeen esimerkiksi kotiohjeiden varmistamiseksi
- mikä on ollut käyntikertojen määrä ja kesto
- mitkä ovat olleet kuntoutuksen tavoitteet
- mitkä ovat kuntoutustoimenpiteen aikaansaamat vaikutukset suoriutumiseen ja osallistumiseen
- onko kuntoutuja ja lähiverkosto saanut riittävän ohjauksen ja tuen kuntoutumiseen
- mitä kuntoutuksella voidaan vielä olettaa saavutettavan
- mahdolliset muutoksenhakuasteen päätökset.

Lisäksi on otettava huomioon kustannusvaikuttavuus. Kuntoutuspalvelusta aiheutuvien kustannusten ja saavutettavan vaikuttavuuden tulee olla järkevässä suhteessa siten, ettei vähäisistä kuntoutuksella saavutettavista vaikutuksista suoriutumiseen ja osallistumiseen aiheudu suuria kustannuksia. Kustannusvaikuttavuutta arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että tavoiteltava muutos tai vaikutus voi näyttäytyä pienenä, mutta se voi olla vaativan kuntoutuksen asiakkaalle merkityksellinen. Kuntoutusta ei tule hylätä pelkästään kustannusvaikuttavuuden perusteella, vaan se on osa kokonaisharkintaa.

Kun asiakkaan kokonaistilanne on arvioitu niin, että hänellä on huomattavia suoriutumisen ja osallistumisen rajoitteita, arvioidaan haettujen kuntoutustoimenpiteiden perusteltu tarve. Yksittäisen kuntoutustoimenpiteen myöntäminen ei edellytä vaikean ongelman tasoista rajoitetta, sillä toimintakyvyn osa-alueella, johon kyseessä olevalla terapialla vaikutetaan.

Jos kuntoutussuunnitelmassa suositellun kuntoutuksen tavoitteet ovat ainoastaan hoidollisia, niitä ei voida järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena. Esimerkiksi, jos tavoitteena on ainoastaan niveljäykistymien ehkäiseminen, vastuu toiminnasta kuuluu julkiselle terveydenhuollolle. Kela voi kuitenkin osana kuntoutuksen kokonaisuutta järjestää terapiaa hoidollisin tavoittein, jos osa kuntoutuksesta mahdollistaa suoriutumisen ja osallistumisen tavoitteiden toteutumista.

Esimerkki

Moniterapiatilanteesta:

Lapsi voi saada vaikean kielellisen erityisvaikeuden vuoksi puheterapiaa ja hieno- ja karkeamotoristen ongelmien vuoksi toimintaterapiaa, vaikka motoriset ongelmat eivät aiheuta huomattavia suoriutumisen ja osallistumisen rajoitteita. Toimintaterapian tulee olla perustellusti tarpeellista.

Esimerkki

Yhden terapian tilanteesta:

Asiakkaalla on kokonaisuutena arvioiden huomattavia suoriutumisen ja osallistumisen rajoitteita ensisijaisesti mielenterveyden häiriön vuoksi, mutta hän tarvitsee somaattiseen sairauteen liittyvää pitkäkestoista kuntoutusta. Vaikka mielenterveydenhäiriön perusteella ei haeta kuntoutusta, voidaan somaattiseen sairauteen kohdistuva perustellusti tarpeellinen kuntoutus myöntää.

Esimerkki

Kuntoutuja tarvitsee fysioterapiaa pelkästään hoidollisin tavoittein ja puheterapiaa kommunikaatiotaitojen oppimiseksi eli suoriutumista ja osallistumista varten.

Järjestämisvastuuta ei jaeta Kelan ja terveydenhuollon välillä vaan Kela myöntää sekä puhe- että fysioterapian vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena.

Esimerkki

Terveydenhuolto on antanut asiakkaalle maksusitoumuksen esimerkiksi puheterapiaan. Jos Kela myöntää asiakkaalle jonkin muun terapian, etuuskäsittelijä on yhteydessä kuntoutussuunnitelman laatineeseen tahoon ja selvittää, haetaanko puheterapiaa jatkossa Kelan vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena ja antaa tarvittaessa toimintaohjeet.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9 § ja 14§)

1.3.2.4. Julkinen laitoshoido

Kela ei järjestä lääkinällistä kuntoutusta, jos kuntoutuja on julkisessa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa.

Avohoidossa olevaksi henkilöksi katsotaan mm. sosiaalihuoltolain mukaisessa perhehoidossa oleva, kotona omaishoitoa saava tai lastensuojelulain nojalla laitoksessa järjestettyä hoitoa saava henkilö. Tällaisia laitoksia ovat mm. kunnalliset ja yksityiset lastenkodit, joiden varsinaisena tehtävänä ei ole sairaanhoidon tai kuntoutuksen antaminen.

Jos vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakas on kunnan järjestämässä päivähoidossa sosiaali- tai terveydenhuollon laitoksessa, katsotaan hänen olevan julkisessa laitoshoidossa ainoastaan hänen ollessaan konkreettisesti laitoksessa. Kun asiakas on kotona, katsotaan hänen olevan avohoidossa. Myös sairaanhoitopiiriin erikoissairanhoidon yksikössä tapahtuva päiväosastohoito katsotaan päivähoidoksi.

Vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena myönnetty terapia voi jatkua päiväosastohoidosta huolimatta edellyttäen, että terapia ei toteudu varsinaisen päivähoidon aikana. Lisäksi edellytyksenä on, että kuntoutuksen ei voida katsoa liittyvän sairaanhoitoon ja että terapian jatkaminen on tarkoituksenmukaista huomioiden esimerkiksi päivähoidon ja kuntoutuksen tavoitteet sekä asiakkaan voimavarat.

Kun arvioit, onko asiakas laitoshoidon piirissä, selvitä mm. seuraavat asiat:

- missä yksikössä asiakas on
- kuka maksaa asiakkaan asumisen ja hoidon kustannukset (esim. vuokrasopimus vai kunnan antama maksusitoumus)
- minkä ajanjakson asiakas on kyseissä yksikössä
- onko asiakas lyhyt- vai pitkäaikaisella paikalla
- onko asiakas hoidossa omaishoidon vapaan ajan vai onko kyseessä sovittu intervallihoitojakso
- tarvittaessa kysy asiakkaalta /edunvalvojalta/sosiaalityöntekijältä tarkemmat tiedot

Huomautus

Hengityshalvauspotilaan kuntoutus

Yhtenäistä määritelmää hengityshalvauspotilaalle ei ole, vaan jokainen sairaanhoitopiiri määrittelee kriteerit itse. Hengityshalvauspotilas on henkilö, jonka erikoissairanhoidon ylilääkäri tai asiantuntijaryhmä on määritellyt hengityshalvauspotilaaksi, koska hänellä on jatkuva ja pitkäaikainen hengityskonehoidon tarve.

Kyse on hallintopäätöksestä, joka määrittelee terveydenhuollon ja välillisesti myös Kelan vastuun asiakkaan kuntoutuksesta. Asia on aina näissä tapauksissa erikoissairaanhoidosta tarkistettava.

Jos asiakkaalle on erikoissairaanhoidossa tehty päätös, että hän on hengityshalvauspotilas, katsotaan asiakkaan aina olevan laitoshoidossa. Asiaan ei vaikuta se, onko asiakas tosiasiassa laitoksessa, palvelutalossa tai kotona. Tällöin terveydenhuolto on kattavasti vastuussa hänen hoidostaan, kuntoutuksestaan ja kaikesta hänen tarvitsemastaan avusta.

Ellei potilaalle erikoissairaanhoidossa ole tällaista päätöstä tehty, kuntoutus arvioidaan samoin kriteerein kuin muidenkin hakijoiden kohdalla. Jos Kela järjestää kuntoutuksen, tulee kunnan kuitenkin huolehtia tarpeellisesta hoidosta ja avustamisesta, jotta kuntoutus voidaan asianmukaisesti toteuttaa.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 11 §)

Katso avo- ja laitoshoidon koskeva ohje

1.3.2.5. Valtion koulussa opiskelevat

Valtion koulussa opiskelevat

Valtion koulut tai muuten julkisin varoin ylläpidettävät oppilaitokset järjestävät lääkinällisen kuntoutuksen oppilailleen lukuvuoden aikana. Kela järjestää heille vaativan lääkinällisen kuntoutuksen vain koulujen kesäloma-aikoina lukuun ottamatta kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseja, joita voidaan järjestää myös lukuvuoden aikana.

Valtion kouluja ovat:

- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Mikael (Mikkeli)
- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Onerva (Jyväskylä)
- Valteri center för lärande och kompetens (Skilla Helsingfors)
- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Mäntykangas (Kuopio)
- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Ruskis (Helsinki)
- Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Tervaväylä, Lohipadon ja Merikartanon yksiköt (Oulu)

Lue lisää valtion kouluissa laadituista [kuntoutussuunnitelmista](#)

1.3.2.6. Välitön sairaanhoito

Vastuu välittömästä sairaanhoidosta ja siihen liittyvästä kuntoutuksesta kuuluu julkiselle terveydenhuollolle. Välittömällä sairaanhoidolla tarkoitetaan asianmukaista sairauden tutkimusta, diagnosointia, selkeää hoitovastuun ottamista, hyvän hoitokäytännön mukaisen suunnitelmallisen hoidon ja kuntoutuksen toteuttamista siten, että tilanne vakiintuu hoidollisesti. Välitön sairaanhoito ei siis ole pelkästään sairauden akuuttihoitoa.

Kuntoutusvastuu voi siirtyä Kelalle, kun välitön sairaanhoito on toteutunut ja asianmukaisen hoitosuhteen ja seurannan ohella tarvittavien lääkinällisten kuntoutustoimenpiteiden tavoitteet ja sisältö voidaan suunnitella vähintään vuoden ajalle. Tavoitteena on, että asiakkaan tilanteen vakiinnuttua Kela voi viivytyksettä järjestää kuntoutuksen. Kuntoutujan tilanteen vakiintumiseen kuluva aika riippuu kuitenkin aina sairauden tai vamman laadusta.

Esimerkki

Äkillisessä sairaus- ja vammautumistilanteessa tai pienen lapsen varhaisvaiheessa tarvittavan kuntoutuksen järjestäminen kuuluu terveydenhuollolle, jos taudinmääritys on kesken, sairauden tilassa tapahtuu vielä olennaisia muutoksia tai tarvitaan hoidollisia ja kuntoutuksellisia toimenpiteitä tilan vakiinnuttamiseksi.

Esimerkki

Pienen, syntymästä saakka vammaisen lapsen kuntoutus voidaan myöntää jo varhaisessa vaiheessa, vaikkei tutkimuksista huolimatta täsmällistä sairausdiagnoosia ole pystytty asettamaan. Tämä kuitenkin edellyttää, että lapsen tilanne on vakiintunut ja ennuste on selkeä.

Vaikuttava kuntoutus edellyttää hyvän hoitokäytännön mukaista hoitoa ja seuranta kuntoutuksen aikana. Vakiintuneessa tilanteessa hoito- tai seurantakäynnit eivät kuitenkaan estä kuntoutuksen myöntämistä.

Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta jo saavalle asiakkaalle tehtyjen leikkaus- tai muiden toimenpiteiden jälkihoitoon liittyvä välitön kuntoutus kuuluu terveydenhuollon vastuulle. Tilanteen vakiinnuttua, kuntoutus voi jatkua normaalisti Kelan järjestämänä. Toimenpiteen johdosta kuntoutussuunnitelmaa voidaan joutua tarkistamaan kuntoutuksen väliaikaisen tehostamisen vuoksi. Kuntoutussuunnitelmassa perustellut tarvittavat lisäkerrat voidaan järjestää Kelan kuntoutuksena.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 9 §)

1.3.3. Kuntoutusvastuun siirtyminen Kelalta terveydenhuollolle

---

Järjestämisvastuu kuuluu tai siirtyy terveydenhuollolle, kun arvioidaan, että kuntoutuksen tavoitteet ovat pelkästään hoidollisia tai kuntoutuksella ei voida mahdollistaa työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista. Esimerkiksi vastuu siirtyy, kun etenevää sairautta sairastavan asiakkaan kuntoutuksen tavoitteet ovat muuttuneet ainoastaan hoidollisiksi tai kun odotuksesta huolimatta erittäin vaikeasti sairaan tai vammautuneen asiakkaan kuntoutuksella ei ole voitu mahdollistaa suoriutumista ja osallistumista.

Arviossa on tarkasteltava

- kuntoutukselle asetettuja tavoitteita
- asiakkaan kykyä aktiivisesti ja harkitusti osallistua omaan kuntoutukseensa
- asiakkaan kykyä aktiivisesti ja harkitusti toteuttaa tehtävä tai toimi ja/tai kykyä osallistua elämän tilanteisiin itsenäisesti, apuvälinein tai avustettuna tai onko tämä odotettavissa kuntoutuksen keinoin. Avustettuna tapahtuva toiminta ei kuitenkaan tarkoita puolesta tekemistä.
- mahdollistuuko jäljellä oleva suoriutuminen ja osallistuminen ilman kuntoutusta eli onko kuntoutus tarpeellista?

Kun kuntoutusvastuu siirtyy Kelalta terveydenhuoltoon, tee asiakkaan kuntoutuspäätös päätöksentekohetkestä 3 kk eteenpäin, jotta terveydenhuolto ehtii ottaa vastuun asiakkaan terapiasta.

Esimerkki

Asiakas on hakenut terapiaa 1.1.2019 alkaen, mutta hoidollisin tavoittein ja suoriutumista ja osallistumista ei voida enää kuntoutuksella tukea. Olet ratkaisemassa asiakkaan hakemusta 1.3.2019, joten tee 3 kuukauden jatkopäätös 31.5.2019 asti. Ohjaa asiakasta olemaan yhteydessä hoitavaan tahoon kuntoutuksen järjestämiseksi.

1.4. Suhde muuhun kuntoutukseen

Kelan kuntoutuslaissa on määritelty sellaiset estävät kuntoutusetuudet, jotka rajoittavat Kelan velvollisuutta järjestää ja korvata kuntoutusta. Kelalla on lakisääteinen velvollisuus ohjata asiakasta oikean palvelun piiriin silloin, kun kuntoutusvastuu kuuluu jollekin toiselle taholle.

1.4.1. Asiakkaan ohjaaminen

Asiakasta on tarpeenmukaisesti ohjattava muiden kuntoutusmahdollisuuksien tai palvelujen piiriin, jos hänen kuntoutushakemuksensa hylätään Kelassa. Katso myös Asiakkaan ohjaaminen.

1.4.1.1. Muut kuntoutuspalveluja järjestävät tahot

Työtapaturma- ja ammattitautilain sekä liikennevakuutuslain mukainen kuntoutus

Kuntoutus järjestetään ensisijaisesti **työtapaturma- ja ammattitautilain** tai **liikennevakuutuslain** korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella, kun kuntoutustarve aiheutuu korvattavasta:

- ammattitaudista
- työtapaturmasta
- liikennevahingosta.
- kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset
- kuntoutusjaksot avo- tai laitoshoidossa
- asunnon muutostyöt tai palveluasumisesta aiheutuneet lisäkustannukset sekä tulkkipalvelut
- tarpeellisista apuvälineistä ja kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuneet kustannukset
- sopeutumisvalmennuksesta kuntoutujalle ja hänen omaiselleen aiheutuneet asumis- ja matkakustannukset.

Asiakkaalle maksetaan kuntoutusajalta päivärahaa, tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuksen ansionmenetykskorvausta. Lisäksi kuntoutuksena korvataan kaikki välttämättömät kuntoutuskustannukset (esim. hoito- ja matkakustannukset).

Ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteinä voidaan korvata:

Maatalousyrittäjien tapaturmiin, sotilastapaturmiin, valtion virkamiesten tapaturmiin sekä muihin **työtapaturma- ja ammattitautilain** mukaan korvattaviin tapaturmiin, vammoihin ja sairauksiin sovelletaan myös **työtapaturma- ja ammattitautilakia**. Kelan mahdollisuudesta järjestää viivästymistodistuksen perusteella kuntoutusta, joka saattaa kuulua em. lakien perusteella korvattavaksi.

Kelan lisäksi lääkinällistä kuntoutusta järjestävät myös kunnat.

1.4.1.1.1. Invalidille myönnettävä autoveronpalautus

Invalidi voi saada joko kokonaan tai osittain autoveron takaisin omaan käyttöönsä tulevasta autosta, joka ensirekisteröidään Suomessa hänen käyttöönsä. Autoverolain 51 §:ssä määritellään ne invalidit, jotka palautusta voivat saada, palautuksen saamisen muut edellytykset sekä palautuksen suuruus.

Autoveronpalautusta haetaan kirjallisesti Eteläiseltä tullipiiriltä osoitteella Hangon tulli, 10900 Hanko. Hakemus on tehtävä 6 kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä lukien tai, jos auto on ostettu osamaksulla, siitä, kun invalidi on tullut auton yksinomistajaksi. Sitä voi myös hakea jo ennen auton hankkimista.

Lisätietoja invalidille myönnettävästä autoveronpalautuksesta saa tullin internetsivuilta www.tulli.fi.

1.4.1.1.2. Kuntien järjestämisvelvollisuuteen kuuluva lääkinällinen kuntoutus

---

Läkinällisen kuntoutuksen järjestämisvelvollisuus on kunnilla, jos kuntoutus ei kuulu Kelan tai erityislainsäädännön perusteella muun tahon järjestettäväksi. Kunnan tai kuntainliiton pitää huolehtia siitä, että lääkinällisen kuntoutuksen palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kuntoutuksen tarve kunnassa edellyttää. Läkinällisen kuntoutuksen järjestämisvelvollisuus koskee myös mielenterveyspotilaita. Kuntien järjestämisvelvollisuus perustuu terveydenhuoltolakiin, kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolakiin.

Kunnan tai kuntainliiton on järjestettävä kuntoutussuunnitelmassa määritelty lääkinällinen kuntoutus, jos kuntoutuksen järjestämis- ja kustannusvastuu eivät ole selkeästi osoitettavissa. Jos järjestämis- ja kustannusvastuu kuuluvat kuitenkin Kelalle, on sen suoritettava kunnalle kuntoutuksen toteutumisesta aiheutuneet kustannukset. Jos kuntoutuksen järjestäminen ei ole Kelan tehtävä, asiakas tulee ohjata hänen asuinkuntansa terveyspalveluiden piiriin. Kuntoutuspalvelut järjestää kunnassa terveyskeskus tai sairaala joko omana toimintana tai ostopalveluna.

Kunta vastaa lääkinällisen kuntoutuksen suunnittelusta siten, että kuntoutus muodostaa yhdessä tarpeenmukaisen hoidon kanssa toiminnallisen kokonaisuuden. Läkinällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö on määriteltävä kirjallisessa yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. Kunta vastaa lisäksi kuntoutuspalvelun ohjauksesta ja seurannasta sekä tarvittaessa nimeää potilaalle kuntoutuksen yhdyshenkilön.

Kuntien järjestämän lääkinälliseen kuntoutuksen palveluja ovat mm.

- kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus
- toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi
- kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään kuntoutusmahdollisuuksia
- toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet
- apuvälinepalvelut (hankkiminen, käytön opetus, huolto ja uusiminen)
- sopeutumisvalmennus
- edellä mainituista tarpeellisista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa.

Lisätietoja kuntien järjestämästä lääkinällisestä kuntoutuksesta saa terveyskeskuksista ja sairaaloista. Kuntien yhteystiedot löytyvät Kuntaliiton internetsivuilta www.kunnat.net.

Jos kuntoutusta annetaan terveydenhuollon järjestämänä ja kuntoutuja täyttää muut kuntoutusrahan edellytykset, hänellä on oikeus saada kuntoutusrahaa.

Katso myös
Kuntoutusrahan etuusohje
Terveydenhuoltolaki 1326/2010
Kansanterveyslaki 66/1972
Erikoissairaanhoidonlaki 1062/1989

1.4.1.1.3. Päihdehuolto

Kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnassa järjestämisvastuu kuuluu yhteisesti sosiaali- ja terveystalokunnalle. Päihdehuollon järjestämisestä koskevia säännöksiä on päihdehuoltolaissa ja -asetuksessa sekä sosiaalihuoltolaissa ja -asetuksessa.

Kela ei järjestä varsinaisia päihdehuollon kuntoutuspalveluja. Päihdehuollon kuntoutuspalvelujen saamiseksi asiakas tulee ohjata ottamaan yhteyttä kunnan sosiaali- tai terveyspalveluihin.

Kela maksaa kuntoutusrahaa päihdehuoltolain mukaiseen perhekuntoutukseen osallistuville ja tiettyjen edellytysten täytyessä myös yksilökuntoutukseen osallistuville.

Päihdehuollon palveluista saa tietoa A-klinikkasäätiön Internet-sivuilta www.a-klinikka.fi. Sivuilta löytyy mm. luettelo A-klinikoista. Valtaosa Suomen A-klinikoista on kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämiä.

Katso Kuntoutusrahan maksaminen päihdekuntoutukseen osallistuville.

1.4.1.1.4. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien kuntoutus

Rintamaveteraani, jolle on annettu rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus, voi saada kuntoutusta rintamaveteraanien kuntoutuksesta säädetyin lain perusteella. Myös rintamaveteraanin aviopuoliso voi osallistua tietyin edellytyksin laitokuntoutukseen. Rintamaveteraanille ja hänen aviopuolisolleen kuntoutus on maksutonta.

Kuntoutusta haetaan Valtiokonttorin vahvistamalla lomakkeella tai kuntien käytössä olevilla lomakkeilla. Veteraanin aviopuoliso hakee kuntoutusta omalla hakemuksella. Laitos- ja päivä kuntoutushakemuksen liitteeksi on aina liitettävä lääkärinlausunto. Valtiokonttori jakaa kunnille määrärahan rintamaveteraanien kuntoutukseen.

Ulkomailla asuva rintamaveteraani voi saada kuntoutusta joko asuinmaassaan tai Suomessa. Ulkomailla asuvien rintamaveteraanien kuntoutusta haetaan Valtiokonttorista.

Kuntoutusoikeuden saanut sotainvalidi, sotainvalidin puoliso tai leski voi saada kuntoutusta sotilasvammalain perusteella. Kuntoutus on maksutonta. Kuntoutusta haetaan etukäteen Valtiokonttorilta.

Hakemuslomakkeita saa Valtiokonttorista, terveyskeskuksista ja veteraanikuntoutusta hoitavista palvelupisteistä tai sen voi tulostaa Valtiokonttorin Internet-sivuilta. Hakemuksen liitteenä tulee olla lääkärinlausunto.

Kela korvaa rintamaveteraanikuntoutujien matkakustannuksia kuntoutuslaitokseen ja takaisin. Matkojen korvaamisesta katso Rintamaveteraanien ja vastaavien kuntoutusmatkat sairausvakuutuksessa (Sairaanhoitokorvaus, Matkat).

Lisätietoja saa Valtiokonttorin Internetsivuilta www.valtiokonttori.fi.

1.4.1.1.5. Työtapaturma- ja ammattitautilain ja liikennevakuutuslain mukainen kuntoutus

---

Kuntoutus järjestetään ensisijaisesti tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella, kun kuntoutustarve aiheutuu korvattavasta:

- ammattitaudista
- työtapaturmasta
- liikennevahingosta.

Maatalousyrittäjien tapaturmiin, sotilastapaturmiin, valtion virkamiesten tapaturmiin sekä muihin tapaturmavakuutuslain mukaan korvattaviin tapaturmiin, vammoihin ja sairauksiin sovelletaan myös tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia. Kelan mahdollisuudesta järjestää viivästymistodistuksen perusteella kuntoutusta, joka saattaa kuulua em. lakien perusteella korvattavaksi.

Katso myös [Estävät kuntoutusetuudet](#)

Lääkinällisen kuntoutuksen toimenpiteinä voidaan korvata:

- kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset
- kuntoutusjaksot avo- tai laitoshoidossa
- vaikeasti vammaiselle asunnon muutostyöt tai palveluasumisesta aiheutuneet lisäkustannukset sekä tulkkipalvelut
- tarpeellisista apuvälineistä ja kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuneet kustannukset
- sopeutumisvalmennuksesta kuntoutujalle ja hänen omaiselleen aiheutuneet asumis- ja matkakustannukset.

Ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteinä voidaan korvata:

- kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset
- työ- ja koulutuskokeilut
- työhönvalmennus
- tarvittava ja riittävä koulutus
- avustus tai laina esim. työkoneiden ja -välineiden tai vaikeavammaiselle kulkuneuvon hankintaa varten
- tarpeelliset apuvälineet ja laitteet
- muita em. rinnastettavia kuntoutuskustannuksia.

Asiakkaalle maksetaan kuntoutusajalta päivärahaa, tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuksen ansionmenetykskorvausta. Lisäksi kuntoutuksena korvataan kaikki välttämättömät kuntoutuskustannukset (esim. hoito- ja matkakustannukset).

Vapaamuotoinen kuntoutushakemus osoitetaan vakuutuslaitokselle tai Vakuutuskuntoutus VKK:lle. Kuntoutuksen voi laittaa vireille vahingoittunut itse, työnantaja, sairaanhoitolaite, työvoimaviranomainen tai muu kuntoutusta selvittävä taho. Ammatillisessa kuntoutuksessa vakuutuslaitoksella on lakisääteinen velvoite laittaa kuntoutusasia vireille, jos korvattavasta vammasta aiheutuu pitkäaikaisia rajoituksia työ- ja toimintakyvylle ja ansiomahdollisuuksille, sekä selvittää kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet.

Työtapaturma- ja ammattitautilain ja liikennevakuutuslain mukaisesta kuntoutuksesta huolehtii keskitetysti Vakuutuskuntoutus VKK. Lisätietoja tapaturmavakuutus- työtapaturma- ja ammattitautilain ja liikennevakuutuslain mukaisesta kuntoutuksesta saa Vakuutuskuntoutus VKK:n internetsivuilta www.vkk.fi.

1.4.2. Estävät kuntoutusetuudet

Estävät kuntoutusetuudet

Kela ei järjestä kuntoutusta, jos asiakas voi saada kuntoutusta tai korvausta sen kustannuksista jonkin seuraavan lain perusteella:

- Työtapaturma- ja ammattitautilaki
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta
- Sotilasvammalaki (Ennen 1.1.1991 sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Sotilastapaturmalaki (Ajalla 1.1.1991 - 31.12.2016 sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta (1.1.2017 alkaen sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä (1.1.2017 alkaen sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)

Tällöin kuntoutuksen korvausvelvollisuus on kokonaan ao. vakuutusyhtiöllä tai Valtiokonttorilla.

Aina kun on kysymys tapaturmasta, liikennevahingosta tai sotilasvammasta etuuskäsittelijä selvittää, onko kuntoutujalla oikeus yllä mainittujen lakien perusteella korvattavaan kuntoutukseen. Etuuskäsittelijä pyytää asiakasta toimittamaan jäljennöksen vakuutusyhtiön / Valtiokonttorin antamasta kuntoutuspäätöksestä. Kela ei voi tällaisessa tilanteessa aloittaa kuntoutusta ilman viivästystodistusta tai vakuutusyhtiön / Valtiokonttorin päätöstä.

Vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori ei ole antanut päätöstä kuntoutuksesta

Jos kuntoutusasian käsittely on kesken tai kuntoutusta ei ole vielä haettu vakuutusyhtiöstä, Kela voi aloittaa kuntoutuksen järjestämisen viivästymistodistuksen perusteella. Viivästymistodistuksen saaminen edellyttää, että asiakas hakee kuntoutusta vakuutusyhtiöstä. Viivästymistodistusta pyydetään asiakkaalta puhelimitse tai kirjallisesti (asiakaskirje KUL21). Kelan järjestämän kuntoutuksen aloittaminen edellyttää myöntämisedellytysten täyttymistä.

Jos Kela on järjestänyt tai korvannut kuntoutusta, joka kuuluu vakuutusyhtiön tai Valtiokonttorin korvattavaksi, Kelalla on oikeus saada korvaus antamastaan kuntoutuksesta ao. yhtiöltä. Tämä koskee myös TyTAL 188 §:ssä ja MATA 21 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella korvattavaa kuntoutusta.

Vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori on antanut päätöksen kuntoutuksesta

Jos vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori on hylännyt asiakkaan oikeuden kuntoutukseen kokonaisuudessaan ja hylkäävä päätös on toimitettu Kelaan, voidaan haettu kuntoutus myöntöedellytysten täytyessä myöntää. Asiakasta voidaan tarvittaessa ohjata valittamaan vakuutusyhtiön tai Valtiokonttorin hylkäävästä päätöksestä. Etuuskäsittelijä lähettää vakuutusyhtiölle tai Valtiokonttorille asiakaskirjeen KUV31 riippumatta siitä, onko asiakas valittanut päätöksestä. Asiakkaalle annettavaan päätökseen lisätään fraasi KKBDD.

Jos vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori on korvannut osan ja hylännyt osan kuntoutuksesta, koska sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi tapaturman, liikennevahingon tai sotilasvamman perusteella, Kela ei

voi järjestää hylättyä kuntoutusta. Kela ei voi myöskään järjestää kuntoutusta, jos vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori on hylännyt kuntoutuksen jatkon sillä perusteella, että se ei ole tarpeen. Kelassa kuntoutustarpeen arvioimisessa noudatetaan vakuutusyhtiön linjaa. Vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori korvaa tarvittavan kuntoutuksen asiakkaalle. Asiakkaalle annettavaan päätökseen lisätään fraasi KKB45.

Jos vakuutusyhtiö tai Valtiokonttori on korvannut osan ja hylännyt osan kuntoutuksesta, koska ei katso kuntoutustarpeen johtuvan tapaturmasta, liikennevahingosta tai sotilasvammasta, voidaan haettu kuntoutus myöntöedellytysten täytyessä myöntää. Näin toimitaan myös silloin, kun kuntoutuksen jatko on hylätty sillä perusteella, että tarve ei johdu tapaturmasta. Asiakasta voidaan tarvittaessa ohjata valittamaan vakuutusyhtiön tai Valtiokonttorin hylkäävästä päätöksestä. Etuuskäsittelijä lähettää vakuutusyhtiölle tai Valtiokonttorille asiakaskirjeen KUV31 riippumatta siitä, onko asiakas valittanut päätöksestä. Asiakkaalle annettavaan päätökseen lisätään fraasi KKBDD.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 13 §)

Katso lisää [Työtapaturma- ja ammattitauti-](#) ja [liikennevakuutuslakien perusteella järjestettävä kuntoutus](#)

1.4.3. Ulkomailta saatava kuntoutus

Jos Suomesta kuntoutusetuutta hakeva tai saava saa ulkomailta etuutta, joka Suomesta saatuna vaikuttaisi kuntoutuksen järjestämisvelvollisuuteen tai kustannuksista maksettavien korvausten määrään, tämä ulkomainen etuus rinnastetaan vastaavaan suomalaiseen etuuteen.

Jos asiakas on saanut ulkomailta siellä sovellettavien lakien tai muiden velvoittavien määräysten nojalla korvausta esimerkiksi tapaturmasta, ammattitaudista tai liikennevahingosta ja korvaukseen sisältyy lääkinällinen kuntoutus, tällainen ulkomainen etuus syrjäyttää Kelan järjestämisvelvollisuuden samalla tavalla kuin vastaava kotimainen etuus Kelan kuntoutuslain 13 §:n mukaan.

Korvausta ei makseta Kelan kuntoutuslain mukaan, jos asiakas on saanut korvauksen, joka vastaa oleskelumaan vakuutettujen korvausta kuntoutuksesta. Tämä koskee esimerkiksi EU-maissa annettua kuntoutusta silloin, kun vakuutetulla on oikeus kuntoutustoimenpiteisiin ja etuuksiin samasta kuntoutuksesta sosiaaliturva-asetuksen (1408/71/ETY) perusteella.

Sovellettava lain kohta (KKRL 566/2005 16 §).

1.5. Toimenpiteet

Vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena voidaan järjestää työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista varten tarpeellinen yksilöllisesti suunniteltu ja erityisasiantuntemukseen perustuva

- terapia
- moniammatillinen yksilökuntoutus
- kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssi.

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen toimenpiteissä viitekehyksenä on Maailman terveysjärjestön WHO:n ICF-luokitus (International Classification of Functioning, Disability and Health, Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus). Se ohjaa asiakkaan sairauden tai vamman aiheuttamien eri osa-alueille asetettujen kuntoutustarpeiden

kokonaisvaltaista huomioon ottamista. ICF-luokitus huomioi henkilön lääketieteellisen terveydentilan, toimintakyvyn ja toimintarajoitteet sekä niihin vuorovaikutussuhteessa olevat yksilö- ja ympäristötekijät.

Kuntoutus toteutetaan asiakas- ja perhelähtöisesti sekä holistisesti huomioiden kuntoutujan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Toiminnassa tuetaan asiakkaan aktiivista roolia ja vaikutusmahdollisuuksia. Kuntoutustyötä tehdään tasavertaisessa vuorovaikutuksessa. Siinä ovat lähtökohtana asiakkaan ja hänen perheensä voimavarat.

Kuntoutusta toteutetaan asiakkaan tarpeenmukaisesti monialaisessa yhteistyössä asiakkaan läheisten ja muiden asiakkaalle merkityksellisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että päivittäisissä toiminnoissa ja arjen ympäristöissä sitoudutaan toimimaan kuntoutumista edistävällä tavalla. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi päiväkodin, koulun, työpaikan ja asumispalvelun kanssa. Kuntoutuksessa huolehditaan tiedonvälityksestä kaikilla toimijatasoilla. Kuntoutuksessa huomioidaan myös harrastus- ja liikunta- ja muuhun kuntoutumista tukevaan toimintaan ohjaaminen asiakkaan suoriutumisen ja osallistumisen mahdollistamiseksi.

Kuntoutus perustuu julkisen terveydenhuollon tekemään kuntoutussuunnitelmaan KU 207. Jos suunnitelmassa ei ole riittäviä tietoja ratkaisun tekemiseksi, pyydetään siihen täydennystä. Puutteellisella kuntoutussuunnitelmalla ei voida ratkaista hakemusta. Lisäselvityspyynnössä yksilöidään tarvittavat tiedot.

1.5.1. Terapiat

Kela järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena yksilöllisesti suunniteltua erityisasiantuntemukseen ja tarpeelliseen yhteistyöhön perustuvaa terapiaa. Asiakkaalle myönnettävän terapian tulee olla tarpeellista ja se tulee toteuttaa hyvän kuntoutuskäytännön ja vaativan kuntoutuksen periaatteiden mukaisesti.

Terapiajakson aikana terapeutti

- tekee uuden terapiasuhteen alkaessa verkostokäynnin kuntoutujan arjen ympäristössä
- tekee asiakkaan toimintakyvyn seuraamiseksi ja kuntoutuksen vaikuttavuuden arvioimiseksi alku- ja päätösvaiheen ja tarvittaessa välivaiheen arviot ja mittaukset ottaen huomioon terveydenhuollossa jo tehdyt selvitykset
- asettaa asiakkaan kanssa yhteistyössä terapian tavoitteet
- tekee yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa tämän omaisten kanssa jakson alkuvaiheessa kuntoutussuunnitelmaan perustuvan kirjallisen terapiasuunnitelman, jota tarkistetaan tarvittaessa
- tukee kuntoutujan sitoutumista ja kannustaa asiakasta omaan aktiiviseen kuntoutumista tukevaan toimintaan
- käyttää toiminnallisia menetelmiä
- antaa kuntoutumista tukevia välitehtäviä
- ohjaa asiakasta ja tarpeen mukaisesti tämän läheisiä kuntoutumista tukevaan liikunta- tai harrastustoimintaan
- tekee aktiivisesti tarpeenmukaista yhteistyötä kuntoutujan omaisten ja muun lähiverkoston kanssa sitouttaen heitä kuntoutumista tukevaan toimintaan

- varmistaa tiedonkulun asiakkaan omaisten, lähiverkoston ja muiden toimijoiden välillä käyttäen asiakkaan kanssa sovittua menetelmää
- järjestää jakson päätösvaiheessa keskustelun asiakkaan ja tarvittaessa omaisten kanssa
- antaa kuntoutuspalautteen toteutuneesta kuntoutuksesta ja sen vaikutuksista sekä arvion terapian jatkotarpeesta asiakkaalle, Kelalle ja kuntoutussuunnitelman laatijataholle 1–3 kuukautta ennen jakson päättymistä tai lyhyestä terapiajaksosta heti sen päätyttyä.
[Kuntoutuspalautetta pyydetään oheisen prosessin mukaisesti.](#)

Hyvään kuntoutuskäytäntöön kuuluu, että terapeutti huolehtii asiakkaan vanhempien ja muiden omaisten ja lähihenkilöiden osallistumisesta tarpeenmukaisesti terapiatilanteisiin. Tarkoituksena on siirtää terapiassa opittuja harjoitteita ja taitoja osaksi asiakkaan arkea. Tämä tukee kuntoutustavoitteiden saavuttamista ja terapiassa opittujen taitojen muuttumista osaksi arjen käytäntöjä.

Esimerkki

Päiväkodissa tai koulussa lapsen kanssa työskentelevät henkilöt voivat osallistua terapiatilanteisiin, jotta he saavat tietoa lapsen terapiasta ja yhteisistä toimintatavoista. Yhteistyössä myös terapeutti saa tietoa kuntoutujan kokonaistilanteesta.

Katso kohdat [Kuntoutuspäätöksen pituus](#) ja [Maksaminen](#)

Lue lisää [Kelan terapiapalvelukuvaus](#) Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen.

Vieraan kielen tulkkaus

Vieraan kielen tulkkausta voidaan järjestää yksilöterapioiden. Tulkkausta ei järjestetä perhe-, ryhmä- eikä monimuoto-ryhmäterapiassa, sillä tulkkauksen järjestäminen ryhmätilanteissa vaikeuttaa kuntoutuksen toteuttamista ja ryhmän toimintaa. Tästä syystä tulkkausta tarvitseva ohjataan tarvittaessa yksilöterapiaan yhteistyössä hoitavan tahon kanssa. Jos kuntoutuja osaa suomen- tai ruotsinkielistä siten, että voi osallistua hakemaansa ryhmä- tai monimuoto-ryhmäterapiaan ilman tulkkia, voidaan omaisen ja läheisen kanssa tehtävään yhteistyöhön ja ohjaukseen liittyviä käyntikertoja tarvittaessa toteuttaa tulkattuna. Katso kooste, joka sisältää tulkkauksen määrät toimenpiteittäin.

Katso lisää

[Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen päätöksen teossa huomioitavaa](#)

prosessi

1.5.1.1. Terapiamuodot, -lajit ja terapiakerran kestot

Kelan järjestämät terapiat perustuvat tieteelliseen vaikuttavuustietoon, jota täydentävät yleisesti hyväksytyt vakiintuneet ja kokemusperäisesti perustellut menettelytavat.

Terapiamuodot ovat

- fysioterapia
  - erityismuotona allasterapia
- lasten ja nuorten fysioterapia

- lasten ja nuorten toimintaterapia
- musiikkiterapia
- neuropsykologinen kuntoutus
- psykoterapia
  - erityismuotona kuvataideterapia
- puheterapia
- ratsastusterapia fysioterapeutin toteuttamana
- ratsastusterapia toimintaterapeutin toteuttamana
- toimintaterapia

Kelan Etuuspalvelujen lakiyksikön kuntoutusryhmä ja kuntoutuspalvelujenryhmä päättävät uusien terapiamuotojen tai erityismuotojen hyväksymisestä. Niitä voidaan ottaa vakiintuneeseen toimintaan vain palvelukuvausten uusimisen ja uuden tarjouskilpailun järjestämisen yhteydessä. Uusia terapiamuotoja ja tapoja toteuttaa terapiaa otetaan käyttöön niistä saadun vaikuttavuus- ja kokemustiedon perusteella. Kuntoutuspalvelujenryhmä arvioi erityistilanteissa terapeuttien pätevyyden, esimerkiksi ulkomailta hankitun koulutuksen vastaavuuden.

Kelan järjestämässä kuntoutuksessa terapialajit ovat

- yksilöterapia
- ryhmäterapia
- perheterapia psykoterapiassa.

Lasten ja nuorten (4–17-vuotiaiden) ryhmä:

- yhden terapeutin ohjaamassa ryhmässä on 2–4 lasta tai nuorta
- kahden terapeutin ohjaamassa allasterapiaryhmässä on 4–6 lasta tai nuorta.

Aikuisten ryhmä:

- yhden terapeutin ohjaamassa ryhmässä on 3–5 asiakasta (ei allasterapia)
- kahden terapeutin ohjaamassa allasterapiaryhmässä on 4–8 asiakasta

Ryhmäterapiassa

- vuodessa voi olla 10–40 käyntikertaa
- ryhmäterapien terapiakertojen lisäksi toteutetaan vuosittain 2 asiakkaan yksilökäyntiä, joista toinen käytetään alkuvaiheessa kuntoutustarpeiden kartoitukseen ja toinen päätösvaiheessa tavoitteiden toteutumisen ja jatkotarpeiden arviointiin. Yksilökäynnit toteutetaan annetun päätöksen perusteella ilman, että kuluttavat myönnettyjä käyntikertoja. Yksilökäynnin kesto on 60 min.
- lasten ja nuorten ryhmäterapiassa myönnettyistä terapiakerroista toteutetaan vähintään 2 terapiakertaa vanhempien ohjauksellisina ryhmätapaamisina. Perustellusta syystä ohjauksellisia ryhmätapaamisia voi toteuttaa enemmän, kuitenkin enintään ¼ lapselle tai nuorelle myönnettyistä terapiakerroista.
- aikuisten ryhmäterapiassa omaiset tai läheiset voivat osallistua kuntoutujan mukana ryhmäterapiaan, kun se on suunniteltu ja sovittu asiakkaiden kanssa.

Ryhmää koottaessa terapeutti tekee yhteistyötä hoitavan tahon tai kuntoutukseen ohjaavan tahon kanssa. Yhteistyössä varmistuu, että kuntoutujilla on riittävän yhtenäiset tavoitteet ja mahdollisuudet toimia ryhmässä. Ryhmä voi olla suljettu tai ryhmän toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisesti ja tiedossa olevin väliajoin täydentyvä (esimerkiksi koululaisten lukukausien mukaisesti).

Terapiakerta kestää tavallisimmin 45 minuuttia. Yksilöllisesti perustellusta syystä terapiakäynnin kesto voi olla pidempi. Osa 45 min terapiakerroista voidaan myöntää 60 min kestoisina omaisen ohjausta varten, jos se on kuntoutussuunnitelman perusteella tarpeen.

Muut mahdolliset kestot ovat:

- 60 tai 90 minuuttia fysioterapian, musiikkiterapian, toimintaterapian, neuropsykologisen kuntoutuksen ja kuvataideterapian yksilöterapiassa sekä psykoterapian yksilö- ja perheterapiassa
- 60 minuuttia puheterapian sekä allas- ja ratsastusterapian yksilöterapiassa

Esimerkki

Kuntoutussuunnitelmassa on suositeltu terapiaa 35 kertaa 45 min ja 5 kertaa 60 min. Perusteena 60 min käyntikerroille on, että vanhempien ohjaukseen terapiankäynnillä tarvitaan enemmän aikaa. Kuntoutus voidaan myöntää suosituksen mukaan.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen.](#)

Pääsääntö on, ettei terapiakertoja toteuteta ns. kaksoiskäynteinä eli

- kahta samaa terapiamuodon terapiakertaa ei toteuteta peräkkäin
- saman päivän aikana ei toteuteta kahta terapiakäyntiä, lukuun ottamatta vanhempien ohjaus-, yhteistyö- tai verkostokäyntiä, jotka voidaan toteuttaa varsinaisen terapiakäynnin ohella

Palveluntuottajaa sitoo kuntoutuspäätöksen mukainen terapiakerran kesto. Lisäksi sopimusasiakirjana olevassa standardissa on määritelty käyntikertojen enimmäisajat. Erityisen painavasta syystä terapian vaikuttavuuden tehostamiseksi kaksoiskäynti voidaan toteuttaa.

Esimerkki

Tutkimustietoon perustuvan menetelmän käyttäminen terapian toteutuksessa silloin, kun menetelmä on asiakkaan tilanteen kannalta perusteltu, voi olla painava syy kaksoiskäynneille. Tällöin palveluntuottajan on sovittava asiasta etukäteen Kelan kanssa. Kysymys ohjataan Etuuspalvelujen lakiyksikön Kuntoutusryhmään. Jos kaksoiskäynti katsotaan perustelluksi, etuuskäsittelijä vie maksajaa varten tiedon OIWA-työn kommenttikenttään.

Esimerkiksi tällainen menetelmä on traumaterapian EMDR - menetelmä, joka antaa mahdollisuuden vaikeiden kokemusten ja nykyisyyttä häiritsevien muistojen työstämiseen.

1.5.1.1.1. Fysioterapia

[Allasterapia](#)

Fysioterapian tavoitteena ovat esimerkiksi

- edistää ja ylläpitää asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista suoriutumista ja osallistumista omassa arjessaan
- ohjata omaisia/läheisiä toimimaan kuntoutujan arjessa kuntoutumista tukevalla tavalla
- ohjata ympäristön muokkausta asiakkaalle mahdollisimman optimaaliseksi
- tukea lapsen ja nuoren psykomotorista kehittymistä

Fysioterapia sisältää asiakkaan ja terapeutin välisessä vuorovaikutuksessa neuvonnan ja ohjauksen, yksilöllisen terapeuttisen harjoittelun, manuaalisen sekä fysikaalisen terapian ja verkostoyhteistyön. Fysioterapeutti ohjaa ja tukee kuntoutujaa käyttämään optimaalisesti voimavarojaan liikkumis- ja toimintakyvyn ja niiden edellytysten ylläpitämiseksi ja edistämiseksi

omassa elämässään. Fysioterapeutti ottaa huomioon kuntoutujan toimintaympäristön rajoitteet ja pyrkii yhteistyössä löytämään edellytyksiä ja toimintatapoja kuntoutujan aktiivisen osallistumisen parantamiseksi. Apuvälineiden käytön ja työelämän valmiuksien harjoittelu sekä harrastus- ja vapaa-ajantoimintoihin ohjaus kuuluvat tarvittaessa terapiaprosessiin. Fysioterapiaa voidaan toteuttaa myös psykofyysisenä fysioterapiana esimerkiksi kehon hahmottamisen tukemiseksi.

Asiakkaan tarpeen mukaisesti inkontinenssiterapia voi olla osana fysioterapiaa. Inkontinenssifysioterapiaa toteuttaa lantionpohjan lihasten toimintahäiriöihin erikoistunut fysioterapeutti.

Inkontinenssiterapian tavoite on parantaa rakon ja/tai suolen toimintaa ja sen hallintaa. Tuloksia on saatu lantionpohjan lihaksia vahvistavalla oikein kohdennetulla voimistelulla. Sähköistä biopalautehoitoa voidaan käyttää hoidon osana, joskaan vahvaa näyttöä sen antamasta lisähyödyistä ei ole.

Hoitoa on käytetty esim. virtsanpidätyskyvyn häiriöissä MS-taudin tai muuhun neurologiseen sairauteen liittyen tai stress- ja urgeinkontinenssissa.

Kuntoutusratkaisu tehdään kuntoutuksen käsittelyjärjestelmässä Fysioterapia-toimenpiteenä. Etuuskäsittelijä täydentää päätökseen käsin tiedon kuntoutuksen toteutusmuodosta.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen.](#)

Asiakas määrittelee yksilölliset tavoitteensa terapeutin ja mahdollisuuksien mukaan omaistensa/läheistensä kanssa. Asiakas sopii terapeutin kanssa kuntoutumisessaan käytettävistä menetelmistä ja aikataulusta.

Fysioterapia voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäterapiana.

Fysioterapian erityismuodot ovat

- allasterapia
- ratsastusterapia.

Ratsastusterapiaa voidaan toteuttaa vain yksilöterapiana.

Allasterapia

Allasterapiasta annetaan oma päätös. Fysioterapia voidaan myöntää kokonaan allasterapiana, kun se on asiakkaalle perustellusti tarpeen.

Allasterapiassa on samat tavoitteet kuin fysioterapiassa. Siinä hyödynnetään veden kannatusta ja vastusta. Allasterapiaa voidaan toteuttaa yksilöterapiana ja kahden fysioterapeutin ohjaamana ryhmäterapiana. Jos myönnettyä allasterapiaa ei voida toteuttaa, tarkistetaan päätös asiakkaan ilmoituksen perusteella fysioterapiaksi.

1.5.1.1.2. Lasten ja nuorten fysioterapia

Lasten ja nuorten fysioterapia

Kela voi myöntöedellytysten täytyessä järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena lasten ja nuorten fysioterapiaa henkilölle, joka on hakiessaan (hakemuspäivämäärä) alle 18-vuotias. Huomaa, että alle 18-vuotias voi valita myös Kelan kanssa sopimuksen tehneen fysioterapian palveluntuottajan.

Tarkista ennen lasten ja nuorten fysioterapia päätöksen tekemistä, että palveluntuottajalla on sopimus lasten ja nuorten terapiapalvelun tuottamisesta. Varmista tarvittaessa, että palveluntuottajalla on tilaa ottaa vastaan uusi asiakas.

Lasten ja nuorten fysioterapeutilla tulee olla vähintään 2 vuoden työkokemus lasten ja nuorten fysioterapiasta.

Lasten ja nuorten fysioterapian tavoitteena ovat esimerkiksi

- tukea lapsen ja nuoren psykomotorista kehittymistä
- edistää ja ylläpitää lapsen ja nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista suoriutumista sekä osallistumista omassa arjessaan
- ohjata omaisia/läheisiä toimimaan kuntoutujan arjessa kuntoutumista tukevalla tavalla
- ohjata ympäristön muokkausta lapselle ja nuorelle mahdollisimman optimaaliseksi
- ohjata lasta ja nuorta sekä heidän huoltajiaan harrastusten pariin.

Lue lisää [asiakkaan valinta, ratkaiseminen](#) ja Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.5.2019 alkaen](#)

1.5.1.1.3. Lasten ja nuorten toimintaterapia

Lasten ja nuorten toimintaterapia

Kela voi myöntöedellytysten täytyessä järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena lasten ja nuorten toimintaterapiaa henkilölle, joka on hakiessaan (hakemuspäivämäärä) alle 18-vuotias. Huomaa, että alle 18-vuotias voi valita myös Kelan kanssa sopimuksen tehneen toimintaterapian palveluntuottajan.

Etuuskäsittelijä tarkistaa ennen lasten ja nuorten toimintaterapia päätöksen tekemistä, että palveluntuottajalla on sopimus lasten ja nuorten terapiapalvelun tuottamisesta. Varmista tarvittaessa, että palveluntuottajalla on tilaa ottaa vastaan uusi asiakas.

Lasten ja nuorten toimintaterapeutilla tulee olla vähintään 2 vuoden työkokemus lasten ja nuorten toimintaterapiasta.

Lasten ja nuorten toimintaterapian tavoitteena voi olla esimerkiksi

- oman kehon ja liikkeiden hahmottaminen
- silmä- käsiyhteistyön kehittäminen
- kaksikäsinen toiminta
- toiminnanohjauksen lisääminen
- päivittäisten henkilökohtaisten toimien harjaantuminen.

Lue lisää [asiakkaan valinta, ratkaiseminen](#) ja Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.5.2019 alkaen](#)

1.5.1.1.4. Musiikkiterapia

Musiikkiterapian tavoitteena on musiikin keinoin tukea asiakkaan kehitystä ja mahdollistaa työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista huomioiden kuntoutujan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Musiikkiterapialla voidaan tukea vuorovaikutustaitoja, kehonhahmotusta, oman toiminnan jäsentämistä ja ympäristön

hahmottamista sekä tarkkaavaisuuden suuntaamista ja ylläpitämistä. Musiikkiterapian tarkoituksena voi olla myös psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen, itseilmaisun ja tunne-elämän, itsetuntemuksen, itseluottamuksen ja elämönhallinnan parantuminen. Asiakas määrittelee yhdessä terapeutin ja mahdollisesti omaistensa ja läheistensä kanssa kuntoutumisensa yksilölliset tavoitteet.

Musiikkiterapeutti ja asiakas valitsevat käytettävät menetelmät asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Musiikkiterapeutti käyttää soittamiseen ja improvisaatioon, äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä musiikin kuunteluun perustuvia menetelmiä. Terapeutti voi käyttää myös musiikin tekemiseen perustuvia menetelmiä, kuten laulujen tekemistä, säveltämistä ja sovittamista. Musiikkiin voidaan yhdistää myös mm. kirjoittamista, kuvallista työskentelyä, liikkumista ja leikkiä. Terapiassa voidaan myös keskustella ja käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä. Fysioakustinen tuolihoito voi olla vain pienenä osana musiikkiterapiaa.

Musiikkiterapeutti voi käyttää toiminnallinen musiikkiterapian menetelmää (TMT-menetelmä) terapian toteutuksessa, jos hänellä on siihen koulutus. TMT -menetelmä on musiikkiterapiaa, joka perustuu suunnitelmallisesti etenevään musiikilliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä soittamiseen. Sen tarkoituksena on tukea kuntoutujan toiminnallisia valmiuksia, esim. kehonhallintaa, kommunikaatiovalmiuksia ja ympäristön hahmottamista.

Musiikkiterapiaa voidaan antaa mm. seuraavissa sairauksissa tai sairausryhmissä:

- autismi
- neuropsykiatriset häiriöt, kuten tarkkaavaisuuden ja käyttäytymisen häiriöt, sosiaalisen toiminnan häiriöt, yliviikkaus
- mutismi
- kontakti- ja kommunikaatiohäiriöt
- puheen- ja kielenkehityksen häiriöt
- psykiatriset toimintahäiriöt, kuten ahdistuneisuus, masennus
- oppimishäiriöt
- koordinaatiohäiriöt
- kehityshäiriöt, synnynnäiset epämuodostumat ja kromosomihäiriöt
- liikuntavammat

Musiikkiterapiaa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäterapiana. Kuntoutussuunnitelman laatijana tulee olla esimerkiksi lastenneurologi, neurologi, foniatri, lastenpsykiatri, psykiatri tai kehitysvammaisia hoitava lääkäri.

Jos ei ole perusteita jatkaa musiikkiterapiaa, tulee terapian päättäminen tehdä hallitusti. Päätösvaiheelle varataan riittävä aika ja asiakasta ja terapeuttia informoidaan asiasta. Kuntoutuspäätökseen lisätään tietoa siitä, että kysymyksessä on terapian päätösvaihe.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen.](#)

1.5.1.1.5. Neuropsykologinen kuntoutus

Neuropsykologisen kuntoutuksen tavoitteena on tukea asiakkaan kehitystä ja mahdollistaa työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista huomioiden asiakkaan psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Asiakkaan rajoitteet voivat olla esim. tarkkaavaisuuden, toiminnanohjauksen, päättelyn, muistin, kielellisten toimintojen, hahmotustoimintojen, käyttäytymisen säätelyn, tunne-elämän tai sosiaalisen vuorovaikutuksen alueilla.

Asiakas määrittelee yksilölliset tavoitteensa terapeutin ja mahdollisuuksien mukaan omaistensa/läheistensä kanssa. Asiakas sopii terapeutin kanssa kuntoutumisessaan käytettävistä menetelmistä ja aikataulusta.

Kuntoutuksen tavoitteina voivat olla esimerkiksi

- rajoitteiden lievittäminen
- uusien toimintatapojen kehittäminen
- kompensoivien taitojen harjoittaminen ja käyttöönotto
- asiakkaan vahvuuksien ja rajoitteiden tiedostamisen kehittäminen
- omatoimisuuden lisääminen

Neuropsykologisen kuntoutuksen menetelmiä ovat toimintojen harjoittaminen, korvaavien taitojen kehittäminen ja käyttöönotto, apuvälineiden käytön harjoittaminen, psykoedukatiivinen ja psykososiaalinen ohjaus ja neuvonta sekä muu psyykinen tuki. Harjoitusmenetelmiä voivat olla esimerkiksi neuropsykologiset harjoitusohjelmat, tietokonepohjaiset kuntoutusohjelmat, harjoitus- ja opetusmateriaali sekä havainnollistamisvälineet. Psykoedukatiivinen ja psykososiaalinen työskentelyote ovat kiinteä osa neuropsykologista kuntoutusta.

Neuropsykologista kuntoutusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmässä.

Hakeminen

Neuropsykologista kuntoutusta vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena haetaan lomakkeella KU104 ja julkisen terveydenhuollon laatima kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelman pohjana tulee aina olla neuropsykologinen tutkimus.

Koska neuropsykologeja on toistaiseksi liian vähän, hyväksytään myös neuropsykologinen tutkimus, jonka on tehnyt psykologi ilman neuropsykologin pätevyyttä. Edellytyksenä on, että psykologin tekemän tutkimus on tehty erikoissairaanhoidon lastenneurologisessa, lastenpsykiatrisessa, nuorisopsykiatrisessa, neuropsykiatrisessa tai neurologisessa yksikössä.

Lisäksi muussa yksikössä (mukaan lukien perusterveydenhuolto) psykologi hyväksytään neuropsykologisen tutkimuksen tekijäksi seuraavin ehdoin:

- tutkimuksen tekevälle psykologille on nimetty ohjaava neuropsykologi
- tutkimusta tekevällä psykologilla on mahdollisuus konsultoida ohjaavaa neuropsykologia tutkimuksen suunnittelussa, sen suorittamisessa sekä lausunnon kirjoittamiseen liittyvissä asioissa
- neuropsykologin konsultointi voi tapahtua puhelimitse tai esimerkiksi kuvapuhelun välityksellä
- ohjaava neuropsykologi varmistaa asiakkaalle tehdyn neuropsykologisen tutkimuksen ja kirjoitetun lausunnon oikeellisuuden
- psykologi kirjaa lausuntoon tiedon varmistuksesta ja ohjaavan neuropsykologin nimen, toimipaikan ja yhteystiedot.

Neuropsykologisen kuntoutuksen sisältö ja tavoitteet perustuvat asiakkaan yksilölliseen kuntoutussuunnitelmaan.

Lausunto jatkopäätöstä varten

Jatkopäätöstä varten tarvitaan julkisen terveydenhuollon hoitavan lääkärin lausunto, josta tulee selvittää perusteet kuntoutuksen jatkamiselle, kuntoutuksen ennuste, kesto ja tiheys. Lisäksi kuntouttavan neuropsykologin tulee laatia lausunto toteutuneesta neuropsykologisesta kuntoutuksesta.

Lue lisää [Palvelukuvaukset Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen.](#)

1.5.1.1.6. Psykoterapia

Psykoterapian tavoitteena on psykoterapian keinoin mahdollistaa asiakkaan työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista huomioiden asiakkaan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet.

Terapiassa otetaan huomioon asiakkaan yksilölliset voimavarat ja rajoitteet. Terapian tavoitteena on, että asiakas selviytyy jokapäiväisen elämän haasteista ja vuorovaikutuksellisista vaatimuksista.

Psykoteraapeutti valitsee psykoterapiassa käytettävät menetelmät. Ne vaihtelevat asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja terapeutin työtapojen mukaan. Psykoterapia voidaan toteuttaa esimerkiksi analyyttisesti suuntautuneena tai kognitiivisena terapiana. Psykoterapian pääasiallisena työmenetelmänä on asiakkaan ajatuksista ja tunteista sekä ongelmista puhuminen ja niiden jäsentäminen käsiteltävään muotoon luottamuksellisessa hoitosuhteessa. Usein lasten ja nuorten kohdalla – samoin kuin kuvataideterapiassa – käytetään myös toiminnallisia menetelmiä käsiteltävien asioiden ilmaisemiseksi ja hoitamiseksi.

Psykoterapian kokonaiskestoa tai terapiakertojen määrää ei ole rajoitettu, vaan niihin vaikuttavat asiakkaan sairaus, psyykinen oireilu, hänen kokonaistilanteensa, terapian tavoitteet ja siitä saatu hyöty.

Psykoteraapiaa voidaan myöntää yksilö- ja ryhmäterapiana sekä perheterapiana.

Perheterapia

Perheterapian tavoitteena on perheen sisäisen vuorovaikutuksen parantaminen tai muuttaminen sellaiseksi, että se mahdollistaa asiakkaan psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen terveyden.

Perheterapia toteutuu terapeutin ja perheen välisen vuorovaikutuksen kautta siten, että terapeutti/ terapeutit tapaavat yhtä aikaa terapiaistunnoissa useampaa perheenjäsentä. Perheterapiaan voi osallistua asiakkaan lisäksi esim. puoliso, asiakkaan vanhemmat ja tarvittaessa sisaruksia, kokoonpano eri terapiakerroilla voi vaihdella. Kyse on perheen terapiasta, jossa pääasiallisesti työskennellään koko perheen kanssa. Perheterapiaan voi sisältyä ainoastaan yksittäisiä tapaamisia kahden kesken asiakkaan kanssa.

Muista terapiamuodoista poiketen perheterapiassa on mahdollista myös se, että yksi tai kaksi terapeuttia tapaa perhettä tai perheenjäseniä samanaikaisesti. Perheterapian rinnalla voidaan myöntää yksilöterapiaa, kun sen tarve on kuntoutussuunnitelmassa/lääkärinlausunnossa yksilöllisesti perusteltu.

Psykoterapian myöntäminen

Psykoterapian myöntäminen perustuu lasten psykiatrian, nuorisopsykiatrian tai psykiatrian erikoislääkärin arvioon psykoterapian tarpeesta, soveltuvuudesta ja toimenpiteen muodosta. Julkisen terveydenhuollon psykiatrisissa yksiköissä psykiatria tai muuhun lääketieteen alaan erikoistuvien lääkäreiden lausunnot rinnastetaan mainittujen lääkäreiden lausuntoihin. (Lääkäri voi olla erikoistumassa muuhunkin kuin psykiatriaan, esimerkiksi työterveyshuoltoon tai yleislääketieteeseen.) Erikoistumisopintojensa aikana erikoistuva lääkäri saa tarpeellisen ohjauksen opintojaan ohjaavalta psykiatrilta.

Kuvataideterapia

Kuvataideterapia on psykoterapian erityismuoto. Terapiassa käytetään kuvallista kommunikaatiota sanallisen kommunikaation ohella. Sitä käytetään esimerkiksi, kun sanallinen ilmaisu on häiriintynyt tai kontaktin ja luottamuksen rakentamisessa tai tunteiden tunnistamisessa on erityisiä vaikeuksia.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#).

1.5.1.1.7. Puheterapia

Puheterapia on kuntoutusmuoto, jonka tarkoituksena on auttaa kieli- tai puhehäiriöistä lasta tai aikuista. Tarkoituksena on terapian avulla poistaa, lieventää ja ehkäistä kielen ja puheen häiriöitä sekä niihin liittyviä vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin ongelmia. Puheterapiassa kuntoutetaan myös syömis- ja nielemistoimintoja sekä äänentuottoa. Puheterapian tavoitteena on tukea kuntoutujanasiakkaan kehitystä ja mahdollistaa työstä, opiskelusta tai muista arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista huomioiden kuntoutujanasiakkaan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet.

Puheterapia sisältää puheen, kielelliskognitiivisten ja äänen harjoitusten lisäksi tarvittaessa puhetta tukevien menetelmien (esim. viittomien, kuvien tai Bliss-symbolien) ja kommunikaatiolaitteiden käytön opetusta ja harjoittelua. Terveystenhoito sitouttaa perheen lapselle sopivan kommunikaatiokeinoon käyttämiseen. Puheterapiaan sisältyy läheisten sekä asiakkaan lähiyhteisöjen ohjaus ja tukeminen.

Viittomakielen opetus ja apuvälineenä käytettävien symbolikirjojen teko kuuluu terveydenhuollolle tai vammaispalvelulain nojalla sosiaalihuollolle.

Kun ensimmäistä kertaa haetaan puheterapiaa, ja puheterapeutin arvio on osa diagnostiikkaa, tulee puheterapeutin tekemien tutkimusten tulokset ja muut keskeiset havainnotiedot olla kuntoutussuunnitelmassa. Kun alle 4-vuotiaan lapsen diagnoosina on puheen ja kielen kehityksen häiriö tai monimuotoinen kehityshäiriö, selvityksenä ei edellytetä psykologin tutkimusta.

Vaativassa lääkinällisessä kuntoutuksessa puheterapiaa tarvitseva henkilö voi olla, esimerkiksi:

- lapsi, jolla on vaikea puheen tai kielen kehityksen erityisvaikeus. Lapsella voi olla puheen tuottamisen häiriö (ekspressiivinen dysfasia), jolloin hän on puhumaton tai puhuu niin niukasti tai epäselvästi, ettei hänen ilmaisuaan ymmärretä. Puheen ymmärtämisen häiriöissä (reseptiivinen dysfasia) lapsella on vaikeuksia ymmärtää kuulemaansa. Lapsi, jolla on vaikea puheen tai kielen kehityksen vaikeus tarvitsee usein puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja (esim. viittomat, kommunikaatiokuvat, Bliss-symbolit, kommunikaatiolaitteet) tai hän kommunikoi ainoastaan ilmeiden, eleiden tai osoittamisen keinoin
- lapsi, jolla on muusta syystä johtuen vaikea puheen tuottamisen tai ymmärtämisen vaikeus (esim. kehitysvamma, kehityshäiriö, CP-oireyhtymä, Downin syndrooma tai kontaktihäiriö/autismi)
- lapsi, jolla on sisäkorvaistute ja tarvitsee puheenkehitystä tukevaa terapiaa
- kuulovammainen, jolla on kielellistä vuorovaikutusta vaikeuttavia lisävammoja tai, joka kuulokojeesta huolimatta tarvitsee puhumista ja puheen ymmärtämistä tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja

- henkilö, joka ei selviydy puheenilmaisunsa turvin arjessa, koska hänellä on hermostovaurioista, rakenteellisesta syystä tai puhe-elimistön vian, vamman tai sairauden tai niiden jälkitilan vuoksi puhehäiriö
- afaattinen, dysfaattinen, dysartrinen, fonaatio- tai lukihäiriöinen henkilö, jolla puheilmaisun tai puheen ymmärtämisen häiriön tai lisävammojen vuoksi on vaikeuksia kommunikoida arjessa tarvittavalla tavalla ja puheterapian avulla voidaan realistisesti odottaa saavutettavan hyötyä
- henkilö, jolla on huomattavia vaikeuksia aiheuttava syömis- ja nielemishäiriö.

Kela järjestää puheterapiaa suomen ja ruotsin kielellä, mutta terapiaa voidaan toteuttaa myös muilla kielillä edellyttäen, että Kelan kanssa sopimuksen tehneellä palveluntuottajalla on riittävä kielitaito.

Monikielisten lasten altistuminen suomen tai ruotsin kielelle voi olla edellytys asianmukaisen diagnoosin asettamiseksi. Katso, esimerkiksi [Käypä hoito suositus kielellinen erityisvaikeus](#).

Puheterapian myöntäminen ei edellytä altistumista suomen tai ruotsin kielelle, jos lapsella on huomattavia vaikeuksia äidinkielessä esimerkiksi puheen puuttumisen, huomattavan niukan tai epäselvän puheen, ymmärtämisen ongelmien, vuorovaikutusongelmien, suun motoriaan, syömisvaikeuksien tai änkytyksen vuoksi.

Sisäkorvaistutteen saaneen lapsen puheterapia voidaan käynnistää Kelasta heti sisäkorvaistutteen aktivoimisen jälkeen noin 1 vuoden ikäisestä siihen saakka, kun hän täyttää 3 vuotta. Päätös voidaan antaa kahden vuoden ajalle. Sisäkorvaistutteen saaneen lapsen yksilöllinen kyky oppia kieltä vaikuttaa puheterapian tarpeeseen sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 3 vuotta. Osalla tarve voi jatkua kouluikässä. Muuta kuulon apuvälinettä käyttävän lapsen puheterapian tarve vaihtelee yksilöllisesti, ja mahdollisuus saada Kelan järjestämää puheterapiaa arvioidaan lapsen kokonaistilanteen perusteella.

Pienen lapsen puheen ja kuulon kehityksessä olevien häiriöiden tutkimus, hoito ja seuranta kuuluvat terveydenhuollolle. Usein puheterapia aloitetaan terveydenhuollossa osana hyvää hoitoa, puheterapian aloittaminen terveydenhuollossa ei kuitenkaan ole edellytys puheterapian myöntämiselle Kelasta. Myös kuulovammaisen lapsen vamman etiologian selvittäminen, kuulokojeiden sovitukset ja vaihdot tapahtuvat terveydenhuollossa. Kun lapsen kokonaistilanne, toimintakyky ja kuntoutuksen tarve on arvioitu ja kuntoutussuunnitelma voidaan tehdä, voi Kela järjestää kuntoutuksen.

Aikuisen puhe- tai nielemishäiriön selvittäminen, hoito, seuranta ja kuntoutussuunnitelman laatiminen kuuluvat terveydenhuollolle.

Puheterapia voidaan myöntää yksilö- tai ryhmäterapiana tai samanaikaisesti sekä yksilö- ja ryhmäterapiaa.

Katso video [Kehityksellisen kielihäiriön käypä hoito suositus](#)

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019](#)

1.5.1.1.8. Ratsastusterapia toimintaterapeutin toteuttamana

Ratsastusterapian yksilöity tavoite ja tarpeellisuus tulee perustella kuntoutussuunnitelmassa. Fysio- ja toimintaterapeuttien ammatillinen lähestymistapa ja peruskoulutus poikkeavat toisistaan. Tämän vuoksi ratsastusterapeutin peruskoulutus (fysioterapeutti/toimintaterapeutti) valitaan kuntoutussuunnitelmassa ja -hakemuksessa olevien kuntoutuja-asiakkaan kuntoutustavoitteiden mukaan.

Ratsastusterapiaa myöntää, kun kuntoutuksen tarve on perusteltua.

Ratsastusterapia voi toteutua samanaikaisesti tai jaksotettuna toimintaterapian kanssa. Toimintaterapiaa ratsastusterapiakäyntien yhteismäärä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Ratsastusterapia voi tulla kyseeseen, kun kysymyksessä on esimerkiksi

- oman kehon ja liikkeiden hahmottamisen vaikeudet
- silmä- käsikoordinaation kehittämisen tarve
- kaksikäätiseen toiminnan harjoittelu
- aistitiedon jäsentämisen harjoittelu
- näkövammaisuuteen, kehityshäiriöön tai viivästyneeseen kehitykseen liittyen tarve rohkaista liikkeen sietämiseen
- autismiin, kehitysvammaisuuteen, tarkkaavaisuus- tai käytöshäiriöön liittyen tarve tukea oma-aloitteellisuutta, toiminnanohjausta sekä aistitiedon tarkoituksenmukaista hyväksikäyttöä ja tuntoaistimusten sietämistä.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#).

1.5.1.1.9. Ratsastusterapia fysioterapeutin toteuttamana

Ratsastusterapian yksilöity tavoite ja tarpeellisuus tulee perustella kuntoutussuunnitelmassa. Fysio- ja toimintaterapeuttien ammatillinen lähestymistapa ja peruskoulutus poikkeavat toisistaan. Tämän vuoksi ratsastusterapeutin peruskoulutus (fysioterapeutti/toimintaterapeutti) valitaan kuntoutussuunnitelmassa ja -hakemuksessa olevien kuntoutujanasiakkaan kuntoutustavoitteiden mukaan.

Ratsastusterapia voidaan järjestää, kun kuntoutuksen tarve on perusteltu.

Ratsastusterapia voi toteutua samanaikaisesti tai jaksotettuna fysioterapian kanssa. Fysio- ja ratsastusterapiakäyntien yhteismäärä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Ratsastusterapia voi osaltaan tukea fysioterapeuttisia tavoitteita, kun kysymyksessä on esimerkiksi

- motorinen ongelma, kuten poikkeava tonus, asymmetria, asento- ja tasapainoreaktioiden puutteellisuus tai vartalon puutteellinen hallinta
- jännelyhentymien ja virheasentojen ehkäiseminen tai jo syntyneiden lievittäminen
- oman kehon ja liikkeiden hahmottamisen vaikeudet
- näkövammaisuuteen, kehityshäiriöön tai viivästyneeseen kehitykseen liittyen tarve rohkaista liikkeen sietämiseen
- tilanne, jossa ratsastusterapiaa voidaan käyttää motivointikeinona.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#).

1.5.1.1.10. Toimintaterapia

Toimintaterapian tavoitteena on mahdollistaa asiakkaan itsenäisyyttä omassa arjessa ja toiminnassa eli osallistumisessa omaan elämään ja sen valintoihin.

Toimintaterapiassa kehitetään niitä valmiuksia ja taitoja, joita ihminen tarvitsee arkielämässään. Toiminnan mahdollistamiseksi toimintaterapeutti ohjaa ja tukee asiakkaan taitojen harjoittelua ja kompensatiokeinojen omaksumista erilaisilla tekniikoilla ja apuvälineillä, muokkaa fyysistä ympäristöä ja tehtävää sekä ohjaa omaista tai läheistä ja lähiverkostoa (sosiaalista

toimintaympäristöä). Harrastus- ja vapaa-ajan toimintoihin ohjaus kuuluu terapiaan niin, että ne voivat myöhemmin siirtyä asiakkaan arjen toiminnaksi.

Toimintaterapian keinoja asiakkaan toimintamahdollisuuksien parantamiseksi voivat olla esim. psykososiaalisten taitojen harjoittelu tai arjen toimintojen harjoittelu. Yksi menetelmä on terapeuttinen toiminta, eli asiakkaalle mielekäs tekeminen porrastetaan toimintakykyyn soveltuvaksi. Terapeutti tekee tarpeellista yhteistyötä kuntoutujalle tarpeellisen verkoston kanssa.

Toimintaterapia voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäterapiana.

Lue lisää Palvelukuvaukse [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019](#)

1.5.1.2. Terapian toteuttaminen

Toteutettavan terapian tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön ja vaativan kuntoutuksen periaatteiden mukaista.

Terapia toteutetaan

- terapeutin tiloissa
- kokonaan tai osittain asiakkaan toimintaympäristössä, esim. kotona, koulussa tai päiväkodissa, jos sen tarve ilmenee kuntoutussuunnitelmasta
- [etäterapiana](#) kokonaan tai osittain

Terapian vaikuttavuuden lisäämiseksi

- terapeutti ohjaa vanhempia/omaisia /läheisiä tai muita asiakkaalle merkityksellisiä toimijoita kuntoutujan arjen kuntoutumisessa
- erityisistä syistä yksilöterapiaan liittyen voidaan järjestää omaisen tai muun läheisen ohjaukseyntejä
- yksilöterapiaa toteuttavat terapeutit voivat asiakkaan mukana ollessa toteuttaa yhteistyökäynnin varmistukseksi hyvän yhteistyön ja tiedonvälityksen
- yksilöterapiassa voidaan kokeilla liikuntamuotoja ja ohjata harrastuksiin
- terapeutti osallistuu verkostokäyntiin.

Tukilapsen osallistuminen terapiaan

- Vaikuttavuuden lisäämiseksi lapsen terapiaan voi osallistua tukilapsi, kun molempien lasten vanhemmat ovat antaneet suostumuksensa ja tukilapsen vanhemmat sitoutuneet vaitiolovelvollisuuteen. Tukilapsi on kuntoutujan ikäryhmässä ja kehittynyt psykososiaalisesti ikätasoisesti. Tukilapsen avulla voidaan mallittaa toimintaan ja harjaannuttaa vuorovaikutusta.
- terapeutti huolehtii sopimukset eri osapuolten kanssa.

Tiivistäminen, vuorottelu ja harvajaksoinen toteutus

Terapiaa on mahdollista jaksottaa siten, että se toteutuu vuorotellen toisen terapian kanssa tai ajoittain tiivistetysti esimerkiksi jonkin taidon harjoittamiseksi. Terapian toteuttaminen tiivistetysti voi olla myös vaikuttavuusnäyttöön perustuvaa. Terapian tiivistämisen syy on aina asiakaslähtöinen.

Terapia voi toteutua harvajaksoisesti ohjausta painottaen siten, että asiakas ja tarpeen mukaisesti myös hänelle merkitykselliset toimijat saavat terapeutin konkreettisen ohjauksen harjoiteltavien

asioiden vahvistumiseksi arjessa. Ohjauksen sisältöä uudistetaan kuntoutumisen edetessä kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi.

Liikunta- ja harrastuskokeilu

Yksilöterapiassa terapeutti voi vuoden aikana ohjata asiakasta enintään 5 kertaa kuntoutusta tukevaan liikunta- tai muuhun harrastustoimintaan. Nämä kokeilut ovat sellaisia, joita asiakas voi jatkossa toteuttaa arjessa ja ne sopivat perheen harrastuskulttuuriin.

Harrastustoiminnan arkeen siirtämisen ja osallistumisen varmentamiseksi terapeutti huolehtii, että mahdollisuuksien mukaan asiakkaan omaiset ja läheiset osallistuvat ohjaustilanteisiin. Kerrat sisältyvät myönnettyyn yksilöterapian määrään.

Yhteisterapia

Joskus yksilöterapiassa voi olla perusteltua toteuttaa osa terapiakerroista kahden eri terapiamuodon terapeutin toteuttamana yhteisterapiana. Yhteisterapiatilanteissa toinen terapeuteista ei voi olla avustajan roolissa, vaan molemmilla terapeuteilla on oltava koulu- tuksensa mukainen rooli. Yhteisterapioiden tarve tulee perustella kuntoutussuunnitelmassa. Vuoden aikana enintään 18 terapiakertaa voidaan toteuttaa yhteisterapiana. Määrä voi poikkeuksellisesti olla suurempi, jos se on turvallisuuden varmentamiseksi perusteltua. Määrää arvioitaessa otetaan huomioon terapeuttien mahdollisuus yhteistyökäynteihin. Yhteisterapian kerrat sisältyvät myönnettyihin yksilöterapian käyntikertoihin ja päätökseen lisätään käsin tieto toteutuksesta.

Lue lisää [Palvelukuvaukset Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#) ja kohta [Maksaminen](#)

1.5.1.2.1. Koti-, päiväkot- tai koulukäynti

Yksilöterapia voidaan toteuttaa palveluntuottajan tiloissa tai kokonaan tai osittain kotikäyntinä asiakkaan omassa toimintaympäristössä. Kuntoutus voi toteutua arjen ympäristössä, kun kuntoutuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää harjoittelua esim. asiakkaan kotona, päiväkodissa, koulussa tai työpaikalla kun:

- sillä voidaan parantaa vaikuttavuutta
- tai se on tarpeen asiakkaan terveydentilan perusteella
- tai matkustaminen palveluntuottajan luokse muodostuisi kuntoutujalle kohtuuttoman rasittavaksi.

Yksilöterapiaan liittyen voidaan myöntää kotikäyntejä, jolloin palveluntuottajalle maksetaan terapiasta kotikäyntilisiä. Kotikäyntejä ei myönnetä allasterapiaan, ratsastusterapiaan eikä ryhmäterapiaan.

Kotikäyntien tarve ilmenee hakemusasiakirjoista.

Lue lisää

Kelan palvelukuvaus [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#)

1.5.1.2.2. Ohjauskäynnit

Omaisien tai muun läheisen ohjaus on lähtökohtaisesti toiminnallista ja toteutuu terapian yhteydessä kuntoutuksessa harjoiteltavien taitojen soveltamiseksi arjessa. Yksilöterapiaan liittyen lukuun ottamatta allas- ja ratsastusterapioita, voidaan kuitenkin erityisistä syistä myöntää omaisen tai muun läheisen ohjauskäyntejä, jos ne ovat tarpeen kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamiseksi eikä asiakkaan läsnäolo ole tarkoituksenmukaista esimerkiksi asiakkaan sairauden tai vamman vuoksi. Kuntoutussuunnitelmasta tulee ilmetä perusteet ohjauskäyntien tarpeellisuudelle sekä käyntien määrä. Jos kuntoutuspäätöksessä on jo ohjauskäynnit myönnetty ja kuntoutuksen toteutuksen aikana ohjauskäyntien lisäykselle tulee tarve, täsmennystä ei tarvitse pyytää kuntoutussuunnitelmaan laatijataholta.

Jos asiakas ei osallistu ohjauskäynneille, olisi hyvä omaisen niiden lisäksi osallistua ainakin osalle asiakkaan terapiakäyntejä. Muuten konkreettinen terapeutin antama ohjaus asiakkaan kanssa työskentelyyn jää puuttumaan.

Ohjauskäynneille voi asiakkaan luvalla osallistua myös muita asiakkaan lähihenkilöitä, esimerkiksi päiväkodista, koulusta ja työpaikalta, jotta terapeutti ja muut toimijat saavat vuorovaikutuksessa tietoa asiakkaan ohjaamiseen ja tukemiseen. Pelkästään henkilökunnan kanssa käytävä neuvottelu asiakkaan terapiaan liittyvistä asioista ilman omaisen tai läheisen läsnäoloa tai yleinen alustus kuntoutukseen liittyvästä aiheesta ei ole mahdollista Kelan korvaamana.

Ohjauskäynnit voidaan toteuttaa terapeutin tiloissa tai esimerkiksi koti-, päiväkoti-, koulu- tai työpaikkakäynteinä. Ohjauskäynnin kesto on pääsääntöisesti asiakkaan terapiakerran pituinen, yleensä enintään 60 minuuttia. Perhe- ja ryhmäterapiassa ja ei ole ohjauskäyntejä.

Hyvän kuntoutuskäytännön ja yksilöllisen tarpeen perusteella ohjauskäyntien määrä on vuodessa

- 0–10 kertaa
- enintään 20 kertaa, erityisen yksilöllisen tarpeen perusteella tai alle 26-vuotiaan psykoterapiassa.

Psykoterapiaan liittyvät ohjauskäynnit voi antaa muu kuin yksilöterapiaa toteuttava psykoterapeutti tai perheterapeutti oman sopimuksensa perusteella.

Psykoterapian perheterapiassa ei toteuteta ohjauskäyntejä.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#) ja kohta [Maksaminen](#)

1.5.1.2.3. Verkostokäynti

Yksilöterapiassa, perheterapiassa ja ryhmäterapiassa terapeutti tai kahden ohjaajan allasryhmäterapiassa, toinen terapeuteista voi kuntoutuspäätöksen perusteella tarvittaessa osallistua vuoden aikana verkostokäyntiin, joka koskee

- kuntoutujan koti- tai muussa arkiympäristössä tapahtuvaa asiakkaan elämäntilanteen ja ympäristön sekä kuntoutumisen tukemisen mahdollisuuksien kartoitusta ja/tai laitosten välisen kuntoutuksen palveluntuottajan toteuttamaa verkostoneuvottelua tai kotikäyntiä. Asiakas on vähintään osan aikaa läsnä. (yhteensä enintään 2 verkostokäyntiä)

Tämän lisäksi seuraavia verkostokäyntejä voi aikuisen asiakkaan tarpeen mukaan olla joustavasti enintään 4 ja lapsen tai nuoren asiakkaan kohdalla 6 vuoden aikana. Jos terapeutti laskuttaa 2 x 60 min, verkostokäynneistä vähenee 2. Verkostokäyntien määrä ei suhteuta kuntoutuspäätöksen keston, jos päätös on alle 1 vuoden pituinen.

- terveydenhuollossa tehtävää lääkinnällisen kuntoutussuunnitelman laatimista tai tarkistamista.
  - Aikuinen asiakas tai hänen edunvalvojansa pitää olla läsnä.
  - Lapsen vanhemman tai muun huoltajan pitää olla läsnä. Jos lasta ei ole kutsuttu mukaan, lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon suunnitelmaa laadittaessa. Lapsen/nuoren tosiasiallinen läsnäolo on suotavaa, jos lapsi/nuori kykenee osallistumaan tilaisuuteen ikä ja kehitysikä huomioiden.
- arkiympäristössä toteutuvaa sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamaa apuvälineen sovitusta tai käytönohjausta, jossa asiakas on mukana.
- varhaiskasvatuslain (7 a §) mukaista päiväkodissa järjestettyä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoa tai perusopetuslain (17 a §) mukaista lapsen ja nuoren koulussa järjestettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) tekemistä.
  - Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa.
  - Lapsen vanhemman tai muun huoltajan pitää olla läsnä

Psykoterapiassa ohjauskäyntejä toteuttava terapeutti voi palvelukuvauksen mukaisesti osallistua kuntoutujan koti- tai muussa arkiympäristössä tapahtuvaan yhteistyökäyntiin ja terveydenhuollossa tehtävää lääkinnällisen kuntoutussuunnitelman laatimista tai tarkistamista koskevaan verkostokäyntiin.

Verkostokäyntiin osallistumista ei tarvitse perustella kuntoutussuunnitelmassa eikä siitä tehdä erillistä kuntoutuspäätöstä. Terapeutin tulee kuitenkin pystyä tarvittaessa jälkikäteen todentamaan verkostokäyntiin osallistuminen. Kun vanhemmat antavat luvan, voi alle 18 vuotiaan asiakkaan verkostokäynti toteutua ilman vanhempia.

Koti- tai muussa arkiympäristössä tapahtuvaan verkostokäyntiin liittyviä tehtäviä lukuun ottamatta on edellä mainituista tehtävistä huolehtiminen tilanteesta riippuen terveydenhuollon, sosiaali-huollon, päiväkodin tai koulun lakisääteinen velvollisuus. Kelan terapeutilla ei ole vastuuta niiden tekemisestä. Verkostokäynnin tarkoituksena on, että terapeutti saa yhteistyössä tietoa vaikuttavan terapian toteuttamiseen. Lisäksi tarkoituksena on, että eri toimijat voivat sopia kaikille yhteisistä, terapiassa ja asiakkaan lähihenkilöiden ohjauksessa toteutettavista periaatteista. Kuntoutussuunnitelman laatimisessa terapeutti antaa tietoa ja palautetta terapiasta.

Kaikki verkostokäynnit ovat mahdollisia ja voivat toteutua läsnä- tai etäkäynteinä. Palveluntuottajan/terapeutin tulee asiakkaan kanssa arvioida, voiko asiakkaan arjen ympäristöön tehty verkostokäynti toteutua etäkäyntinä vai onko mahdollisesti läsnäkäynti tarpeen.

Jos palveluntuottaja laskuttaa esim. etäterapiaan liittyvän ARKI –verkostokäynnin, voidaan lasku maksaa normaalisti, kun verkostokäynti on toteutettu palvelukuvauksen mukaisesti. Jos etäpalveluntuottaja on tehnyt ARKI-verkostokäynnin asiakkaan arjen ympäristöön läsnäkäyntinä maksetaan palveluntuottajalle 60 minuutin terapiakerran hinta ilman kotikäyntilisää. Jos terapeutti laskuttaa verkostokäynnistä 2 kertaa 60 minuuttia, vuoden aikana käytettävissä olevista käyntikerroista kuluu 2. Verkostokäynnin matkakustannukset korvataan Verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti.

Lue lisää Palvelukuvaukset [Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiat 1.1.2019 alkaen](#) ja kohta [Maksaminen](#)

1.5.1.2.4. Etäterapia

Etäterapia on erilaisten etäteknologiaa hyödyntävien sovellusten tavoitteellista käyttöä kuntoutuksessa. Etäterapia on ammattilaisen ohjaamaa ja seuraamaa kuntoutusta.

Etäterapia on vaihtoehtoinen tapa toteuttaa yksilöterapiaa lukuun ottamatta ratsastus- ja allasterapiaa. Niihin liittyvät ohjaukset voidaan kuitenkin toteuttaa etäyhteydellä. Myös liikunta- ja harrastuskokeilut tehdään aina kasvokkain.

Terapiaa toteutetaan hyvän kuntoutuskäytännön, vaativan lääkinällisen kuntoutuksen periaatteiden mukaisesti ja palvelukuvauksen mukaisesti.

Terapeutti huolehtii, että

- etäterapia sopii asiakkaalle ja hänen perheelleen
- asiakkaan ja hänen läheisten ja lähiverkoston ohjaus ja kuntoutuksen arkeen vienti toteutuu
- lasten sekä tarvittaessa nuorten ja aikuisten terapioissa aikuinen omainen, läheinen tai lähiverkoston toimija on läsnä etäterapian toteutuksessa
- palveluntuottaja ja kuntoutuja tekevät kirjallisen sopimuksen yhteisessä ymmärryksessä etäkuntoutusmenetelmien käytöstä
- käytetyt sovellukset ovat helppokäyttöisiä,
- etäkuntoutus tulee toteuttaa niiden ohjeiden mukaisesti, jotka Valvira on antanut potilaille annettavista terveydenhuollon etäpalveluista. (Valviran ohje löytyy osoitteesta www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat/potilaille-annettavat-terveydenhuollon-etapalvelut).
- etäkuntoutuksessa käytettävän tietoliikenneyhteyden tulee olla salattu. Jos toimitaan suljetun verkon ulkopuolella, yhteys muodostetaan joko VPN-yhteydellä tai TLS-protokollan avulla.

Huomautus

Vastuu tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta on palveluntuottajalla.

Kela ei korvaa suojatun yhteyden järjestämisestä aiheuttuvia kustannuksia.

Palveluntuottaja voi hyödyntää kuntoutuksessa myös kevyemmin suojattuja digitaalisia sovelluksia, jos asiakas antaa tähän kirjallisen suostumuksensa. Näitä sovelluksia ovat esimerkiksi sähköposti, tekstiviesti tai sosiaalinen media, joita voidaan käyttää yleisten ohjeiden antamiseen ja joiden perusteella ei ole pääteltävissä asiakasta koskevia luottamuksellisia tietoja.

Jos asiakas oma-aloitteisesti lähettää suojaamattomalla sovelluksella luottamuksellista tietoa sisältäviä viestejä, palveluntuottaja ohjaa kuntoutujaa käyttämään suojattua järjestelmää. Sosiaalisen median käytössä tulee noudattaa erityistä varovaisuutta. Sosiaalisessa mediassa ei saa julkaista kuntoutujia koskevia luottamuksellisia tietoja edes suljetuille ryhmille tarkoitetuissa kanavissa. Sosiaalisessa mediassa jaettuun tietoon tulee aina suhtautua kuin se olisi täysin julkista tietoa.

Terapian toteutuksen erityispiirteitä:

Kun välimatkat eivät ole kohtuuttomia, terapeutti tapaa asiakkaan ainakin ensimmäisellä kerralla asiakkaan arjen ympäristössä. Jos matkat ovat kohtuuttoman pitkät terapia voi toteutua kokonaisuutena etäterapiana.

Etuuskäsittelijä:

Jos asiakkaalle ei löydy lähiterapeuttia, keskustele etäterapian mahdollisuuksista asiakkaan ja/ tai hänen läheisen/omaisen kanssa. Jos etäterapia sopii asiakkaalle, etuuskäsittelijä etsii sopivan etäterapeutin. Jos palveluntuottaja löytyy toisen vakuutuspiirin alueelta, on sen käytöstä sovittava ko. vakuutuspiirin kanssa.

Huomautus

Potilasvakuutuskeskuksen mukaan potilasvakuutusturva koskee vain Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Etälääketieteen keinoin annettava hoito/ kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä potilas että hoitoa/kuntoutusta antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa. Hoitotapahtumaan ei sovelleta potilasvahinkolakia, jos potilas/kuntoutuja on hoitohetkellä ulkomailla.

Luettavaa: [Etäkuntoutus](#)

ja [Etäteknologian vaikuttavuus liikunnallisessa kuntoutuksessa. Järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi](#)

1.5.1.2.5. Eläinavusteinen terapia

Eläinten käyttö kuntoutuksessa on lisääntymässä.

Esimerkki

Eläimwn käyttö kuntoutuksessa havainnoinnin tai tuntoharjoittelun yhteydessä, tunteiden säätelyn, käytöshäiriön, motoriaan menetelmänä ja osamenetelmänä.

Kuntoutukseen osallistuu eri eläinlajeja kanista hevoseen. Mukana voi olla myös perheen kotieläimiä.

Eläinavusteisen terapian nettikyselyn ja kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan eläinavusteinen terapia hyväksyä menetelmänä, kun

- terapeutilla on terapia-alan koulutus
- terapeutilla on koulutus eläinavusteiseen menetelmään
- eläimen käytölle on suunnitelma ja peruste
- eläin on sopiva terapiaeläimeksi
- ympäristö on turvallinen
- terapeutilla on palvelukuvauksen mukainen tapaturmavakuutus asiakkaan tapaturman varalle

Eläinavusteista terapiaa koskeva tutkimus jatkuu (Kuntoutussäätiö: Eläinavusteiset interventiot kuntoutuksessa, jonka tavoitteena on kentän kartoittaminen ja yhtenäisten toimintaperiaatteiden kehittäminen, ajalla 1.9.2018-30.9.2019). Hankkeesta saatujen tietojen perusteella täsmennetään eläinavusteisen terapian toteutusta.

1.5.2. Kuntoutusjaksot

Kela voi järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena aikuiselle sekä lapselle ja nuorelle tehostetun, yksilöllisesti suunnitellun laitos- ja avomuotoisesti toteuttavan

- moniammatillisen yksilökuntoutuksen
- [kuntoutus-](#) ja sopeutumisvalmennuskurssin.

Moniammatillisen yksilökuntoutuksen tavoitteena on mahdollistaa kuntoutujan suoriutumista ja osallistumista sekä mahdollisimman itsenäistä selviytymistä omassa toimintaympäristössään.

Kuntoutus perustuu julkisen terveydenhuollon tekemään kuntoutussuunnitelmaan. Jos suunnitelmassa ei ole riittäviä tietoja ratkaisun tekemiseksi, ei ratkaisua voi tehdä, vaan suunnitelmaan pyydetään täydennystä (Kirjepohja KUL 16). Lisäselvityspyynnössä yksilöidään tarvittavat tiedot.

1.5.2.1. Moniammatillinen yksilökuntoutus

Kela järjestää vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena tehostettua moniammatillista yksilökuntoutusta. Sitä toteutetaan sairausryhmäkohtaisesti eri palveluina.

Aikuisen moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelut ovat

- aistivammojen yksilökuntoutus
  - kuulonäkövammojen ja näkövammojen yksilökuntoutus
- neurologinen yksilökuntoutus
- selkäydinvammaisen yksilökuntoutus
- tules- ja reumasairauksien yksilökuntoutus
- yleissairauksien yksilökuntoutus

Lasten ja nuorten yksilökuntoutuksessa palvelut ovat

- aistivammojen yksilökuntoutus
- kuulovammojen, kuulonäkövammojen ja näkövammojen yksilökuntoutus
- tules- ja reumasairauksien yksilökuntoutus
- yleis- ja neurologinen yksilökuntoutus

Yksilökuntoutuksen tavoitteena on tukea moniammatillisesti asiakkaan ja omaisten kanssa yhteistyössä asetettujen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista.

Aikuisen yksilökuntoutuksen tavoitteena on lisäksi tukea asiakkaan mahdollisuuksia selviytyä arkipäivän tilanteissa parhaalla mahdollisella tavalla. Asiakkaalle ja moniammatilliseen yksilökuntoutukseen osallistuvalla omaisella pyritään antamaan valmiuksia ja keinoja vaikuttaa asiakkaan toimintakykyyn sekä rohkaista heitä toimimaan elinympäristössään ja yhteiskunnassa mahdollisimman täysipainoisesti.

Lapsen ja nuoren yksilökuntoutuksen tavoitteena on tukea lasta tai nuorta ja hänen perhettään toimimaan ja osallistumaan elinympäristössään mahdollisimman täysipainoisesti. Perhettä tuetaan tunnistamaan ja vahvistamaan omia voimavarojaan ja kykyä selviytyä arkipäivän tilanteissa. Tavoitteena on lisäksi tukea lapsen tai nuoren kasvua, itsenäistymistä ja tulevaisuuden suunnittelua.

Jos asiakkaan kuntoutustarpeet ja -tavoitteet liittyvät sairauden tai vamman aiheuttamaan sopeutumisvaiheeseen, voidaan tarpeellinen kuntoutus toteuttaa moniammatillisena yksilökuntoutuksena, ellei kuntoutujalle voida järjestää soveltuvaa sopeutumisvalmennuskurssia. Yksilökuntoutuksen sisällössä painottuu siinä tapauksessa sopeutumisvaiheen tukeminen.

Asiakas voi valita moniammatillisen yksilökuntoutuksen toteuttajaksi palveluntuottajan, jolla on sopimus palvelusta, jonka sisältö ja asiantuntemus ensisijaisesti vastaavat hänen sairautensa ja vammansa aiheuttamaa ajankohtaista kuntoutustarvetta ja -tavoitteita. Siten asiakkaan pääasiallinen diagnoosi ei ole ainoa valintaa ohjaava tekijä, vaan asiakkaan tilannetta selvitetään kokonaisvaltaisesti.

Soveltuva palvelu arvioidaan kuntoutujan kanssa yhteistyössä hänen kuntoutussuunnitelmansa laatimisesta vastaavassa julkisen terveydenhuollon yksikössä. Kela ohjaa ja antaa tietoa eri palveluista, palvelujen sisällöistä ja kohderyhmistä sekä suomen- ja ruotsinkielistä palvelua toteuttavista palveluntuottajista. Asiakkaan ohjauksessa ja kuntoutuspäätöstä tehtäessä on tarkistettava, että suunnitellulla palveluntuottajalla on sopimus asiakkaan tarvitsemasta ruotsinkielisestä tai suomenkielisestä palvelusta.

Lue lisää vuonna 2019 voimaan tulleista palvelukuvauksista:

[Vaativan lääkinällisen moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelukuvaukset](#) ja

[Kelan kuntoutuksen palvelukuvauksen yleinen osa](#)

Vieraan kielen tulkkaus

Moniammatilliseen yksilökuntoutukseen voidaan järjestää vieraan kielen tulkkausta, katso [kooste](#), joka sisältää tulkkauksen määrät toimenpiteittäin. Jos tarpeenmukaista ruotsinkielistä palvelua ei ole saatavilla, järjestetään palvelukuvauksen mukaisen ohjelman ajalle tulkkaus. Tulkkaus järjestetään vastaavasti myös saamenkieliselle asiakkaalle.

Katso lisää

[Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen](#)

[päätöksen teossa huomioitavaa](#)

[prosessi](#)

1.5.2.1.1. Edellytykset

Kela voi myöntää asiakkaalle moniammatillisen yksilökuntoutuksen silloin, kun se on tarpeellinen mahdollistamaan hänen suoriutumista ja osallistumista arjen toiminnoissa. Myönnettävän yksilökuntoutuksen tulee perustua asiakkaan ajankohtaiseen kuntoutustarpeeseen.

Yksilökuntoutuksen tarvetta arvioitaessa huomioidaan asiakkaan lääketieteellinen terveydentila ja sen vaikutukset suoriutumiseen ja osallistumiseen. Lisäksi huomioon otetaan asiakkaan elämänvaihe, -tilanne ja tehtävät sekä niissä tapahtuneet tai tulossa olevat muutokset, joista suoriutumista ja osallistumista kuntoutuksella mahdollistettaisiin. Arvioissa huomioidaan myös kuntoutuksen tavoitteet ja kuntoutustoimenpiteiden kokonaisuus sekä aiemmin toteutuneesta kuntoutuksesta saadut palautteet.

Asiakas tarvitsee tehostettua ja moniammatillisesti toteutuvaa yksilökuntoutusta esimerkiksi, kun

- työssäkäynnin vuoksi työ, ajankäyttö tai jaksaminen ei mahdollista riittävän terapian toteutumista

- itsenäinen toimintakyky (esim. kävelykyky) on vaarantumassa
- kuntoutuksen tavoitteet voidaan saavuttaa täydentämällä sillä vähäistä avoterapiaa
- kuntoutujan elämäntilanne heikentää itsenäisen selviytymisen mahdollisuuksia
- terapian tuki ei ole riittävä.

Kuntoutuksen tavoitteiden kannalta tarpeellinen yksilökuntoutus voidaan myöntää, vaikkei asiakas saa terapiota tai avo- tai laitoshoidon toteutuvan kuntoutuksen tarve olisi säännöllistä. Myöntäminen kuitenkin edellyttää, että yksilökuntoutus on perustellusti tarpeen ja sillä voidaan perustellusti odottaa saavutettavan lisähyötyä suoriutumisessa ja osallistumisessa.

Uuden yksilökuntoutuksen myöntämisen tarpeellisuus arvioidaan aina yksilöllisesti erikseen. Arviota ei yleensä ole mahdollista tehdä välittömästi edellisen yksilökuntoutuksen päätyttyä. Jos kuntoutussuunnitelma on pitkään voimassa, pyritään tarpeellisuusarvio tekemään hakemuksesta, voimassa olevasta kuntoutussuunnitelmasta, edellisestä yksilökuntoutuksesta ja terapiasta saaduista kuntoutuspalautteista sekä tarvittaessa haastattelussa saatujen tietojen perusteella. Tarvittaessa kuntoutujaa pyydetään toimittamaan kuntoutussuunnitelmaa täydentävä selvitys terveydenhuollosta (työterveyshuollosta).

Asiakkaalle soveltuvaa yksilökuntoutuksen palvelulinjaa arvioitaessa kiinnitetään huomiota asiakkaan sairauden tai vamman aiheuttamiin ajankohtaisiin kuntoutustarpeisiin ja -tavoitteisiin.

Huomautus

Hengityshalvauspotilaan kuntoutus

Yhtenäistä määritelmää hengityshalvauspotilaalle ei ole, vaan jokainen sairaanhoitopiiri määrittelee kriteerit itse. Hengityshalvauspotilas on henkilö, jonka erikoissairaanhoidon ylilääkäri tai asiantuntijaryhmä on määritellyt hengityshalvauspotilaaksi, koska hänellä on jatkuva ja pitkäaikainen hengityskonehoidon tarve.

Kyse on hallintopäätöksestä, joka määrittelee terveydenhuollon ja välillisesti myös Kelan vastuun asiakkaan kuntoutuksesta. Asia on aina näissä tapauksissa erikoissairaanhoidosta tarkistettava.

Jos asiakkaalle on erikoissairaanhoidossa tehty päätös, että hän on hengityshalvauspotilas, katsotaan asiakkaan aina olevan laitoshoidossa. Asiaan ei vaikuta se, onko asiakas tosiasiasa laitoksessa, palvelutalossa tai kotona. Tällöin terveydenhuolto on kattavasti vastuussa hänen hoidostaan, kuntoutuksestaan ja kaikesta hänen tarvitsemastaan avusta.

Ellei potilaalle erikoissairaanhoidossa ole tällaista päätöstä tehty, kuntoutus arvioidaan samoin kriteerein kuin muidenkin hakijoiden kohdalla. Jos Kela järjestää kuntoutuksen, tulee kunnan kuitenkin huolehtia tarpeellisesta hoidosta ja avustamisesta, jotta kuntoutus voidaan asianmukaisesti toteuttaa.

Palvelulinjojen kohderyhmät:

Aikuisen sekä lapsen ja nuoren aistivammojen palvelulinja

- asiakkaat, joilla on kuulo-, näkö- tai kuulonäkövammaisuuteen liittyvä tehostetusti ja moniammatillisesti toteutettavan yksilökuntoutuksen tarve. Asiakkaalle voi olla myös muita sairauksia tai vammoja, mutta hänen ajankohtaisesti tarvitsemansa kuntoutus ja sen tavoitteet vaativat sisällöllisesti ja ammatillisesti aistivammoihin liittyvän kuntoutuksen erityisosaamista. Aistivammojen palvelulinjalle osallistuva ohjataan yksilöllisen tarpeensa mukaisesti kuulovammaisten, kuulonäkövammaisten ja näkövammaisten palveluun.

Aikuisen neurologinen palvelulinja

- asiakkaat, joilla on neurologinen sairaus tai muu sairaus tai vamma, josta aiheutuva ajankohtainen tehostetun ja moniammatillisesti toteutettavan yksilökuntoutuksen tarve ja tavoitteet liittyvät erityisesti neurologisiin oireisiin ja edellyttävät sisällöllisesti ja ammatillisesti neurologisen kuntoutuksen erityisosaamista.

Aikuisen tules- ja reumapalvelulinja

- asiakkaat, joilla on tuki- ja liikuntaelinsairauteen tai vammaan tai reumasairauteen liittyvä tehostetusti ja moniammatillisesti toteutettavan yksilökuntoutuksen tarve. Kuntoutujalla voi olla myös muita sairauksia tai vammoja, mutta hänen ajankohtaisesti tarvitsemansa kuntoutus ja sen tavoitteet vaativat sisällöllisesti ja ammatillisesti tules- ja reumakuntoutuksen erityisosaamista

Aikuisen yleispalvelulinja

- asiakkaat, joilla on sairaus tai vamma, josta aiheutuu tehostetusti ja moniammatillisesti toteutettavan yksilökuntoutuksen tarve.

Lapsen ja nuoren tules- ja reumapalvelulinja

Lapset ja nuoret, joilla on ajankohtaisen tehostetun ja moniammatillisesti toteutuvan yksilökuntoutuksen tarve

- tulehduksellisen tuki- ja liikuntaelinsairauden vuoksi
- ei-tulehduksellisen tuki- ja liikuntaelinsairauden tai kroonisen kivun aiheuttaman toimintakyvyn vajavuuden vuoksi
- reuman, sen liitännäissairauden tai muun toimintakyvyn vajautta aiheuttavan tuki- ja liikuntaelin sairauden vuoksi.

Lapsella ja nuorella voi olla myös muita sairauksia tai vammoja, mutta hänen ajankohtaisesti tarvitsemansa kuntoutus ja sen tavoitteet vaativat sisällöllisesti ja ammatillisesti tules- ja reumakuntoutuksen erityisosaamista.

Lapsen ja nuoren yleis- ja neurologinen palvelulinja

Lapset tai nuoret, joilla on ajankohtaisen tehostetun ja moniammatillisesti toteutettavan yksilökuntoutuksen tarve

- neurologisen, neuropsykiatrisen tai muun kehityksellisen sairauden vuoksi, joka edellyttää sisällöllisesti ja ammatillisesti neurologisen tai neuropsykiatrisen kuntoutuksen erityisosaamista

- muun sairauden tai vamman vuoksi, joka edellyttää kuntoutuksen erityisosaamista eikä muu yksilökuntoutuksen palvelulinja vastaa kuntoutujan ajankohtaiseen kuntoutustarpeeseen.

Lue lisää

[Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelukuvaukset](#) ja [Kelán avo- ja laitosmuotoisen palvelukuvauksen, yleinen osa](#)

1.5.2.1.2. Sisältö ja toteutus

Moniammatillinen yksilökuntoutus voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeiden mukaisesti laitos- tai avomuotoisesti. Asiakas voi perustellusta syystä saapua kuntoutuslaitokseen edeltävänä iltana, esimerkiksi hankalien kulkuyhteyksien vuoksi. Asiakas varmistaa etukäteen palveluntuottajalta majoituksen ja tarvitsemansa avustamisen järjestämisen. Asiakas itse maksaa yöpymisen ja hakee siitä yöpymiskorvauksen Kelasta. Palveluntuottaja järjestää kuntoutujalle tarpeellisen avustamisen.

Moniammatillisen yksilökuntoutuksen moniammatilliset työryhmät, erityistyöntekijät ja jakson teemat ovat palvelulinjojen sairasyhmien tarpeiden mukaiset. Ennen yksilökuntoutuksen alkamista palveluntuottaja toteuttaa video- tai puhelinyhteydellä verkostoneuvottelun, johon osallistuu asiakas ja tarpeellinen verkosto. Verkostoneuvottelussa keskustellaan mm. ajankohtaisista kuntoutustarpeista.

Asiakkaan yksilöllisten kuntoutustarpeiden ja -tavoitteiden perusteella yksilökuntoutuksen ajalle valitaan juuri hänen tarvitsemansa avainhenkilöt ja muut työntekijät sekä yhteistyössä suunnitellaan jakson sisältö. Tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat hoitavan tahon kanssa tehty kuntoutussuunnitelma, palveluntuottajan ennakkokyselyssä ja verkostoneuvottelussa saadut tiedot sekä alkuvaiheen tapaamisissa todetut ajankohtaiset haasteet. Tavoitteet määritellään yhteistyössä kuntoutusjakson alussa GAS-menetelmää hyväksi käyttäen (Goal Atteinment Scaling).

Yksilökuntoutuksen aikana palveluntuottaja tekee asiakkaan luvalla verkostoyhteistyötä tarpeellisten tahojen kanssa. Asiakkaan arjen kokonaistilanteen kartoittamiseksi voidaan ennen kuntoutuksen alkua ja/tai sen aikana järjestää asiakkaan kotipaikkakunnalla toteutuva vähintään 3 tuntia kestävä kotikäynti. Siihen asiakkaan lisäksi voivat osallistua tarpeelliseksi arvioidut asiakkaan lähiverkoston toimijat ja sovitusti asiakkaan terapiaa toteuttava terapeutti. Ennen kuntoutuksen alkua tehty kotikäynti korvaa verkostoneuvottelun.

Kotikäyntejä voi olla enintään 3. Yksilöllisen tarpeen mukaan kotikäyntejä voidaan järjestää enemmän, kun asiasta neuvotellaan ensin Kelan kanssa. Kotipaikkakunnalla toteutunut kotikäynti vähentää yhden kuntoutuspäätöksessä myönnetyn kuntoutusvuorokauden ja sitä vastaavan laskennallisen tuntimäärän.

Kuntoutusprosessin aikana asiakas pitää kuntoutuspäiväkirjaa, kun se on mahdollista. Sen avulla asiakas ja omaiset seuraavat kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamista sekä erilaisten tehtävien ja harjoitteiden suorittamista. Sitä voidaan hyödyntää myös tiedonvälityksessä.

Kahden viikon kuluessa yksilökuntoutuksen päättymisestä palveluntuottaja lähettää kuntoutuspalautteen asiakkaalle, Kelaan ja asiakkaan kanssa sovituille muille tahoille. Jos kuntoutus toteutuu jaksoissa, lähetetään jaksosta asiakkaan kanssa sopien joko pelkkä läsnäolotodistus tai lyhyt kuntoutuspalaute asiakkaan tarvitessa tietoa kuntoutuksen suunnitteluun tai muun kuntoutuksen tai hoidon toteutukseen. Jos palveluntuottaja on järjestänyt asiakkaan avustamisen tämän saavuttua edeltävänä iltana kuntoutuslaitokseen tai toteuttanut

kuntoutuksen erittäin vaativan vaativuusluokan mukaisesti, palveluntuottaja kirjoittaa perustelut läsnäolotodistukseen tai lyhyeen kuntoutuspalautteeseen ja yksilökuntoutuksen päättyessä kuntoutuspalautteeseen.

Moniammatillisen yksilökuntoutuksen kesto

Moniammatillisen yksilökuntoutuksen kesto perustuu kuntoutussuunnitelmaan. Se kestää yleensä 18 arkipäivää. Yksilöllisen tarpeen perusteella yksilökuntoutus voi olla myös lyhyempi (vähintään 9 arkipäivää) tai pidempi (enintään 24 arkipäivää).

Yksilökuntoutus voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaan yhtenä kokonaisuutena tai tarkoituksenmukaisesti jaksotettuna. Jaksotus suunnitellaan siten, että yhteen jaksoon sisältyy enintään yksi sunnuntai. Lyhyet jaksot (alle 7 vrk) toteutetaan arkipäivinä.

Kuntoutuspäätöksen valmistelussa on tarkasteltava sunnuntaipäivien määrää, jotta palveluntuottaja pystyy toteuttamaan yksilökuntoutuksen standardin edellyttämällä tavalla. Sunnuntait lisätään myönnettäviin vuorokausiin. Riippumatta siitä, toteutetaanko kuntoutus yhdenjaksoisesti tai jaksotetusti yksilökuntoutus toteutetaan pääsääntöisesti

- 12 arkipäivää kestäväenä eli myönnetään 13 vuorokautta
- 18 arkipäivää kestäväenä eli myönnetään 20 vuorokautta
- 24 arkipäivää kestäväenä eli myönnetään 26 vuorokautta.

Asiakkaan tarpeen mukaan yksilökuntoutus voidaan toteuttaa

- 9 arkipäivää kestäväenä eli myönnetään 10 vuorokautta.

Vuoden aikainen kuntoutustarve arvioidaan kokonaisuutena ja kaikki tarvittavat kuntoutusvuorokaudet myönnetään samalla päätöksellä riippumatta siitä, toteutetaanko kuntoutus yhdessä vai useammassa jaksossa. Tarkoituksena on, että palveluntuottaja ja asiakas voivat jo kuntoutuksen alkuvaiheessa suunnitella kuntoutuskokonaisuuden tavoitteiden mukaisesti.

Pääperiaatteena on myös, että jaettu kuntoutuskokonaisuus järjestään samalla palveluntuottajalla, jolloin jaksoista syntyy yhtenäinen kuntoutusprosessi. Kuntoutuksen toteutus voidaan kuitenkin jakaa kahdelle palveluntuottajalle, jos se on tarkoituksenmukaista, kun otetaan huomioon asiakkaan yksilöllisen tilanne ja hänen perustelunsa.

Etuuskäsittelijä ohjaa tarvittaessa kuntoutujaa jatkosuunnitelmien toteuttamiseksi.

Vaativuusluokat

Moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelulinjoissa on kaksi vaativuusluokkaa. Kaikilla sopimuksen saaneilla palveluntuottajilla on sekä vaativan että erittäin vaativan vaativuusluokan mukainen palvelu. Palveluntuottaja arvioi vaativuusluokituksen. Arvioinnin perustana ovat julkisen terveydenhuollon laatima kuntoutussuunnitelma ja muut asiakkaan kokonaistilanteesta saadut asiakirjat sekä ennakkokyselyistä, verkostoneuvottelusta ja alkuvaiheen haastatteluista saadut tiedot. Vaativuusluokan määräytymiseen vaikuttaa asiakkaan tarvitsema henkilökohtaisen avun määrä.

Kun kuntoutus on toteutettu erittäin vaativan kuntoutuksen vaativuusluokan mukaisesti, kirjataan sen perusteet kuntoutuspalautteen alkuun ja jaksotetussa kuntoutuksessa laskun liitteenä tulevaan läsnäolotodistukseen tai lyhyeen palautteeseen.

Vaativa kuntoutus

Vaativan kuntoutuksen asiakas *on osin omatoiminen*, mutta tarvitsee jonkin verran apua fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakykynsä vuoksi päivittäisissä toiminnoissaan, kuten ymmärretyksi tulemisessa, toiminnanohjauksessa, tiedonkäsittelyssä, näön- tai kuulonvaraisessa toiminnassa, muistamisessa, hahmottamisessa, liikkumisessa, ruokailussa, siirtymisessä, henkilökohtaisen hygienian hoitamisessa, kuntoutustilanteeseen saattamisessa tai kuntoutustoimenpiteessä.

Erittäin vaativa kuntoutus

Kysymyksessä on erittäin vaativa kuntoutus, jos asiakas tarvitsee fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn vuoksi *lähes jatkuvaa* tai *luonteeltaan huomattavan vaativaa* palveluntuottajan henkilökunnan ohjausta, valvontaa tai avustamista päivittäisissä toiminnoissaan, kuten ymmärretyksi tulemisessa, toiminnanohjauksessa, tiedonkäsittelyssä, näön- tai kuulonvaraisessa toiminnassa, muistamisessa, hahmottamisessa, liikkumisessa, ruokailussa, siirtymisessä, henkilökohtaisen hygienian hoitamisessa tai kuntoutustilanteeseen saattamisessa. Kuntoutuksen käytännön toteuttaminen vaatii kuntoutustoimenpiteiden, tilojen tai kuntoutukseen osallistuvan henkilöstön ajankäytön suhteen huomattavia järjestelyjä.

Kuntoutuksen jatkaminen poissaolon jälkeen

Kela ei määrittele erikseen asiakkaan poissaoloihin liittyviä hyväksyttäviä syitä kuntoutuksen toteutuksen kannalta. Palveluntuottaja ja asiakas arvioivat yksilöllisesti asiakkaan poissaolon syyn ja sen pituuden suhteessa kuntoutuksen kokonaisuuteen. On olennaista arvioida poissaolon vaikutusta kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, kun pohditaan, voiko kuntoutus jatkaa poissaolosta huolimatta.

Jos sairaus jatkuu pidempään kuin yhden päivän, palveluntuottaja arvioi kuntoutujan kanssa, onko kuntoutusta tarkoituksenmukaista jatkaa siinä vaiheessa, keskeytykö kuntoutus vai siirtykö sen toteuttaminen myöhempään ajankohtaan. Jos kuntoutus keskeytyy tai siirtyy asiakkaan sairastumisen takia, siitä pitää ilmoittaa välittömästi Kelaan.

Kela ei hyväksy laskutettavaksi poissaolon syyksi äkillisen sairastumisen syyn lisäksi esimerkiksi asiakkaan lapsen sairastumista, äkillistä loman tarvetta tai lomamatkaa.

Kuntoutujan ja/tai palveluntuottajan tulee aina olla etukäteen Kelaan yhteydessä, jos poissaolon vuoksi kuntoutuksen toteuttaminen muuttuu.

Jos asiakas sairastuu äkillisesti ja on sairastumisen vuoksi poissa useampia päiviä, voidaan alkaneen yksilökuntoutuksen ensimmäisen päivän jälkeiset poissaolopäivät toteuttaa myöhemmin sovittuna ajankohtana, jos se on kuntoutuksen kannalta tarkoituksenmukaista. Tämä edellyttää sitä, että asiakas ei ole läsnä kuntoutuslaitoksessa eikä palveluntuottaja laskuta ensimmäisen sairastumispäivän jälkeisistä päivistä.

Jos asiakas on muun hyväksyttävän syyn vuoksi poissa useita päiviä, voidaan alkaneen yksilökuntoutuksen ensimmäisen päivän jälkeiset poissaolopäivät toteuttaa myöhemmin sovittuna ajankohtana, jos se on kuntoutuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Jos asiakas on sairauden vuoksi poissa useampia päiviä, voidaan poissaolopäivät toteuttaa myöhemmin. Edellytyksenä on, että se on tarkoituksenmukaista kuntoutuksen kokonaisuuden kannalta.

Jos kuntoutus ei ole vielä alkanut ja asiakkaan sairastuminen tai muu hyväksyttävä syy estää kuntoutukseen osallistumisen, kuntoutus siirtyy kokonaan toiseen ajankohtaan.

Kuntoutuksesta ei anneta uutta päätöstä ja kuntoutus tulee toteuttaa alkuperäisen päätöksen voimassaoloaikana.

Lue lisää Vuonna 2019 voimaan tulleet hyväksytyt Kelan avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen palvelukuvaukset

[Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelukuvaukset](#) ja [Kelán avo- ja laitospuotoisen palvelukuvauksen, yleinen osa](#)

1.5.2.1.3. Omaisen osallistuminen

Kuntoutus sisältää myös omaisten ja läheisten ohjaamisen ja tukemisen, jotta asiakkaan arkeen saadaan luotua kuntoutumista edistäviä toimintatapoja. Omaiset osallistuvat kuntoutukseen kuntoutussuunnitelman, kuntoutuspäätöksen sekä moniammatillisen yksilökuntoutuksen ohjelman edellyttämällä tavalla.

Omainen tai muu läheinen voi osallistua Kelan järjestämään moniammatilliseen yksilökuntoutukseen, kun osallistuminen on kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeen.

Aikuisen asiakkaan yksilökuntoutukseen aikuinen omainen voi osallistua enintään 5 vuorokautta, tai käyntikertaa. Asiakkaan yli 7-vuotiaat lapset voivat osallistua koko yksilökuntoutuksen ajan silloin, kun se on tarpeellista ja lapsi kykenee osallistumaan ja hyötyy ohjelmasta kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Omainen osallistuu yksilökuntoutuksen alku- ja/tai päätösvaiheeseen. Perustellusta syystä omaisen osallistuminen voi toteutua palveluntuottajan, omaisen ja asiakkaan sopimana muuna ajankohtana. Osallistuminen voi toteutua laitos- tai avomuotoisena tai käyntikertoina.

Lasten ja nuorten moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa asiakkaan perhe voi osallistua koko kuntoutuksen ajalle. Nuorten yksilökuntoutuksessa perhe voi sovitusti osallistua koko kuntoutuksen ajalle tai vain osalle kuntoutuksen aikaa. Jos perhe osallistuu vain osalle aikaa ja asia on tiedossa ennen kuntoutuspäätöksen tekoa, siitä sovitaan Kelan kanssa ja etuuskäsittelijä välittää päätöksen mukana tiedon kuntoutuslaitokseen. Jos asia tulee esiin vasta päätöksenteon jälkeen, siitä sovitaan palveluntuottajan kanssa ja asia kirjataan perusteluineen kuntoutuspalautteeseen.

Lasten ja nuorten moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa sisarusten/lasten laskennallinen määrä on asiakasta kohden kaksi. Perustellusta syystä osallistujien määrä voi olla suurempi. Jos sisarusten määrä on enemmän kuin kaksi, on päätöksenteko vaiheessa tarkistettava palveluntuottajalta, onko heillä mahdollisuutta toteuttaa kuntoutusta palvelukuvauksen vaatimalla tavalla. Jokaisen yksilökuntoutukseen hakevan lapsen osalta harkitaan kuntoutuksellinen tarve osallistumiselle.

Jos perheessä useampi sisarus sairastaa samaa sairautta ja heille on myös laadittu kuntoutussuunnitelmat, joissa suositellaan kuntoutusta, sisarukset osallistuvat yksilökuntoutukseen asiakkaina. Heille tehdään omat kuntoutuspäätökset.

Omaisella tarkoitetaan asiakkaan lähiomaisia, joita voivat olla hänen vanhempansa, lapsensa, sisaruksensa ja avio- tai avopuolionsa. Aikuisten yksilökuntoutuksessa aikuisen asiakkaan lähiomaisena tai muuten hänelle läheisenä henkilönä voidaan pitää sellaista aikuista henkilöä, joka osallistuu säännöllisesti asiakkaan hoitoon päivittäisissä toiminnoissa. Läheisellä henkilöllä ei kuitenkaan tarkoiteta kunnan järjestämää henkilökohtaista avustajaa. Lasten ja nuorten jaksolla asiakkaan omaisena voidaan pitää koko hänen perhettä tai esimerkiksi isovanhempaa.

Omainen ei osallistu jaksolle avustajana, vaan palveluntuottaja järjestää asiakkaalle hänen tarvitsemansa avustamisen.

Lue lisää Vuonna 2019 voimaan tulleet hyväksytyt Kelan avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen palvelukuvaukset

[Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen moniammatillisen yksilökuntoutuksen palvelukuvaukset](#) ja [Kelán avo- ja laitospuotoisen palvelukuvauksen yleinen osa](#)

1.5.2.2. Kuntoutuskurssit eri sairausryhmille

Kuntoutuskurssit on tarkoitettu asiakkaille, jotka tarvitsevat moniammatillista kuntoutusta työ- ja toimintakyvyn turvaamiseksi sekä tukemaan asiakkaan aktiivisuutta ja osallisuutta arjen ympäristöissä ja verkostoissa.

Kuntoutuskurssien tavoitteena on, että asiakas saa keinoja sairauden parempaan hallintaan sekä omaan aktiiviseen tai läheisten tukemaan harjoitteluun. Osallistujien samankaltainen sairaus mahdollistaa kokemusten jakamisen asiakkaiden kesken.

Kursseilla käsitellään asioita monialaisesti ja käytetään asiakasryhmälle soveltuvia työmenetelmiä. Sisältö suunnitellaan asiakkaiden ja kohderyhmän tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Harkinnanvarainen kuntoutus- tai sopeutumisvalmennuskurssi on aina ensisijainen kuntoutusmuoto. Harkinnanvarainen moniammatillinen yksilökuntoutus voi tulla kyseeseen, kun asiakkailla on laaja-alainen, moniongelmainen oireisto ja hänen tilanteensa vaatii yksilöllisempää suunnittelua.

Vieraan kielen tulkkaus

Vieraan kielen tulkkausta tarvitseva asiakas ohjataan vain hyvin perustellusta syystä kuntoutuskurssille, sillä tulkkauksen järjestäminen ryhmätilanteissa vaikeuttaa kuntoutuksen toteuttamista ja ryhmän toimintaa. Asiakas ohjataan ensisijaisesti moniammatilliseen yksilökuntoutukseen. Tulkkaus voidaan järjestää, jos kuntoutuskurssi myönnetään poikkeuksellisesti tilanteessa, jossa kuntoutuksen tavoitteita ei ole muutoin mahdollista saavuttaa. Katso kooste, joka sisältää tulkkauksen määrät toimenpiteittäin. Ruotsin- ja saamenkieliselle tulkkaus järjestetään palvelukuvauksen mukaisen kuntoutusohjelman ajalle.

Tulkkausta ei järjestetä seuraaville kursseille (suluissa perusteluja)

- traumaattisen aivovamman saaneiden aikuisten intensiivinen kuntoutuskurssi (ryhmässä olevilla asiakkailla on oireena mm. väsyvyyttä ja keskittymisvaikeuksia, joten tulkkaus vaikeuttaa kuntoutukseen osallistumista)
- kommunikaatioon painottuva AVH-kurssi (ryhmässä olevilla asiakkailla on rajoitteita kommunikoinnissa, joten tulkkaus vaikeuttaa kuntoutukseen osallistumista)

- mielenterveyden häiriöitä sairastavien kuntoutuskurssit (tulkkauksen järjestäminen kurssin ryhmätilanteissa vaikeuttaa kuntoutuksen toteuttamista ja ryhmän toimintaa)
- muistisairauksia sairastavien sopeutumisvalmennuskurssit (ryhmässä olevilla on kognitiivisia ongelmia, joten tulkkaus lisää väärinymmärryksen mahdollisuutta)
- omaishoitajien kuntoutuskurssi (kuntoutuksessa vertaistuella suuri merkitys, jota on vaikea toteuttaa tulkin välityksellä)
- aistivammaisten kurssit (kuntoutus on mahdollista toteuttaa moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa)

Katso lisää

[Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen päätöksen teossa huomioitavaa](#)

prosessi

1.5.2.2.1. Edellytykset

Edellytykset

Kela järjestää kuntoutuskursseja eri sairauksia sairastaville asiakkaille, jotka hyötyvät laitos- tai avomuotoisesta kuntoutuksesta. Kohderyhmään kuuluvat esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinsairaat, mielenterveyden häiriöitä sairastavat, aivohalvaus- ja sydänpotilaat sekä hengityssairaat.

Kurssien kohderyhmät ja valintaperusteet on kuvattu erikseen kurssikohtaisesti kurssijärjestelmässä ja sairausryhmäkohtaisten kurssien palvelukuvauksissa.

Kurssille ohjautuvien asiakkaiden tulee selviytyä ryhmämuotoisesti järjestetystä ohjelmasta. Jos asiakalla on laaja-alainen oireisto tai hänen tilanteensa vaatii muutoin kuntoutusohjelman yksilökohtaisempaa suunnittelua, moniammatillinen yksilökuntoutus voi olla soveltuvampi kuntoutusmuoto.

Samansisältöisen kurssin myöntäminen

Asiakkaan ajantasainen kuntoutustarve ja kokonaistilanne määrittävät kurssin myöntämistä. Samansisältöistä kurssia ei yleensä ole tarkoituksenmukaista järjestää toistuvasti. Kurssi voidaan myöntää lyhyenkin ajan sisällä uudelleen, jos kuntoutujan työ-, toimintakyky tai muu elämäntilanne on sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi muuttunut. Samansisältöinen kurssi on perusteltu myös silloin, kun kyseessä on etenevä tai vaihteleva sairaus, joka kuormittaa kuntoutujan ja perheen jaksamista työssä tai arkipäivässä ja he tarvitsevat uutta tietoa ja lisätukea. Pelkästään vertaistuen saaminen ei kuitenkaan ole riittävä peruste toistuvalla kurssilla.

Lapsilla ja nuorilla, joilla kuntoutustarve voi muuttua ikäkausittaisen kehityksen myötä (esim. päiväkodin ja koulun aloittaminen, murrosikä ja itsenäistymisvaihe), voi muuttuneessa elämäntilanteessa olla tarvetta osallistua samansisältöiselle kurssille uudelleen yksin tai yhdessä omaisten tai läheisten kanssa.

Omaishoitajien kurssin tarkoituksena on tukea omaishoitajan jaksamista, suoriutumista ja osallistumista omaishoitajan arjessa. Omaishoitajien kohdalla kokonaiselämäntilanne voi olla erittäin kuormittava tai kuormitus voi vaihdella nopeasti omaishoidettavan voinnin mukaan. Tästä syystä on tärkeä kiinnittää huomiota psyykkisiin kuormitustekijöihin sekä omaishoitajan jaksamiseen. Jo pelkkä uhkaava uupumus omaishoitajan työssä voi olla peruste kurssin myöntämiseen. Etuusohjeen yleisestä linjauksesta poiketen omaishoitajan kuntoutuskurssi voidaan myöntää muuta kuntoutusta tiheämmin.

Palvelukuvauksissa on kuvattu toistuvan kuntoutuksen perusteita tarkemmin.

1.5.2.2.2. Sisältö ja toteutus

Sisältö ja toteutus

Kuntoutuskurssien sisältö vaihtelee kurssikohtaisesti. Kurssien ohjelma rakennetaan yksilöllisesti tukemaan osallistujien tarpeita ja tavoitteita. Sisältö kursseilla kootaan teemoista, jotka tukevat asiakkaalle ja omaiselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Kurssien ohjelman teemat tukevat fyysistä ja psykososiaalista hyvinvointia sekä arjessa selviytymistä. Teemoissa käsitellään asiakasryhmän perusteella ilmeneviä neuvonnan ja ohjauksen tarpeita ja lisätään asiakkaiden itsehoitovalmiuksia. Kuntoutuksen työmenetelmien keinoin pyritään luomaan asiakkaalle verkostoja. Verkostotyön avulla taataan kuntoutuksen jatkuvuus kotipaikkakunnalla. Kurssien suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa moniammatillinen työryhmä.

Kuntoutuskurssien pituus, jaksotus ja sisältö on määritelty palvelukuvauksissa ja ne vaihtelevat sairaus- ja kohderyhmän tarpeiden mukaan. Kursseilla hyödynnetään ryhmämuotoista toimintaa ja vertaistukea. Kurssit voivat sisältää laitos- tai avojaksoja tai niiden yhdistelmiä sekä asiantuntijan käyntikertoja.

Kurssin toteutuksen avo- tai laitospuoleisena valitsee asiakas ennen kuntoutuskurssin alkua. Valinta koskee koko kurssikokonaisuutta ja jaksosten välillä ei avo- tai laitospuolea vaihdeta.

Katso lisää

Kyseessä olevasta sairausryhmäkohtaista kuntoutuskurssia koskevasta palvelukuvauksesta, jotka löytyvät Hyväksytyistä palvelukuvauksista voimaantuloavuoden mukaisesti

Kelan avo- ja laitospuoleisen kuntoutuksen palvelukuvauksen yleisestä osasta.

Muutokset kurssien aikatauluissa

Kurssien alkaminen voi siirtyä, jos kurssille ei ole ollut riittävästi hakijoita. Myös kurssin muihin jaksoihin voi tulla muutoksia. Näissä tilanteissa vakuutuspiiri ei tee tarkistuspäätöstä.

Palveluntuottajan on ilmoitettava asiakkaille aikataulumuutoksesta ja varmistettava, että muutos sopii heille. Palveluntuottaja vie uuden ajan suoraan kuntoutuskurssijärjestelmään. Jos uusi aika ei sovi asiakkaalle tai hän ei ole halukas siirtymään myöhemmin alkavalle kurssille, palveluntuottaja ohjaa häntä ottamaan yhteyttä Kelan vakuutuspiiriin.

Jos asiakas ei ole halukas osallistumaan myöhemmin alkavalle kurssille, vakuutuspiirin toimisto selvittää, haluaako kuntoutuja osallistua aikaisemmin alkavalle saman palveluntuottajan tai toisen palveluntuottajan vastaavalle kurssille, jossa on vielä vapaita paikkoja. Palveluntuottajan ja/tai kurssin muuttuessa vakuutuspiiri lakkauttaa voimassa olevan päätöksen ja tekee uutta kurssia koskevan tarkistuspäätöksen.

Palveluntuottajat

- tekevät sähköisesti kurssien aikataulumuutokset kuntoutuskurssijärjestelmään
- ilmoittavat kurssin peruuntumisesta
  - kuntoutuspalvelujen ryhmään

- kuntoutuspäätöksen saaneille asiakkaille
- kuntoutuspäätöksen tehneille vakuutuspiireille.

Aloitettun kurssin vaihtaminen

Asiakas osallistuu päätöksessä ilmoitetun kurssin kaikille jaksoille. Jos asiakas ei pysty osallistumaan perustellusta syystä jollekin kurssin jaksoista, hän voi osallistua saman palveluntuottajan saman palvelulinjan toisen kurssin vastaavalle jaksolle. Asiakkaan on ilmoitettava perustelut muutokselle. Sairastumisesta ei tarvitse esittää lääkärintodistusta. Asiakas ei enää palaa alkuperäisen kurssin loppujaksoille vaan jatkaa pääsääntöisesti uuden kurssin loppuun asti.

Jos toisen vastaavan kurssin vastaavalla jaksolla ei ole vapaata paikkaa, Kelan vakuutuspiiri ottaa yhteyttä Kelan kuntoutuspalvelujen ryhmään sähköpostilla RP_KUNTOUTUS_KURSSIT <kuntoutus_kurssit@kela.fi> lisäpaikan saamiseksi. Viestissä ilmoitetaan kuntoutujan henkilötunnus, perustelut muutostarpeelle ja alkuperäisen kurssin numero ja nimi sekä uuden vaihdettavan kurssin numero. Kuntoutuspalvelujenryhmä lisää kurssille päätöksen tekemiseksi tarvittavan paikan.

Kurssin jatkaminen poissaolon jälkeen

Kela ei määrittele erikseen asiakkaan poissaoloihin liittyviä hyväksyttäviä syitä kuntoutuksen toteutuksen kannalta. Palveluntuottaja ja asiakas arvioivat yksilöllisesti kuntoutujan poissaolon syyn ja sen pituuden suhteessa kuntoutuksen kokonaiskestoan. On olennaista arvioida poissaolon vaikutusta kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, kun pohditaan, voiko kuntoutus jatkaa poissaolosta huolimatta.

Jos sairaus jatkuu pidempään kuin yhden päivän, palveluntuottaja arvioi asiakkaan kanssa, onko kuntoutusta tarkoituksenmukaista jatkaa siinä vaiheessa, keskeytyykö kuntoutus vai siirtyykö sen toteuttaminen myöhempään ajankohtaan.

Jos kuntoutus keskeytyy tai siirtyy sairastumisen takia, siitä pitää ilmoittaa välittömästi Kelaan.

Kela ei hyväksy laskutettavaksi poissaolon syyksi äkillisen sairastumisen syyn lisäksi esimerkiksi asiakkaan lapsen sairastumista, äkillistä loman tarvetta tai lomamatkaa.

Asiakkaan ja/tai palveluntuottajan tulee aina olla etukäteen Kelaan yhteydessä, jos poissaolon vuoksi kuntoutuksen toteuttaminen muuttuu, esim. kurssin jakson tai kurssin vaihtaminen poissaolon vuoksi.

Jos kyseessä on kurssin aloitusjakso, asiakas voi selvittää Kelan kanssa mahdollisuutta päästä myöhemmin vastaavalle kurssille. Ryhmämuotoisia käyntikertoja ei voi korvata osallistumalla toisen vastaavan kurssin ryhmämuotoiselle käyntikerralle.

Jos asiakas on poissa yhden tai useamman päivän kurssin seuraavalta jaksolta hyväksyttävän syyn, kuten sairauden takia, voidaan moniosaisissa kursseissa poikkeuksellisesti harkita poisjäävän jakson vaihtamista toisen vastaavan kurssin jaksoon.

1.5.2.2.3. Omaisen osallistuminen

Omainen tai muu läheinen voi osallistua Kelan järjestämälle sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille, kun osallistuminen on kuntoutujan kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeen ja kurssin sisältöön kuuluu omaisille järjestettyä ohjelmaa.

Omaisella tarkoitetaan asiakkaan lähiomaista (vanhemmat, lapset, sisarukset, avio- tai avopuoliso). Muu läheinen voi olla asiakkaan päivittäiseen hoitoon tai huoltoon osallistuva henkilö, kuten isovanhempi tai lapsen kanssa asuvan vanhemman avo- tai aviopuoliso tai avo- tai aviopuolison lapsi. Henkilökohtainen avustaja tai muu lähiverkoston toimija ei voi osallistua kuntoutukseen läheisenä.

Erillistä lääkärinlausunnon suositusta omaisen osallistumiselle ei tarvita, jos asiakkaan asiakirjoista ilmenee elämäntilanteeseen liittyvä tarve omaisen osallistumiselle. Omaisen/läheisen kuntoutukseen osallistuminen edellyttää kuitenkin, että hän toimintakykynsä puolesta kykenee osallistumaan ryhmämuotoiseen toimintaan.

Jos kyseessä on perhekurssi, ja riittävät tiedot omaisen osallistumisesta puuttuvat hakijan asiakirjoista, on ratkaisijan tarkistettava asiakkaan toive. Jos perhekurssille haetaan toistuvasti, on toistuvan kuntoutuksen tarpeen perustelu oltava lääkärinlausunnossa.

Jos perheessä useampi sisarus sairastaa samaa sairautta ja heille on myös laadittu kuntoutussuunnitelmat, joissa suositellaan kuntoutusta, sisarukset osallistuvat jaksolle kuntoutujina. Heille tehdään omat kuntoutuspäätökset.

Omaiset osallistuvat kurssiohjelman mukaisesti kurssille. Omaishoitajien parikursseille osallistuu asiakkaiden lisäksi heidän hoitamansa puoliso tai aikuinen omainen tai läheinen. Hoidettavan omaisen terveydentilasta ja toimintakyvystä on kuntoutukseen tullessa esitettävä alle vuoden vanha lääketieteellinen selvitys, esimerkiksi kopio sairauskertomuksen tekstistä tai sairaalajakson loppuarvio tai kotihoidon antama selvitys terveydentilasta sekä tieto ajantasaisesta lääkityksestä. Hoidettavan omaisen tai läheisen tulee selviytyä kuntoutuksellisesta ohjelmasta jokaisena kuntoutuspäivänä neljän tunnin ajan palvelukuvauksen edellyttämällä tavalla.

- Jos hoidettava läheinen tarvitsee paljon apua, ohjausta ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissaan, on ratkaisua valmisteltaessa otettava yhteys omaishoitajaan ja keskusteltava hänelle tarkoituksenmukaisemmasta vaihtoehdosta (esim. omaishoitajien yksilökurssi).

Omaisen osallistuminen kurssille on perusteltua esimerkiksi ensimmäisen kerran asiakkaan sairastumisen jälkeen tai sairaustilanteen olennaisesti muuttuessa. Omainen tai läheinen voi osallistua kuntoutukseen useammin kuin kerran, esimerkiksi lasten perhekurssilla, jos se on tarpeen hyvän kuntoutuksen toteuttamiseksi ja lapsen toimintakyvyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Omaiset tai läheiset eivät osallistu Kelan kustantamana kurssille henkilökohtaisina avustajina. Palveluntuottaja huolehtii siitä, että kurssilla on riittävästi avustavaa henkilökuntaa kuntoutujia varten.

Omaisien/läheisten osallistuminen

Omainen on vanhempi, lapsi, sisarus, avio- tai avopuoliso
Läheinen on kuntoutujan päivittäiseen hoitoon/huoltoon osallistuva, isovanhempi tai kuntoutujalapsen kanssa asuvan vanhemman puoliso tai puolison lapset

Milloin omainen/läheinen osallistuu

- kun omaisen/läheisen osallistumisen jakso on kurssin tiedoissa
- hakijan asiakirjoissa ilmenee tarve omaisen osallistumiselle
- omaisella/läheisellä on riittävä toimintakyky suoriutua ryhmämuotoisessa ohjelmassa

Parikurssi

- puoliso tai muu aikuinen omainen/läheinen osallistuu koko ajan
- jos omaista/läheistä ei ole, voi kuntoutuja osallistua yksin tai päätös tehdään muulle kurssille

Perhekurssi

- perhe osallistuu koko ajan
- kaksi sisarusta kurssille max
- perustellusti suurempi sisarusten määrä - tarkistettava osallistuminen palveluntuottajalta
- jos usealla sisaruksella sama sairaus, he osallistuvat samalle kurssille kuntoutujina perustuen omiin kuntoutussuunnitelmiinsa

Osittainen perhekurssi

- aikuinen omainen/läheinen tai perhe osallistuu kuntoutukseen osan ajasta
- kun kohderyhmäkuvauksessa mainittu yksi aikuinen omainen, päätös tehdään yhdelle omaiselle/läheiselle

Kela|Fpa

Perhekurssit

- Aikuisten, lasten tai nuorten kurssilla kuntoutujan perhe osallistuu kuntoutukseen koko kurssin ajan.
- Aikuisten perhekurssilla omaisten määrä asiakasta kohden on keskimäärin yksi aikuinen omainen ja kaksi lasta. Lasten ja nuorten perhekurssilla omaisten määrä kuntoutujaa kohden on keskimäärin kaksi aikuista omaista ja kaksi sisarusta
- Etuuskäsittelijä arvio, onko sisarusten osallistumiselle kuntoutuksellinen tarve. Alle kaksivuotiailta ei vaadita kuntoutuksellista tarvetta.
- Etuuskäsittelijä voi yksilöllistä tarveharkintaa käyttäen tehdä päätöksen kuntoutukseen useammalle kuin kahdelle sisarukselle.
  - Jos perheen kokonaistilanteen perusteella useamman sisaruksen osallistuminen on perusteltua, etuuskäsittelijä varmistaa ennen päätöksen tekoa palveluntuottajalta, että se on mahdollista.

Osittaiset perhekurssit

- Asiakkaan aikuinen omainen tai läheinen tai perhe osallistuu kuntoutukseen osan aikaa. Osallistujat ja osallistumisvuorokaudet kuvataan palvelukohtaisissa palvelukuvauksissa ja kuntoutuskurssijärjestelmässä.

- Kun kurssin kohderyhmäkuvauksessa mainitaan kurssin osallistujina asiakkaan yksi aikuinen omainen tai läheinen, päätös tehdään palvelukuvauksen ja kohderyhmäkuvauksen mukaan yhdelle vanhemmalle, puolisolle tai muulle aikuiselle omaiselle tai läheiselle.
- Pari- ja perhekurssille ja osittaisille perhekurssille asiakas voi osallistua yksin niissä tilanteissa, kun hänellä ei ole osallistuvaa omaista tai omainen on estynyt osallistumasta. Kommunikaatioon painottuvilla aivoverenkiertohäiriön sairastaneiden parikursseilla omaisen läsnäolo on kurssilla välttämätön, koska omainen tukee kuntoutujaa puheterapiassa.
- Asiakas, jolla ei ole kuntoutukseen osallistuvaa omaista, ohjataan ensisijaisesti kurssille, jossa ei ole omaisille jaksoja.

Parikurssit

Puoliso tai muu aikuinen omainen tai läheinen osallistuu kuntoutukseen koko kurssin ajan.

Katso omaisten osallistuminen kurssikohtaisesti [kurssijärjestelmästä](#) ennen päätöksen tekoa.

1.6. Kv-säännökset

Kuntoutusetuuksiin sovelletaan EY-asetusta (EY) N:o 883/2004, joka on yhdessä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa tullut sovellettavaksi 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden kansalaisten liikkua EU-jäsenvaltioiden välillä. Kuntoutusetuudet rinnastetaan asetuksessa 883/2004 tarkoitettuihin sairausetuuksiin.

EY-asetusten 883/2004 ja 1408/71 soveltamisalaan kuuluvat sekä työskentelyyn perustuvat etuudet (työeläke- ja tapaturmavakuutus) että Kansaneläkelaitoksen hoitamat asumiseen perustuvat etuudet, jotka on lueteltu soveltamisalalaissa (pl. äitiysavustus, yleinen asumistuki, rintamasotilaseläke ja elatustuki sovellettaessa asetusta 883/2004).

Lisäksi asetuksen piiriin kuuluvat lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettu lasten kotihoidon tuki, sekä seuraavien lakien mukaiset etuudet: sairausvakuutuslaki, työttömyysturvalaki, vammaisuuslaki ja laki Kansaneläkelaitoksen järjestämistä kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista.

Asetuksen 883/2004 lisäksi Kelan kuntoutuslain (566/2005) 16 §:ssä on säädetty Suomessa vakuutetun henkilön oikeudesta saada kuntoutusta ulkomailla. KKRL 16 §:ssä määritellyjä edellytyksiä sovelletaan riippuen siitä, onko kysymyksessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai jossain muussa valtiossa järjestettävä kuntoutus.

KKRL 16 §:ää ei sovelleta kuntoutuspsykoterapiaan eikä vakuutetulle korvata muutoin ulkomailla annettua kuntoutuspsykoterapiaa.

Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapia ulkomailla

Terapiat voi jatkua ja sitä voidaan korvata **videon välityksellä toteutettuna** myös silloin, jos asiakas muuttaa **meneillään olevan terapian** aikana esimerkiksi opiskelemaan tai töihin ulkomaille. Edellytyksenä on, että asiakas on edelleen vakuutettuna Suomessa ja terapeutti työskentelee Suomessa.

Kuvallisen videoyhteyden välityksellä ulkomaille toteutettua terapiaa koskevat samat ohjeet, jotka on edellä kerrottu korvaamisen edellytyksistä Suomessa.

Huomioitava on, että Potilasvakuutuskeskuksen mukaan potilasvakuutusturva koskee vain Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Etälääketieteen keinoin annettava hoito/kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä potilas että hoitoa/kuntoutusta antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa. Hoitotapahtumaan ei sovelleta potilasvahinkolakia, jos potilas/kuntoutuja on hoitohetkellä ulkomailla.

1.6.1. Asetus 883/2004

Yhteiset säännöt sosiaaliturvan yhteensovittamisesta on annettu EY-asetuksella (EY) N:o 883/2004, joka on yhdessä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa tullut sovellettavaksi 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden kansalaisten liikkeessä EU-jäsenvaltioiden välillä.

EY:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 jälkeenkin toistaiseksi tilanteissa, joissa asetus 883/2004 ei sovellu EU/ETA-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvaan henkilöön.

Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen perusteella asetusta 1408/71 sovelletaan myös EFTA-maihin (ETA-maihin) lukuun ottamatta Sveitsiä.

Sveitsin ja EU:n välisen vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen perusteella asetusta 1408/71 sovelletaan kuitenkin myös Sveitsin ja EU:n välillä liikkuviin EU-maiden ja Sveitsin kansalaisiin.

Asetus 883/2004 jakaantuu seitsemään osastoon. Lisäksi siinä on yksitoista liitettä sisältävä liiteosa. Asetuksen ensimmäinen osasto (artiklat 1 - 10) sisältää yleisiä määräyksiä. Osastossa on mm.

- käsitteiden määrittelyt,
- henkilöllistä ja asiallista soveltamisalaa koskevat määräykset,
- jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaava määräys,
- asetuksen ja muiden kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien järjestelyiden välistä suhdetta koskevat määräykset,
- asuinmaata koskevien edellytysten syrjäytymistä koskeva määräys sekä
- etuuksien päällekkäisyyden estämistä koskeva määräys (tarkemmat eläkkeitä koskevat määräykset ovat kolmannen osaston luvussa kolme).

Toisen osaston (artiklat 11–16) määräykset koskevat sovellettavan lainsäädännön määrittelyä. Sovellettavan lainsäädännön määrittelystä on annettu tarkempia ohjeita Vakuuttaminen EU-maissa työskenneltäessä -ohjeisto.

Kolmas osasto sisältää eri etuuksien ryhmiä koskevia erityissäännöksiä.

1 luku: Sairausetuudet sekä äitiys- ja vastaavat isyysetuudet

2 luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet

3 luku: Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset

4 luku: Työkyvyttömyysetuudet

5 luku: Vanhuuseläkkeet ja perhe-eläkkeet

6 luku: Työttömyysetuudet

7 luku: Varhaiseläke-etuudet

8 luku: Perhe-etuudet

9 luku: Erityiset maksuihin perustumattomat rahaetuudet

1.6.1.1. Rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin

18 artikla Oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa, kun asuinpaikka on toisessa jäsenvaltiossa – rajatyöntekijöiden perheenjäseniä koskevat erityissäännöt

1. Ellei 2 kohdassa toisin säädetä, 17 artiklassa tarkoitettu vakuutettu ja hänen perheenjäsenensä ovat oikeutettuja luontoisetteuksiin myös oleskellessaan toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Toimivaltainen laitos myöntää luontoisetteudet omalla kustannuksellaan ja soveltamansa lainsäädännön mukaisesti, ikään kuin asianomaiset henkilöt asuisivat tässä jäsenvaltiossa.

2. Rajatyöntekijän perheenjäsenet ovat oikeutettuja luontoisetteuksiin oleskellessaan toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Jos toimivaltainen jäsenvaltio sisältyy liitteen III luetteloon, rajatyöntekijän perheenjäsenet, jotka asuvat samassa jäsenvaltiossa kuin rajatyöntekijä, ovat kuitenkin oikeutettuja luontoisetteuksiin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa ainoastaan 19 artiklan 1 kohdassa säädetyin ehdoin.

Rajatyöntekijä on työntekijä, joka toimii palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana yhdessä jäsenvaltiossa, mutta asuu toisessa jäsenvaltiossa, johon hän palaa pääsääntöisesti päivittäin tai vähintään kerran viikossa (883/04 art.1 f).

Rajatyöntekijällä on oikeus kuntoutusetuuksiin sekä asuinvaltiossaan että työskentelyvaltiossa samoin ehdoin kuin siellä asuvilla (883/04 art. 18.1).

Muulla kuin Suomessa asuvalla rajatyöntekijällä on oikeus sairaanhoitoon Suomessa asuinjäsenvaltiossa toimivaltaisen jäsenvaltion eli työskentelyvaltion kustannuksella.

Oikeus sairaudenhoitoon ja kuntoutukseen Suomessa, jos Suomi on työskentelyvaltio (883/04 art. 18).

1.6.1.1.1. Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin

28 artikla Eläkkeellä olevia rajatyöntekijöitä koskevat erityissäännöt

1. Iän tai työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeelle jääneellä rajatyöntekijällä on sairastuessaan oikeus edelleen saada luontoisetteuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on viimeksi toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, jos kyseessä on mainitussa jäsenvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen. "Hoidon jatkamisella" tarkoitetaan sairauden tutkimisen, diagnosoimisen ja hoidon jatkamista koko sen keston ajan.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan tarvittavin muutoksin entisen rajatyöntekijän perheenjäseniin, paitsi jos jäsenvaltio, jossa rajatyöntekijä viimeksi harjoitti toimintaansa, on mainittu liitteessä III olevassa luettelossa.

2. Eläkkeensaajalla, joka on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen tosiasiallista alkamisajankohtaa edeltävinä viitenä vuotena toiminut vähintään kaksi vuotta palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä, on oikeus saada luontoisetteuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän toimi rajatyöntekijänä, jos sekä tämä jäsenvaltio että se jäsenvaltio, jossa eläkkeensaajalle hänen asuinjäsenvaltiossaan myönnettyjen luontoisetteuksien kustannuksista vastuussa oleva toimivaltainen laitos sijaitsee, ovat valinneet tämän vaihtoehdon ja ovat molemmat liitteen V luettelossa.

3. Edellä 2 kohtaa sovelletaan *mutatis mutandis* entisen rajatyöntekijän perheenjäseniin tai hänen jälkeensä eläviin, jos heillä oli oikeus luontoisetuuksiin 18 artiklan 2 kohdan mukaisesti tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ajanjaksojen aikana, vaikka rajatyöntekijä olisi kuollut ennen eläkkeelle jäämistään, edellyttäen että hän oli toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä vähintään kaksi vuotta kuolemaansa edeltävien viiden vuoden aikana.

4. Edellä 2 ja 3 kohtaa sovelletaan siihen asti, kunnes asianomaisesta tulee jonkin jäsenvaltion lainsäädännön alainen palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisen perusteella.

5. Edellä 1–3 kohdassa tarkoitettujen luontoisetuuksien kustannuksista vastaa toimivaltainen laitos, joka on vastuussa eläkkeensaajalle tai hänen jälkeensä eläville heidän asuinjäsenvaltioissaan myönnettyjen luontoisetuuksien kustannuksista.

Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus saada kuntoutusetuuksia riippuu siitä, onko kyseessä hoidon jatkamiseen rinnastettava tilanne vai kokonaan uusi kuntoutushakemus.

Hoidon jatkaminen

Eläkkeelle jäävällä rajatyöntekijällä on oikeus edelleen kuntoutusetuuksiin valtiossa, jossa hän on viimeksi toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, jos kyseessä on mainitussa jäsenvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen.

Hoidon jatkamisella tarkoitetaan sairauden tutkimisen, diagnosoimisen ja hoidon jatkamista (883/04 art. 28.1). Kuntoutusetuuksissa hoidon jatkamisena voidaan pitää lähinnä sairauden diagnosoimisen perusteella myönnettyä kuntoutusta ja sen jatkamista.

Eläkkeensaajalla on velvollisuus todistaa, että kyseessä on entisessä työskentelyvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen. Asiakkaan tulee siten esittää tarpeellinen selvitys, jonka perusteella Kelassa voidaan todeta kyseessä olevan hoidon jatkaminen.

Uusi kuntoutushakemus

Eläkkeensaajalla, joka on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen tosiasiallista alkamisajankohtaa edeltävinä viitenä vuotena toiminut vähintään kaksi vuotta palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä, on oikeus edelleen saada luontoisetuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän toimi rajatyöntekijänä. (883/04 art. 28.2)

Oikeus syntyy silloin, kun valtio jossa henkilö toimi rajatyöntekijänä ja valtio, jossa hoitoetuksista kustannuksista vastuussa oleva toimivaltainen laitos sijaitsee, on molemmat mainittu asetuksen 883/04 liitteessä V. Suomea ei ole mainittu liitteessä V, joten artikla ei koske tilanteita, joissa Suomi on eläkkeensaajan entinen työskentelyvaltio.

Vastaava oikeus hoitoetuuksiin entisessä työskentelyvaltiossa on myös entisen rajatyöntekijän perheenjäsenillä tai hänen jälkeensä elävillä. (art. 28.3)

1.6.1.2. Eläkkeenhakijan ja eläkkeensaajan siirtyminen palkkatyöhön

Jos eläkkeensaaja ottaa vastaan palkkatyön tai toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana (art. 31), häneen ei sovelleta asetuksen 883/04 eläkkeensaajia ja heidän perheenjäseniänsä koskevia

säännöksiä, vaan artiklojen 17–21 mukaista perheenjäsenen käsitystä. Palkkatyöhön siirtyminen laajentaa perheenjäsenen oikeutta saada luontoisetuuksia.

1.6.1.3. Eläkkeenhakijoiden ja eläkkeensaajien oikeus kuntoutusetuuksiin

---

22 artikla Eläkkeenhakijat

1. Vakuutettu, joka eläkehakemuksen esittäessään tai hakemuksen käsittelyn aikana menettää oikeuden luontoisetuuksiin sen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, joka oli viimeksi toimivaltainen, on edelleen oikeutettu luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön perusteella, jos eläkkeenhakija täyttää 2 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltion lainsäädännön edellytykset vakuutuksen saamiseksi. Myös eläkkeenhakijan perheenjäsenillä on oikeus luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa.

2. Luontoisetuuksien kustannuksista vastaa sen jäsenvaltion laitos, josta 23–25 artiklan mukaisesti tulisi toimivaltainen eläkettä myönnettäessä.

Kustannusvastuu eläkkeenhakijoiden kuntoutusetuuksista kuuluu sille valtiolle, josta tulee toimivaltainen valtio eläkettä myönnettäessä (883/2004 art. 22).

23 artikla Oikeus luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltion lainsäädännön perusteella.

Henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä kahden tai useamman jäsenvaltion, joista yksi on hänen asuinjäsenvaltionsa, lainsäädännön nojalla ja jolla on oikeus luontoisetuuksiin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, saa, samoin kuin hänen perheenjäsenensä, luontoisetuudet asuinpaikanlaitokselta ja kyseisen laitoksen kustannuksella ikään kuin hän olisi eläkkeensaaja, jolle eläkettä maksettaisiin yksinomaan kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

Eläkkeensaajilla on oikeus kuntoutusetuuksiin asuinvaltiossa sen lainsäädännön mukaisesti (883/04 art. 23).

Jos eläkkeensaaja saa eläkettä kahdesta tai useammasta valtiosta, joista yksi on eläkkeensaajan asuinvaltio ja jos eläkkeensaajalla on oikeus kuntoutusetuuksiin asuinvaltiossa, saa hän hoitoetuudet asuinvaltion kustannuksella.

1.6.1.3.1. Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetuuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa (883/2004, art. 24)

---

24 artikla Oikeutta luontoisetuuksiin ei ole asuinjäsenvaltion lainsäädännön perusteella

1. Henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla ja jolla ei ole oikeutta luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön nojalla, saa kuitenkin omalta osaltaan ja perheenjäseniensä osalta tällaiset etuudet siltä osin kuin hänellä olisi ollut niihin oikeus sen jäsenvaltion tai vähintään yhden sellaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, joka olisi toimivaltainen hänen eläkkeidensä osalta, jos hän asuisi kyseisessä jäsenvaltiossa. Luontoisetuudet myöntää 2 kohdassa tarkoitetun laitoksen kustannuksella asuinpaikan laitos,

ikään kuin asianomainen olisi oikeutettu eläkkeeseen ja luontoisetteuksiin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa määritetään luontoisetteuksien kustannuksista vastaava laitos seuraavien sääntöjen mukaisesti:

a) jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetteuksiin vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen laitos vastaa kustannuksista;

b) jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetteuksiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, kustannuksista vastaa sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön alaisuuteen asianomainen on kuulunut pisimpään; jos tämän säännön soveltamisesta seuraisi, että etuuksien kustannuksista vastaisi useampi laitos, kustannuksista vastaa sitä lainsäädäntöä soveltava laitos, jonka alaisuuteen eläkkeensaaja viimeksi kuului.

Useasta valtiosta eläkettä saavan eläkkeensaajan asuinvaltiostaan saamien luontoisetteuksien kustannuksista vastaava valtio määräytyy 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti:

Jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetteuksiin vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, tämän valtion toimivaltainen laitos vastaa niiden kustannuksista.

Jos eläkkeensaaja saa eläkettä useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, vastaa kustannuksista sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jossa eläkeläinen on ollut pisimmän ajan vakuutettuna.

Jos eläkeläinen on ollut vakuutettuna yhtä pitkän ajan useassa jäsenvaltiossa, vastaa kustannuksista sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön alainen eläkkeensaaja viimeksi oli.

Eläkkeenhakijan ja -saajan oikeudet asumisen ja tilapäisen oleskelun aikaisiin kuntoutusetuuksiin (883/04 art. 22–26) vastaavat asetuksessa 1408/71 säädettyjä oikeuksia.

1.6.1.3.2. Eläkkeensaajan tai hänen perheenjäsentensä oleskelu muussa jäsenvaltiossa kuin asuinjäsenvaltiossaan - oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa - lupa välttämättömään hoitoon asuinjäsenvaltion ulkopuolella (883/04 art. 25)

25 artikla Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetteuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa

Jos henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, asuu sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaan oikeus saada luontoisetteuksia ei edellytä vakuutusta tai toimimista palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, ja jos asianomainen ei saa eläkettä kyseiseltä jäsenvaltiolta, asianomaiselle ja tämän perheenjäsenille myönnettävien luontoisetteuksien kustannuksista vastaa 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti määritetty laitos jossakin hänen eläkkeidensä osalta toimivaltaisista jäsenvaltioista siltä osin kuin mainitulla eläkkeensaajalla ja hänen perheenjäsenillään olisi oikeus tällaisiin etuuksiin, jos he asuisivat kyseisessä jäsenvaltiossa.

Oikeus lääketieteellisesti välttämättömiin hoitoetteuksiin muussa kuin asuinvaltiossa oleskeltaessa on eläkkeensaajan osalta toimivaltaisen valtion kustannusvastuulla Suomen kustannusvastuulle

kuuluvat eläkkeensaajat ovat oikeutettuja etuuksiin Suomen EHICillä (European Health Insurance Card) 1.5.2010 lukien.

Eläkkeensaajan ja perheenjäsenten oikeus kaikkiin hoitoetuuksiin toimivaltaisessa valtiossa tilapäisen oleskelun aikana edellyttää, että toimivaltainen valtio sisältyy perusasetuksen liitteeseen IV. Suomi ei kuulu liitteessä mainittuihin maihin, joten oikeus hoitoetuuksiin tilapäisen oleskelun aikana ei koske niitä eläkkeensaajia joiden toimivaltainen valtio on Suomi. Siten näillä eläkkeensaajilla on oikeus Suomessa oleskellessaan vain lääketieteellisesti välttämättömiin hoitoetuuksiin EHICillä.

1.6.1.4. Perheenjäsenen käsite ja ensisijaisuussääntö

Perusasetuksessa perheenjäsenellä tarkoitetaan henkilöä, joka määritellään tai tunnustetaan perheenjäseneksi tai katsotaan talouteen kuuluvaksi jäseneksi sen jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa asianomainen (perheenjäsen) asuu. (883/04 art. 1 i)

32 artikla Luontoisetuuksia koskevien oikeuksien ensisijaisuus – erityissääntö perheenjäsenten oikeudesta etuuksiin asuinjäsenvaltiossa

1. Jäsenvaltion lainsäädäntöön tai tähän lukuun perustuva itsenäinen oikeus luontoisetuuksiin on ensisijainen perheenjäsenille maksettavia etuuksia koskeviin johdettuihin oikeuksiin nähden. Johdettu oikeus luontoisetuuksiin on kuitenkin ensisijainen itsenäisiin oikeuksiin nähden, kun itsenäinen oikeus asuinjäsenvaltiossa perustuu suoraan ja yksinomaan siihen, että asianomainen henkilö asuu kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Kun vakuutetun perheenjäsenet asuvat sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaisesti oikeus luontoisetuuksiin ei edellytä vakuutusta tai toimimista palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, luontoisetuudet myönnetään heidän asuinjäsenvaltionsa toimivaltaisen laitoksen kustannuksella, jos vakuutetun aviopuoliso tai hänen lapsistaan huolehtiva henkilö toimii palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana tässä jäsenvaltiossa tai saa palkkatyöhön tai itsenäiseen ammatinharjoittamiseen perustuvaa eläkettä tästä jäsenvaltiosta.

Jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva itsenäinen oikeus luontoisetuuksiin on ensisijainen perheenjäsenille maksettavia etuuksia koskeviin johdettuihin oikeuksiin nähden.

Johdettu oikeus luontoisetuuksiin on kuitenkin ensisijainen itsenäisiin oikeuksiin nähden, kun itsenäinen oikeus asuinjäsenvaltiossa perustuu suoraan ja yksinomaan siihen, että asianomainen henkilö asuu kyseisessä jäsenvaltiossa. (883/04 art. 32.1)

1.6.1.4.1. Perheenjäsenten hoitoetusoikeudet eri tilanteissa

Perusasetuksen III osaston 1 luvun luontoisetuuksia koskevien artiklojen osalta perheenjäsenten oikeuksia hoitoetuuksiin on säännelty mm. seuraavissa tilanteissa:

- Asuminen 883/04 art. 17 ja 987/09 art. 24 (vakuutetut ja perheenjäsenet)
- Tilapäinen oleskelu toimivaltaisessa valtiossa (rajatyöntekijöiden ja perheenjäsenten erityissäännöt) 883/04 art. 18 vakuutetuilla ja heidän perheenjäsenillään on oikeus kuntoutusetuuksiin myös heidän oleskellessaan toimivaltaisessa valtiossa, joka ei ole heidän asuinvaltionsa.

1.6.1.5. Rekisteröitymismenettely luontoisetuuksien saamiseksi

---

24 artikla Asuminen muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa

1. Sovelletaessa perusasetuksen 17 artiklaa vakuutetun ja/tai hänen perheenjäsentensä on rekisteröidyttävä asuinpaikan laitokseen. Heidän oikeutensa luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa on todistettava toimivaltaisen laitoksen vakuutetun tai asuinpaikan laitoksen pyynnöstä antamalla todistuksella.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja on voimassa, kunnes toimivaltainen laitos ilmoittaa asuinpaikan laitokselle sen peruuttamisesta. Asuinpaikan laitoksen on ilmoitettava toimivaltaiselle laitokselle kaikista 1 kohdan mukaisista rekisteröitymisistä, sekä kaikista muutoksista niihin tai rekisteröinnin peruuttamisesta.

3. Tätä artiklaa sovelletaan perusasetuksen 22, 24, 25 ja 26 artiklassa tarkoitettuihin henkilöihin tarvittavin muutoksin.

Sovelletaessa perusasetuksen 17 artiklaa vakuutetun ja/tai hänen perheenjäsentensä on rekisteröidyttävä asuinpaikan laitokseen. Heidän oikeutensa luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa on todistettava toimivaltaisen laitoksen vakuutetun tai asuinpaikan laitoksen pyynnöstä antamalla todistuksella (987/2009 art. 24).

Rekisteröitymiseen käytettävä asiakirja on voimassa, kunnes toimivaltainen laitos ilmoittaa asuinpaikan laitokselle sen peruuttamisesta.

Asuinpaikan laitoksen on ilmoitettava toimivaltaiselle laitokselle kaikista rekisteröitymisistä, sekä kaikista muutoksista niihin tai rekisteröinnin peruuttamisesta.

Perheenjäseniä koskeva poikkeus (883/04 art. 18.2), perusasetuksen liite III rajoittaa perheenjäsenten oikeuksia jos toimivaltainen valtio on mainittu liitteessä. Suomi on mainittu liitteessä III, joten Suomessa työskentelevän rajatyöntekijän perheenjäsenet ovat oikeutettuja Suomessa oleskellessaan vain lääketieteellisesti välttämättömäksi tuleviin hoitoetuuksiin.

1.6.1.6. Laitosten väliset korvaukset

---

62 artikla Periaatteet

1. Sovelletaessa perusasetuksen 35 artiklaa ja 41 artiklaa toimivaltainen laitos korvaa etuudet antaneelle laitokselle luontoisetuuksista aiheutuneiden kustannusten todellisen määrän, jonka etuudet antaneen laitoksen tilit osoittavat, paitsi sovelletaessa täytäntöönpanoasetuksen 63 artiklaa.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettu etuuksista aiheutuneiden todellisten kustannusten määrä ei kokonaan tai osittain käy ilmi etuudet antaneen laitoksen tileistä, palautettava määrä määritetään kiinteämääräisen summan perusteella laskemalla se kaikesta asianmukaisesta tiedosta, joka on saatu käytävissä olevista lähteistä. Hallintotoimikunta arvioi perusteet, joita käytetään kertasuorituksen laskemisessa, ja vahvistaa sen määrän.

3. Korvauksessa ei voida ottaa huomioon korkeampia tasoja kuin ne, joita sovelletaan sellaisille vakuutetuille annettuihin luontoisetuuksiin, jotka ovat 1 kohdassa tarkoitetut etuudet antaneen laitoksen soveltaman lainsäädännön alaisia.

Jäsenvaltion laitoksen toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta suorittamat kuntoutusetuudet korvataan pääsääntöisesti todellisten kustannusten mukaisesti.

Jos todelliset kustannukset eivät käy ilmi, korvataan kiinteämääraisten kustannusten perusteella (987/09 art. 62.2). Koska kuntoutuksessa ei ole määritelty kiinteitä korvauksia, tulee korvaukset määritellä kohtuulliseksi katsottavan hintatason mukaan.

66 artikla Laitosten välisiä korvauksia koskeva menettely

1. Asianomaisten jäsenvaltioiden väliset korvaukset suoritetaan mahdollisimman nopeasti. Jokaisen asianomaisen laitoksen on korvattava saatavat ennen tässä jaksossa mainittuja määräaikoja heti kun se on sille mahdollista. Tiettyä saatavaa koskeva riita ei saa estää muiden saatavien korvaamista.

2. Perusasetuksen 35 ja 41 artiklassa säädetyt korvaukset jäsenvaltioiden laitosten välillä suoritetaan yhteyselimen välityksellä. Perusasetuksen 35 artiklan mukaisista korvauksista voi huolehtia eri yhteyselin kuin 41 artiklan mukaisista korvauksista.

Jäsenvaltioiden välillä korvaukset suoritetaan mahdollisimman nopeasti.

Saatavaa koskeva riita ei saa estää muiden saatavien suorittamista toiselle jäsenvaltiolle.

67 artikla Saatavien esittämistä ja maksamista koskevat määräajat

1. Todellisiin kustannuksiin perustuvat saatavat on esitettävä velallisjäsenvaltion yhteyselimelle 12 kuukauden kuluessa sen kalenterivuosi- tai puoliskon päättymisestä, jona nämä saatavat on merkitty velkojalaitoksen kirjanpitoon.

2. Kiinteisiin määriin perustuvat saatavat kalenterivuoden osalta on esitettävä velallisjäsenvaltion yhteyselimelle 12 kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona kyseistä vuotta koskevat keskimääräiset kustannukset on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Täytäntöönpanoasetuksen 64 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut luettelot on esitettävä viitevuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä.

3. Täytäntöönpanoasetuksen 6 artiklan 5 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetty määräaika alkaa kulua vasta, kun toimivaltainen laitos on määritetty.

4. Edellä 1 ja 2 kohdassa mainittujen määräaikojen jälkeen esitettyjä saatavia ei oteta huomioon.

5. Velallislaitoksen on maksettava saatavat täytäntöönpanoasetuksen 66 artiklassa tarkoitetulle velkojajäsenvaltion yhteyselimelle 18 kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jona saatavat esitettiin velallisjäsenvaltion yhteyselimelle. Tätä ei sovelleta saataviin, jotka velallislaitos on tuon ajan kuluessa hylännyt pätevästä syystä.

6. Saatavaa koskeva riita on ratkaistava viimeistään 36 kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona saatava on esitetty.

7. Tilintarkastuslautakunta helpottaa tilien lopullista selvittämistä tapauksissa, joissa sopuun ei päästä 6 kohdassa säädetyssä ajassa, ja se antaa jommankumman osapuolen esittämästä perustellusta pyynnöstä lausuntonsa riita-asiassa kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona asia osoitettiin sille.

Lähtökohtaisesti korvaukset tulee maksaa heti kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään ennen art. 67 säädettyjen määräaikojen umpeutumista.

1.6.1.7. Kustannuksista vastaaminen

Perheenjäsenen/jälkeen elävän oikeus syntyä, jos rajatyöntekijän entinen työskentelyvaltio ei ole mainittu 883/04 liitteessä III. Suomi on mainittu liitteessä III, joten ei koske tilanteita jossa Suomi on rajatyöntekijän entinen työskentelyvaltio.

Kustannuksista vastaaminen

Kuntoutusetuuksien myöntämisestä syntyvistä kustannuksista vastaa kaikissa tapauksissa laitos, joka vastaa eläkkeensaajalle tai tämän jälkeen eläville asuinvaltiossa myönnettyjen kuntoutusetuuksien kustannuksista.

Entisellä rajatyöntekijällä ja perheenjäsenellä on velvollisuus toimittaa oleskelupaikan laitokselle toimivaltaisen laitoksen antama asiakirja, jos entinen työskentelyvaltio ei ole enää toimivaltainen valtio ja rajatyöntekijä tai hänen perheenjäsenensä matkustaa tähän valtioon saadakseen hoitoetuuksia perusasetuksen art. 28 nojalla (987/09 art. 29).

1.6.2. Kuntoutus ulkomailla (KKRL 16 §)

Kela korvaa tietyissä tapauksissa ulkomailla annettavaa kuntoutusta. Siitä säädetään Kelan kuntoutuslain 16 §:ssä. (KKRL 566/2005 16 §)

1.6.2.1. Maa, jossa kuntoutusta annetaan

Kuntoutusta korvataan eri tavalla sen perusteella, onko kuntoutusta annettu

- toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai EY-lainsäädäntöä soveltavassa valtiossa (EU/EY-valtio) tai
- valtiossa, jonka kanssa Suomella ei ole asiaa koskevaa sosiaaliturvasopimusta.

Kelan kuntoutuslain mukaan korvausta voi saada ammatillisesta kuntoutuksesta ja vaativasta lääkinällisestä kuntoutuksesta, mutta ei kuntoutuspsykoterapiasta eikä harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta. Yleisten kuntoutuksen järjestämisedellytysten tulee täytyä myös ulkomailla oleskelun ajan.

1.6.2.1.1. Toinen EU/EY-valtio

Kuntoutujalla on oikeus saada korvaus toisessa EU/EY-valtiossa annetusta kuntoutuksesta, jos

- ulkomailla annettu kuntoutus vastaa Kelan kuntoutuslaissa määriteltyjä kuntoutuksen sisällölle ja laajuudelle asetettuja edellytyksiä
- kuntoutus olisi Suomessa annettuna kuulunut Kelan järjestämisvelvollisuuden piiriin,

- kuntoutusta annetaan sellaisella kielellä, jolla saadut ohjeet kuntoutuja hallitsee, jolloin kuntoutusta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja soveltavana, ja
- kuntoutus perustuu Kelan kuntoutuslain 45 §:ssä tarkoitettuun kuntoutuspäätökseen.
- kyseessä on vaativa lääkinällinen kuntoutus
- kuntoutus perustuu Suomessa julkisen terveydenhuollon yksikössä tai vastaavassa ulkomaisessa hoitoyksikössä laadittuun kuntoutussuunnitelmaan.

EY-lainsäädäntöä soveltavia valtioita ovat ETA-maat Islanti, Liechtenstein, Norja sekä lisäksi Sveitsi.

1.6.2.1.2. Muu valtio

Kuntoutujalle voidaan korvata myös muualla kuin toisessa jäsenvaltiossa annettu ammatillinen kuntoutus tai vaativaa avohoidossa toteutettua lääkinällistä kuntoutusta. Tämä edellyttää edellä lueteltujen kriteerien lisäksi, että vastaavaa kuntoutusta ei ole ollut saatavilla Suomessa tai sen korvaamiseen on muu erityinen syy. Korvausta ei makseta Kelan kuntoutuslain nojalla esimerkiksi silloin, kun kuntoutuja on oikeutettu ammatilliseen kuntoutukseen ja hän hakeutuu ulkomaille opiskelemaan, jos tarpeenmukaista ammatillista kuntoutusta on tarjolla Suomessa.

1.6.2.2. Kuntoutuksen hakeminen

Kuntoutuja voi hakea ulkomailta annettavaa kuntoutusta lähtökohtaisesti samalla tavoin kuin hän hakisi kuntoutusta Suomessa. Poikkeuksena menettelyssä on se, että kuntoutujan on esitettävä selvitys ulkomailta annettavasta kuntoutuksesta (sisältö, kuntoutuksen toteuttaja), jos kysymyksessä ei ole Kelan palveluntuottaja (toistaiseksi Kelalla ei ole ulkomaisia palveluntuottajia). Jos kuntoutujalla on jo voimassa oleva kuntoutuspäätös Suomessa sijaitsevalle palveluntuottajalle, hän voi hakeutua myös sen perusteella toiseen EU/EY-valtioon järjestämisvelvollisuuteen kuuluvaan kuntoutukseen.

Kelan kuntoutuspäätöksen voi hakea myös jälkikäteen. Tällöin vaaditaan samat selvitykset kuntoutuksen sisällöstä kuin etukäteen haettaessakin. Ulkomaille hakeutumiseen ei siis tarvita erillistä ennakkolupaa. Halutessaan kuntoutuja voi pyytää Kelalta etukäteen tiedon siitä, onko ulkomailta annettava kuntoutus Kelan kuntoutuslain perusteella korvattavaa. Tällainen tieto on kuitenkin vasta Kelan epävirallinen kannanotto kuntoutuksen korvattavuudesta. Varsinainen valituskelpoinen päätös annetaan vain kuntoutujan hakemuksesta.

Pääsääntöisesti kuntoutusta korvataan aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hakemus jätettiin Kelalle, jollei sen korvaamiseen edeltävältä ajalta ole erityistä syytä. Ulkomailta oleskelu voi olla tällainen erityinen syy. Kuntoutusta ei kuitenkaan korvata pitemmältä ajalta kuin 6 kuukauden ajalta ennen sen hakemista, joten ulkomailta annettavasta kuntoutuksesta on haettava korvausta 6 kuukauden kuluessa palvelun antamisesta tai maksun suorittamisesta.

Kelan kuntoutuslain mukaisesta kuntoutusetuudesta päätettäessä otetaan huomioon samaa etuutta tai Kelan kuntoutuslain mukaan huomioon otettavaa muuta etuutta vastaava ulkomailta järjestettävä kuntoutus tai muu etuus.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 16 § ja 41 §)

1.6.2.3. Kustannusten korvaaminen

Ulkomailla annetusta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan enintään siihen määrään asti, joka olisi korvattu, jos kuntoutusta olisi annettu Kelan kuntoutuslain mukaisesti Suomessa. Jos henkilö on saanut ulkomailla korvausta samoista kuntoutuksen kustannuksista, joista hän hakee Kelan kuntoutuslain mukaista korvausta, hänelle maksetaan korvausta vain siltä osin kuin sen määrä ylittää ulkomailla maksetun korvauksen.

Kelalta voi pyytää ennakkoon tiedon siitä, mihin määrään asti ulkomailla annettavaa kuntoutusta korvataan eli sen määrän, jonka kuntoutuksen järjestäminen Suomessa olisi maksanut. Jos kuntoutujalla on kuntoutuspäätös tietylle palveluntuottajalle, niin Kelan tälle palveluntuottajalle sopima palvelun hinta on se enimmäismäärä, joka lain mukaan korvataan. Jos kuntoutujalla ei ole kuntoutuspäätöstä tietylle palveluntuottajalle, niin korvattavat kustannukset arvioidaan sen perusteella, kuinka paljon ulkomailla annettua kuntoutusta vastaavasta kuntoutuspalvelusta on Kelan viimeisimpien tilastotietojen perusteella keskimäärin maksettu korvauksia.

Sovellettavat lainkohdat (KKRL 566/2005 14 § ja 16 §)

1.6.2.4. Matkakustannukset

Matkakustannusten korvaamisessa noudatetaan sairausvakuutuslain 4 luvun säännöksiä. Ulkomaille tehdyn matkan aiheuttamia kustannuksia ei korvata.

Ulkomailla kuntoutusta saavan kuntoutujan matkakorvaus

Jos Suomessa vakuutetulle, ulkomailla oleskelevalle/asuvalle henkilölle tehdään Kelan kuntoutuspäätös, voidaan päätökseen liittyen korvata myös matkat. Matkat korvataan enintään niiden kustannusten mukaisesti, jotka olisivat syntyneet Suomessa kotia lähimpänä olevaan kuntoutuspaikkaan.

Tähän liittyen on tehty fraasi (KKW40): ”Ulkomailla annetusta kuntoutuksesta aiheutuneet matkakustannukset voidaan korvata enintään niiden kustannusten mukaisesti, jotka olisivat syntyneet Suomessa kotia lähimpänä olevaan kuntoutuspaikkaan. ”

Fraasi lisätään ulkomaille kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Sovellettavat lainkohdat (KKRL 566/2005 15 §) ja (SVL 1224/2004 4 luku 1 § 3 mom.)

1.7. Hakeminen

Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta haetaan kirjallisesti kuntoutushakemuslomakkeella [KU 104](#). Hakemukseen liitetään ajantasainen, kuitenkin enintään vuoden vanha, kuntoutussuunnitelma/ B-lääkärintlausunto. Lausunnossa tulee olla suositus kuntoutuksesta perusteluineen, selvitys sairauden tai vamman nykytilasta ja kuntoutustarpeesta sekä kuntoutuksen tavoitteista.

Alkuperäisen lääkärinlausunnon lisäksi voidaan hyväksyä lääkärinlausuntokopio tai sähköisenä liitteenä toimitettu lääkärinlausunto, ellei ole aihetta epäillä sen alkuperäisyyttä. Lisäksi voidaan hyväksyä etävastaanoton perusteella laadittu lääkärinlausunto. Valvira on antanut ohjeet [potilaille annettavista terveydenhuollon etäpalveluista](#).

Hakijoina voivat olla kuntoutuja, holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja, lähiomainen tai muu kuntoutujasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö.

1.7.1. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa.

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjä koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#).

Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. [Katso poikkeukset](#).

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oivan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.7.1.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#).

1.7.1.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.7.2. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuskien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.7.2.1. Henkilö itse

---

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
  - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan

- on täysivaltainen, ellei holhousviranomaisen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
  - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
  - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
  - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.7.2.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on **määrätty hoitamaan päämiehen** (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomaisen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselelyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättymisen.

1.7.2.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
  - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/ Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- **Holhousasioiden rekisteristä** rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.7.2.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.7.2.5. Kunta

Jos lapsi on otettu kunnan sosiaalihuollon toimielimen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

Perhehoitaja voi olla mukana kuntoutuksen suunnittelussa ja hakemisessa, mutta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee olla tietoinen kuntoutuksen tarpeesta ja hakemisesta. Tämän

vuoksi sosiaalityöntekijä allekirjoittaa hakemuksen. Sosiaalityöntekijä tiedottaa perhehoitajaa myös päätöksestä.

Perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja ei voi hakea etuutta. Jos perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja on allekirjoittanut huostaan otetun lapsen kuntoutushakemuksen, kuntoutushakemus tulee vireille, mutta lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä tulee pyytää suostumus kuntoutuksen hakemiseen.

1.7.3. Haku aika kuntoutusetuuksissa

Kuntoutusta järjestetään ja korvataan aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jona kuntoutushakemus jätettiin Kelalle. Kuntoutus voidaan erityisestä syystä myöntää takautuvasti, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajalta, ennen sen hakemista. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi asiakkaan vaikeaa sairautta, joka on estänyt kuntoutuksen hakemisen ajoissa.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 41 §)

1.7.4. Asiakkaan valinta

Asiakas valitsee vaativan lääkinällisen kuntoutuksen palveluntuottajan

- terapiassa
- moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa.

Asiakas valitsee palveluntuottajan ennen kuntoutushakemuksen tekemistä. Asiakkaalla on oikeus valita palveluntuottaja Kelan hyväksymistä palveluntuottajista.

Terapiaa toteuttavien palveluntuottajien hankinnat on tehty vakuutuspiirikohtaisesti. Palveluntuottaja on tarjoutua antaessaan ilmoittanut ne kunnat, joissa hän tuottaa terapiapalveluja Kelan sopimuksen perusteella.

Yksilöterapia

Täysi-ikäinen asiakas voi valita asuinkuntansa alueelle hyväksytyistä sopimuspalveluntuottajista, jotka toteuttavat palvelua sopimuksensa perusteella 1.1. 2019 alkaen. Hakemushetkellä alle 18 -vuotias voi valita palveluntuottajan kaikista asuinkunnan alueelle hyväksytyistä fysio- ja toimintateriapalveluntuottajista. Muiden terapiamuotojen osalta hän alle 18-vuotias valitsee Kelan sopimuspalveluntuottajista, jotka ovat toteuttaneet palvelua 1.1.2019 alkaen.

Jos palveluntuottajaa ei ole saatavilla myöskään naapurikunnan alueella, ohjataan asiakasta valitsemaan palveluntuottaja ensin maakunnan alueelta. Jos palveluntuottajaa ei ole valittavissa maakunnan alueella, voi asiakas valita palveluntuottajan vakuutuspiirin alueelta. Asiakas voi valita myös naapurivakuutuspiirin alueelta, jos naapurikuntaan on lyhyempi matka ja naapurivakuutuspiirin sopimuksen käyttö on mahdollista soopimuksen tehneelle vakuutuspiirille.

Esimerkki

Jos asiakkaan lähellä ei ole Kelan hyväksymää palveluntuottajaa ja asiakkaan vähäisten voimavarojen vuoksi on alustavasti sovittu etäterapiakäynneistä. Kuntoutuksen edetessä asiakas ilmaisee halukkuutensa osallistua terapiaan palveluntuottajan tiloissa läsnäkäynteinä. Terapia voi jatkossa toteutua asiakkaan tarvitsemalla tavalla.

Jos asiakkaan voimavarat eivät riitä esimerkiksi viikottaiseen matkustamiseen palveluntuottajan tiloihin, voi osa käynneistä toteutua etäterapiakäynteinä.

Jos asiakkaan ja palveluntuottajan yhteinen näkemys on, että läsnäkäynteinä aloitetun terapian tulee osin toteutua etänä, on se mahdollista.

Ryhmäterapia

Ryhmäterapioissa asiakas voi valita palveluntuottajan kunnan tai kuntaryhmien alueelle hyväksytyistä palveluntuottajista.

Moniammatillinen yksilökuntoutus

Moniammatillista yksilökuntoutusta toteuttavat palveluntuottajat on hankittu valtakunnallisesti. Asiakas valitsee yksilökuntoutuksen toteuttajaksi palveluntuottajan, jolla on sopimus hänelle sopivasta palvelusta. Palvelun sisällön ja asiantuntemuksen tulee vastata hänen sairautensa ja vammansa aiheuttamaan ajankohtaiseen kuntoutustarpeeseen ja -tavoitteisiin.

Lisäksi on varmistettava, että palveluntuottajalla on sopimus asiakkaan tarpeen mukaisesti suomen- tai ruotsinkielisestä palvelusta.

Asiakas tai hänen edustajansa tekee valinnan käytävissä olevien tietojen perusteella. Valintaan liittyvää tietoa asiakas saa Kelan internetsivuilta Kuntoutuksen palveluntuottajien haku -palvelusta sekä tarvittaessa lisätietoa palveluntuottajien omilta internetsivuilta.

Asiakas voi tarvita Kelan etuuskäsittelijän tukea, kun hän hakee vaativaa lääkinällistä kuntoutusta eikä hänellä ole tietoa tarvitsemansa kuntoutuksen palveluntuottajista. Etuuskäsittelijä ohjaa ja neuvoo tarvittaessa asiakasta valintaan liittyvissä kysymyksissä. Asiakas ilmoittaa valitsemansa kuntoutuspalvelun tuottajan kuntoutushakemukseen, jos se on tiedossa hakemusta jätettäessä. Jos asiakas valitsee palveluntuottajan kuntoutushakemuksen jättämisen jälkeen tai valtuuttaa Kelan toimihenkilön tekemään valinnan, kirjataan tieto OIWA:n kommenttikenttään.

Kuntoutuksen palveluntuottajien haku -palvelu on myös terveydenhuollon käytävissä. Asiakas voi tarvittaessa keskustella hoitavan tahon kanssa hänelle suositellun kuntoutuksen palveluntuottajan valintaan liittyvistä kysymyksistä.

1.7.5. Kelan oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta

Kelalla on oikeus saada käsiteltävänä olevan etuuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot:

- valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä
- Eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai muun korvauksen myöntäjältä tai maksajalta
- Potilasvakuutuskeskukselta ja Liikennevakuutuskeskukselta
- työnantajalta, työttömyyskassalta ja työpaikkakassalta
- oppilaitokselta, oppisopimuskoulutuksen järjestäjältä ja Koulutusrahastolta.

Lisäksi Kelalla on oikeus saada pyynnöstä kuntoutusetuuden ratkaisemista varten lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetulta ammattihenkilöltä sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelun tuottajalta ja muulta hoitolaitokselta sekä muulta kuntoutuksen toteuttajalta lausunto ja välttämättömät tiedot etuuden asiakkaan potilasasiakirjoista, terveydentilasta, sairaudesta, vammaisuudesta, työ- ja toimintakyvystä sekä hänen hoidostaan ja kuntoutuksestaan ja niihin liittyvistä etuuksista ja korvauksista.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 59 §)

1.7.6. Tiedonantovelvollisuus etuutta haettaessa

Asiakkaan on haettava kuntoutusetuutta kirjallisesti Kelalta. Hänen on esitettävä Kelalle selvitys kuntoutuslain mukaista etuutta koskevan hakemuksen ratkaisuun, kuntoutuksen sisältöön ja etuuden määrään vaikuttavista seikoista sekä annettava muut etuuksien maksamista varten tarpeelliset tiedot.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 § 1 mom.)

Jos asiakas ei omatoimisesti esitä vaadittuja tietoja ja selvityksiä, etuuskäsittelijän on pyydettävä niitä häneltä. Asiakkaalle tulee varata kohtuullinen määräaika tietojen ja selvitysten esittämiseksi. Kohtuullisena aikana pidetään yleensä kahta viikkoa, mutta vaaditun selvityksen laadusta riippuen aika voi olla pitempikin. Tarpeellisia tietoja ja selvityksiä pyydetessä asiakkaalle tulee kertoa, että tietojen toimittamatta jättäminen johtaa asian ratkaisemiseen käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Jos asiakas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia, kuntoutushakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa yleensä hakemuksen hylkäämistä.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 44 §)

1.7.7. Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen

Asiakkaan vieraan kielen tulkkauksen tarve arvioidaan aina kuntoutushakemuksen käsittelyn yhteydessä. Tietoa asiakkaan kielitaidosta ja tulkkauksen tarpeesta voi löytyä esimerkiksi hakemuslomakkeelta, kuntoutussuunnitelmasta, lääkärinlausunnosta tai Oiwasta asiakkaan palvelutiedoista, yhteydenotoista tai työkykyarvioinnin muistiinpanoista. Tietoa kielitaidosta voi saada myös kuntoutushaastattelun avulla. Kela järjestää vieraan kielen tulkkausta tilanteissa, jotka ovat tärkeitä kuntoutuksen toteuttamisen kannalta. Tulkkausta ei järjestetä koko kuntoutusjaksolle eikä kaikkeen kuntoutukseen.

Kela järjestää suomea, ruotsia tai saamenkieltä puhuville asiakkaille kuntoutuspalveluja heidän äidinkielellään kielilakien perusteella. Kurseissa ja moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa ei aina ole tarjolla ruotsin- tai saamenkielistä kuntoutusta. Kurssia hakeneeseen ruotsin- tai saamenkieliseen asiakkaaseen ollaan yhteydessä ja pyritään ohjaamaan hänet moniammatilliseen yksilökuntoutukseen, ellei kurssin myöntämiselle ole erityisiä perusteita. Ruotsin- ja saamenkielinen tulkkaus järjestetään myönnettävän kuntoutuspalvelun standardin mukaisen ohjelman ajalle.

Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen vaativan lääkinällisen kuntoutuksen kuntoutuspalveluissa

Tulkkausta järjestetään:

- [Terapiat](#)
- Moniammatillinen [yksilökuntoutus](#)

Tulkkausta järjestetään vain hyvin perustelluista syistä:

- [Kuntoutuskurssit eri sairausryhmille](#)
- [Sopeutumisvalmennuskurssit](#)

Tulkkausta ei järjestetä:

- [Perheterapia \(Terapiat\)](#)
- Ryhmä[terapia](#), lukuun ottamatta kuntoutujan omaisen tai läheisen kanssa tehtävään yhteistyöhön ja ohjaukseen liittyviä käyntikertoja ([Terapiat](#))

Katso lisää vieraan kielen tulkkauksen järjestämisestä [päättöksen teossa huomioitavaa](#) ja vieraan kielen tulkkauksen Kelan toimenpiteissä, sisältää tulkkauksen määrät toimenpiteittäin [prosessi](#)

1.7.8. Ohjaus muuhun kuntoutukseen

Kelalla on velvollisuus ohjata ja neuvoa asiakasta kuntoutusmahdollisuuksien selvittämiseksi ja tarpeellisen kuntoutuksen järjestämiseksi. Jos asiakas tarvitsee sellaista kuntoutusta, jota Kela ei järjestä, on asiakasta ohjaavan etuuskäsittelijän annettava tarvittaessa tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista tai palveluista ja niitä toteuttavista tahoista.

Kelan etuuskäsittelijä tekee tarpeen mukaisesti yhteistyötä muita palveluita järjestävien tahojen kanssa, jotta asiakas saisi sujuvasti tarvitsemansa palvelut.

Asiakasta voidaan ohjata hakemaan harkinnanvaraista kuntoutusta, jos hän ei täytä järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuntoutuksen edellytyksiä, mutta soveltuisi harkinnanvaraisen kuntoutuksen toimenpiteisiin. Hakemus voidaan näissä tilanteissa asiakkaan luvalla käsitellä harkinnanvaraisen kuntoutuksen hakemuksena. Asiakkaalta saatu lupa hakemuksen muuttamiseen tulee kirjata OIWAn yhteydenoton lisätietoon, jos tieto on saatu puhelimitse tai asiakaspalvelussa. Yhteydenotto tulee liittää ko. työhön. Jos lupa on tullut kirjallisesti paperilla, joka on skannattu OIWAan, liitetään ko. asiakirja ko. työhön.

Katso lisää Asiakkaan ohjaaminen

1.7.9. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
  - Viestipalvelu tai puhelin
  - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määriteltä, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan

ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).

- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaikaa lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Eryityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.8. Ratkaiseminen

Kuntoutushakemus käsitellään ja ratkaistaan siinä vakuutuspiirissä, johon asiakkaan kotipaikkakunta kuuluu, ellei jäljempänä toisin sanota. Työn tasaamisen toimenpiteenä hakemuksia voidaan siirtää ratkaistaviksi muualla kuin kotitoimistossa tai vastuuyksikössä siten kuin siitä erikseen sovitaan.

Kuntoutushakemusta ratkaistaessa on tarpeen tunnistaa asiakkaan muiden etuuksien tarve. Neuvontaa voidaan tarvita tilanteissa, joissa asiakkaalla on useita Kelan etuuksia vireillä samanaikaisesti.

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta [Kelan kuntoutus](#).

Ratkaiseminen, kun palveluntuottajalla on samanaikaisesti kaksi voimassa olevaa sopimusta samalle kohderyhmälle

Täysi-ikäinen asiakas voi valita asuinkuntansa alueelle hyväksytyistä sopimuspalveluntuottajista, jotka toteuttavat palvelua sopimuksensa perusteella 1.1. 2019 alkaen. Hakemushetkellä alle

18 -vuotias voi valita palveluntuottajan kaikista asuinkunnan alueelle hyväksytyistä fysio- ja toimintaterapiapalveluntuottajista. Muiden terapiamuotojen osalta hän valitsee Kelan sopimuspalveluntuottajista, jotka toteuttavat palvelua 1.1.2019 alkaen.

Esimerkki

Palveluntuottaja on hyväksytty sopimuspalveluntuottajaksi molemmissa hankinnoissa esimerkiksi fysioterapiassa. Kun hakemushetkellä alle 18 –vuotias asiakas haluaa siirtyä samalla palveluntuottajalla sellaisen terapeutin asiakkaaksi, joka on nimettyinä 2. sopimukseen terapeutiksi, asiakas neuvottelee palveluntuottajan kanssa siirtymismahdollisuudesta.

- Jos asiakas siirtyy, palveluntuottaja ilmoittaa asiasta Kelalle ja asiakkaan päätös tarkistetaan lasten ja nuorten fysioterapiasopimuksen alle. Päätös annetaan kirjallisena.

Kuntoutuksen hakemushetkellä alle 18- vuotiaan asiakkaan päätös tehdään lasten ja nuorten sopimuksen alle, tilanteessa jossa palveluntuottajalla on molempien hankintojen osalta sopimukset

- Edellytyksenä, että palveluntuottajalla on mahdollisuus aloittaa asiakkaan terapia tai Kelassa päätöstä tehtäessä varmistetaan, että palveluntuottajalla on vapaata tilaa ottaa vastaan uusi asiakas (tai jatkaa uudella kuntoutuspäätöksellä terapiaa jatkavalle asiakkaalle)

Menettely terapiaa jatkavien asiakkaiden osalta

- Palveluntuottaja ilmoittaa Kelalle, jos asiakkaan terapian toteuttaa terapeutti, joka on nimettyinä lasten ja nuorten sopimukseen ja palveluntuottaja haluaa toteuttaa terapian tämän sopimuksen perusteella
- Kela tarkistaa asiakkaan terapiapäätöksen ilmoituksen perusteella (päätös ilman valitusosoitusta)

1.8.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tulon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE-järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäilyyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntönsä tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää:

Väärinkäytösepäilyn tunnistaminen

Väärinkäytökset

[Etuuksien väärinkäytösten tunnusmerkkejä](#)

1.8.1.1. Kurssien esivalinta ja keskitetty päätöksenteko

Osaan sairausryhmäkohtaisten kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssien hakemuksia sovelletaan esivalintaa, jossa palveluntuottaja tai muu esivalintataho antaa suosituksen kurssille osallistuvista asiakkaista. Päätökset hakemuksiin annetaan aina keskitetyssä vakuutuspiirissä. Jos asiakas ei halua toimittaa hakemusta esivalintataholle, se käsitellään Kelassa ilman esivalintaa.

Esivalintakursseilla, joissa on sekä harkinnanvaraisen että vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakkaiden paikkoja, turvataan harkinnanvaraisten kuntoutujien pääsy kursseille siirtämällä vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakkaiden hakemuksia odottamaan pääsyä seuraavalle kurssille. Jos kurssille on tullut vain vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tai harkinnanvaraisen asiakkaiden hakemuksia, kurssin asiakaspaikkoja voidaan muuttaa tarpeen mukaan, jos se sopii palveluntuottajalle.

Jos palveluntuottajan kurssit ovat täynnä kyseisenä vuonna, Kelan kurssien yhteyshenkilö ohjaa hakemuksia esivalintaa varten toiselle palveluntuottajalle.

Katso tarkemmat ohjeet Sinetistä Kurssien keskitetty päätöksenteko ja esivalinta.

Esivalintaan kuuluvat kurssit ovat nähtävissä internetissä [Kelan kurssitarjonnassa](#).

Kelan vakuutuspiirin tehtävät ennen esivalintaa

Jos asiakas toimittaa Kelaan esivalintataholle tarkoitetun kurssihakemuksen, tarkistaa etuuskäsittelijä ennen sen lähettämistä esivalintataholle, että hakemuksessa on:

- tarvittavat tiedot ja liitteet, esimerkiksi kuntoutussuunnitelma tai lääkärinlausunto ja pyytää tarvittaessa lisäselvitykset
- tiedot Kelan aikaisemmin myöntämistä kursseista

Esivalinnan suorittavan tahon toimenpiteet

Esivalinnan suorittava taho tarkistaa hakemusten tiedot ja pyytää tarvittaessa asiakkailta täydennykset puutteellisiin hakemuksiin, mikäli hakemus on tullut suoraan esivalintataholle. Käytössään olevien tietojen avulla esivalintataho puoltaa asiakkaan hakemusta kurssille tai esittää hakemuksen hylkäämistä. Kaikkia kurssille hakeneita asiakkaita koskevat kannanotot (lomakkeet

KU107 ja KU128) toimitetaan Kelaan noin 1 kuukautta ennen kurssin alkua. Esivalintataho ei lähetä asiakkaille ennakoon tietoa kannanotostaan.

Vakuutuspiirissä keskitetysti tehtävät valinnat

Kurssin yhteyshenkilö käsittelee hakemukset ja esivalinnan kannanotot siinä vakuutuspiirissä, johon hakemusten ratkaiseminen on keskitetty. Keskitetyssä vakuutuspiirissä tehdään sekä myönteiset että hylkäävät ratkaisut.

Jos asiakas ei ole suostunut esivalintaan, ratkaistaan hakemus käytettävissä olevien tietojen perusteella ilman esivalintaa koskevaa lausuntoa.

Kurssihakemuksia ratkaiseva yhteyshenkilö

- pyytää tarvittaessa asiantuntijalääkärin arvion ennen ratkaisun tekemistä
- arvioi kaikki hakemukset (esivalintatahon puoltavat ja kielteiset kannanotot) sekä muista toimistoista tulleet hakemukset
- selvittää kuntoutujan oikeuden haettuun etuuteen (vaativa lääkinällinen kuntoutus), jos hakemus on tullut suoraan esivalintataholta
- pyytää tarvittaessa lisäselvitykset, jos hakemus tai lausunnot ovat puutteellisia
- ottaa yhteyttä kuntoutuspalvelujen ryhmään ja esivalintatahoon kurssin siirtämiseksi tai peruuttamiseksi jos kurssin osallistujamäärä on jäämässä liian pieneksi
- asettaa kurssille hakeneet vaativan lääkinällisen kuntoutuksen kuntoutujat etusijalle harkinnanvaraisiin kuntoutujiin nähden, jos kurssikohtaiset kriteerit täyttyvät ja kurssi on tarpeellinen ja perusteltu.

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakkaille, jotka täyttävät kriteerit, mutta eivät ole mahtuneet kurssille eikä heille ole löytynyt vastaavaa muuta kurssia tai esim. moniammatillista yksilökuntoutusta, ei tehdä hylkäävää kuntoutuspäätöstä CICS-järjestelmässä. Heille annetaan myönteinen ei-toimeenpanoa päätös. Asiakaskirjepäätös liitetään OIWAn hakemustyöhön. Hakemustyön ja CICS:llä vireillä olevan etuustyön asialiitos poistetaan OIWAn Työn asialiitoksen muuttaminen -näytöllä. Menettely on kerrottu tarkemmin Kelan kurssien esivalintaprosessin kuvaus -muistiossa.

Esivalintaan kuuluvista kursseista annettava kuntoutuspäätös ja sen liitteenä oleva ohjekirje lähetetään asiakkaalle. Päätös lähetetään tiedoksi myös palveluntuottajalle. Päätökseen liitetään tarvittavat tausta- ja hakemustiedot siltä osin kuin palveluntuottajalla ei ole ennestään näitä tietoja.

Katso myös Kurssien esivalinta, jossa esivalintaprosessin muistio ja vuokaaviot.

ADHD- ja Asperger-kurssien keskitetty päätöksenteko

ADHD- ja Asperger-kursseissa on käytössä 1.1.2017 alkaen keskitetty päätöksenteko, mutta ei palveluntuottajan esivalintaa. Keskinen, läntinen ja pohjoinen vakuutuspiiri tekevät keskitetyt ratkaisut.

Päätöksenteosta on muistio liitteinen Sinetissä. Siinä on tarkemmat ohjeet menettelystä. Samoin kurssien Kelan yhteyshenkilöiden tiedot (liite 1) on myös Sinetistä.

Katso tarkemmat ohjeet Sinetistä Kurssien keskitetty päätöksenteko ja esivalinta

1.8.2. Esteellisyydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin. Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3. Haastattelu

Asiakashaastattelussa etuuskäsittelijä ja asiakas kartoittavat yhdessä asiakkaan kuntoutuksen tarvetta ja tavoitteita sekä asiakkaan kuntoutukselle asettamia odotuksia. Lisäksi haastattelussa suunnitellaan kuntoutusta ja ohjataan asiakasta. Haastattelu tukee kuntoutuspäätöksen tekemistä ja kuntoutuksen tavoitteen määrittämistä ja vähentää tarvetta lisäselvitysten pyytämiseen.

Etuuskäsittelijä arvioi alustavasti asiakkaan kuntoutustarpeen käytettävissä olevien asiakirjojen perusteella. Tässä arvioinnissa otetaan huomioon asiakkaan

- sairauden tai vamman laatu ja ennuste
- ammatti ja työtehtävät
- elämäntilanne
- fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen toimintakyky
- suoriutuminen ja osallistuminen arjessa
- toteutuneen kuntoutuksen tuloksellisuus.

Tarvittaessa etuuskäsittelijä konsultoi tässä yhteydessä myös asiantuntijalääkärinä. Asiakas kutsutaan tarvittaessa toimistoon keskustelemaan tilanteestaan ja kuntoutustarpeestaan. Haastattelu voidaan toteuttaa myös puhelimitse, jos asiakkaan henkilökohtaista tapaamista ei pidetä välttämättömänä.

Vaativaa lääkinällistä kuntoutusta hakeva asiakas haastatellaan aina silloin, kun

- kysymyksessä on ensimmäistä kertaa haettu kuntoutus

- kuntoutuspalvelujen määrään tai sisältöön olisi tulossa olennainen muutos verrattuna aikaisempaan kuntoutukseen
- terveydentilaan ja elämäntilanteeseen liittyvä kuntoutuspalveluiden tarve ja mahdollisuudet tai kuntoutuksen tavoitteet ovat selkiytymättömiä
- asiakas itse sitä pyytää.

Asiakasta ei tarvitse haastatella silloin, kun

- ratkaisun tekemiseksi on olemassa riittävät tiedot eikä haastattelulla ole odotettavissa lisähyötyä asiakkaan informoinnin, ratkaisun tai kuntoutuksen etenemisen kannalta
- kysymyksessä on jatkopäätöksen tekeminen eikä haastattelun avulla ole tarvetta saada lisätietoja ratkaisun tueksi.

Asiakkaan haastattelussa

- selvitetään mahdollisimman perusteelliset tiedot asiakkaan terveyden- ja elämäntilanteesta sekä koulutus- ja työhistoriasta
- selvitetään aiemmin tehdyt ja mahdollisesti suunnitellut lääketieteelliset tutkimukset ja annetut hoidot sekä toteutuneet kuntoutustoimenpiteet
- selvitetään, saako hän terapiaa sillä aikaa, kun hän odottaa Kelan kuntoutuspäätöstä (1. hakemus)
- keskustellaan asiakkaan kuntoutustoiveista ja -suunnitelmista, toiveesta kuntoutuksen alkamisajankohdaksi sekä motivaatiosta kuntoutukseen
- keskustellaan asiakkaan omista kuntoutuksen tavoitteista
- annetaan tietoa kuntoutuksen tarkoituksesta, sisällöstä ja toteutuksesta
- keskustellaan eri kuntoutusmahdollisuuksista sekä harkitaan käytettävissä olevien kuntoutusmuotojen soveltuvuus ja tarkoituksenmukaisuus
- tarvittaessa ohjataan asiakasta palveluntuottajan valinnassa ja annetaan tietoa käytettävissä olevista palveluntuottajista
- pyydetään tarvittavat lisäselvitykset
- kerrotaan hänen oman aktiivisuutensa merkityksestä kuntoutuksen onnistumiselle sekä hänen velvollisuuksistaan kuntoutuksen aikana
- kerrotaan kuntoutuksen aikaisesta toimeentulosta ja matkakorvauksista sekä niiden hakemisesta
- kerrotaan asiakkaalle, mitkä asiakirjat lähtevät kuntoutuspäätöksen mukana kuntoutuksen palveluntuottajalle.
- katso kohta [Asiakkaan valinta](#)

1.8.4. Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä

1.8.5. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.5.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.5.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.6. Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella. Huomaa myös [tilanteet](#), joissa päätös annetaan asiakkaan käyttämällä saamen kielellä.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleminen.

1.8.6.1. Kuntoutuspäätöksen antaminen

Kuntoutushakemukseen annetaan aina kirjallinen päätös, josta käy ilmi asian ratkaisu (myöntö, hylkäys, tarkistaminen, lakkauttaminen, tutkimatta jättäminen, takaisinperintä)

perusteluineen. Lisäksi päätökseen liitetään valitusosoitus. Edellä mainitusta poiketen lakkauttamispäätöstä ei anneta, jos kuntoutuspäätös lakkautetaan asiakkaan kuoleman vuoksi.

Päätöksestä tulee käydä ilmi kuntoutuksen tavoite ja kuntoutuksen toteuttamiseksi tarvittavat tiedot. Erityisesti hylkäävä päätös tulee perustella selkeästi, yksilöllisesti ja ymmärrettävästi. Jos päätös perustuu keskeisiltä osin lääketieteellisiin seikkoihin, perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Päätöksessä tulee tuoda esiin kaikki ratkaisuun vaikuttavat seikat.

Huomautus

Etuuskäsittelijä huomioi aikaisemmin myönnettyjen ja toteutuneiden terapiakäyntien pituudet tehdessään ratkaisua. Etuuskäsittelijä kirjaa yksilölliset perusteet, jos pidennetään tai lyhennetään terapia-aikaa. Muista myös perustella terapia-ajan muutos Oiwa-työhön ja päätökseen.

Katso lisää matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

Myönteisen päätöksen liitteenä lähetetään ohjekirje, jossa kerrotaan kuntoutuksen toteuttamisesta.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 45 § KEL 22 a §, HL 45 §)

Huomautus

Käytä seuraavaa fraasia

” Vastuu kuntoutussuunnitelmasi mukaisen kuntoutuksen järjestämisestä kuuluu kunnalle. Ole yhteydessä kuntoutussuunnitelmasi laatineeseen tahoon ”

vain niissä tilanteissa, kun kuntoutusvastuu on Kelan sijaan kunnalla tai Kela ei järjestä laisinkaan haettavaa kuntoutustoimenpidettä vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena (ei siis tilanteissa, joissa vastuu on Kelalla, mutta haettua toimenpidettä ei pidetä tarkoituksenmukaisena kuntoutuksena. Asiakasta ei ohjata olemaan yhteydessä julkiseen terveydenhuoltoon, jos asiakkaan kuntoutuksen järjestäminen on Kelalla, mutta asiakkaan esittämää kuntoutustoimenpide ei ole Kelan arvion mukaan perustellusti tarpeen.)

Teriapäätöksen antaminen ilman tietoa palveluntuottajasta

Myöntöedellytysten täytyessä kuntoutuksena haettua terapiaa ei hylätä sillä perusteella, ettei palveluntuottajaa ole saatavissa. Ko. tilanteissa terapia myönnetään ja asiakkaalle ilmoitetaan, että päätös voidaan panna toimeen, kun palveluntuottajan nimi saadaan tiedoksi (fraasi KKBEE).

Ennen ratkaisun tekemistä etuuskäsittelijä ohjaa asiakasta palveluntuottajan löytämiseksi esimerkiksi [Palveluntuottajan-haun avulla](#). Kela avustaa tarvittaessa asiakasta hänen suostumuksellaan palveluntuottajan valitsemisessa. Jos päätös joudutaan antamaan ilman tietoa palveluntuottajasta, on etuuskäsittelijän seurattava tilannetta ja osaltaan huolehdittava palveluntuottajan löytämisestä ja kuntoutuksen mahdollisimman nopeasta toimeenpanosta.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 45 § 1 mom.).

Esimerkki

Asiakkaalle on annettu 99- eli oikeuspäätös V TOI ajalle 01072018-31062019. Kela tarkistaa päätöstä 01012019 lukien, kun sopimukset voimassa (ilmoitti sellaisen palveluntuottajan, jolle on tulossa sopimus).

Uusi kuntoutussuunnitelma on tullut juuri Kelaan, ja sen mukaisesti voidaan myöntää asiakkaalle V TOI vuodeksi eteenpäin.

Asiakas ilmoittaa Kelaan, että terapia alkaa 01032019 lukien.

Tarkista 99-päätös 01072018 lukien 28022019 saakka (lasketaan tarvittaessa kerrat samalle ajalle), ja myönnetään 01032019 lukien palveluntuottajatiedoin.

Huomioi tarkistus päätöstä tehtäessä, että asiakkaan terapia voi toteutua tiivistetymin tai jaksotetusti. Myönnettävän terapian kertamäärät tulee olla riittävät, jotta terapia voi käynnistyä tehokkaasti. Harkitse suhteuttamisen tarve yksilöllisesti.

Ensimmäisen päätöksen antaminen osin menneelle ajalle

Asiakkaalle tehdään päätös koko haetulle ajalle sekä hänelle myönnettävistä tarpeellisista terapiakerroista. Jos uudelle asiakkaalle tehtävä myöntöpäätös koskee osin jo mennyttä aikaa, päätös tehdään seuraavasti:

Ensimmäistä kertaa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta hakeva asiakas haastatellaan.

Selvitä haastattelun yhteydessä, saako asiakas kunnan järjestämänä tai kunnan maksamana terapiaa/terapiota sillä aikaa, kun kuntoutushakemus on Kelassa käsiteltävänä. Tiedota asiakasta seuraavasti:

Jos Kela järjestää terapian

- kunta voi jälkikäteen hakea korvausta takautuvalla ajalla toteuttamiensa/maksamiensa terapiakertojen kustannuksista. Päätöksen antamisesta lukien terapia myönnetään Kelan palveluntuottajalle.
- mutta kunta ei järjestä haettua kuntoutusta, voidaan terapia(t) myöntää hakemiskuukauden alusta asiakkaan valitsemalle palveluntuottajalle.

Ensimmäisen päätöksen antaminen:

Jos uudelle asiakkaalle tehtävä myöntöpäätös koskee osin jo mennyttä aikaa,

tee päätös asiakkaalta haastattelun yhteydessä saadun tiedon perusteella joko kohdan 1 tai 2 tai 3 mukaisesti:

1. asiakas on saanut takautuvalla ajalla Kelasta hakemaansa terapiaa kunnan järjestämänä tai kunnan maksusitoumuksella:

- myönnä päätöksentekopäivää edeltävä aika ilman tietoa palveluntuottajasta ja suhteuta käyntikerrat myönnettävään aikaan. Näin menetellen mahdolliset ko. ajalle kohdistuvat [kunnan takaisinsaantivaatimukset](#) ovat maksettavissa
- tee jakso päätöksentekopäivästä alkaen haetulle palveluntuottajalle ja suhteuta käyntikerrat myönnettävään aikaan.

2. asiakas ei ole saanut takautuvalla ajalla Kelasta hakemaansa terapiaa kunnan järjestämänä tai kunnan maksusitoumuksella

- myönnä terapia hakemiskuukauden alusta lukien haetulle palveluntuottajalle.
- älä suhteuta käyntikertoja.

Tätä menettelyä ei sovelleta jatkopäätöstä tehtäessä.

3. Asiakas on saanut takautuvalta ajalta Kelasta hakemaansa terapiaa kunnan järjestämänä tai kunnan maksusitoumuksella, mutta päätöksentekopäivästä alkavalle ajalle palveluntuottajaa ei ole tiedossa.

- ole yhteydessä asiakkaaseen ja selvitä tilanne. Ohjaa palveluntuottajan hakemisessa, jotta kuntoutus voisi käynnistyä mahdollisimman pian. Kirjaa tehty työ kommenttikenttään.
- Jos palveluntuottajaa ei ole saatavilla, ota yhteyttä osaamiskeskuksen sopimushallintaryhmään. (Jos tarjouskilpailun järjestäminen ei ole tarkoituksenmukaista (toteutettu tulokseton tarjouskilpailu tai tuore markkinakartoitus osoittavat, ettei kyseisiä terapioida ole saatavilla vakuutuspiirissä), eikä kuntoutuslain mukaista kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta voida muutoin täyttää, on kuntoutuspalvelu mahdollista hankkia poikkeuksellisesti kuntoutuslain 53.2 §:n mukaisesti suoraan terveydenhuolloilta. Julkisen tai julkiseen rinnastettavan tahon antamia kuntoutuspalveluja Kansaneläkelaitos voi hankkia vain, jos tämän lain mukaista kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta ei voida muuten täyttää.)

Jos edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta palveluntuottajaa ei löydy

- myönnä päätöksentekopäivää edeltävä aika ilman tietoa palveluntuottajasta ja suhteuta käyntikerrat myönnettävään aikaan. Näin menetellen ko. ajalle kohdistuvat kunnan takaisinsaantivaatimukset ovat maksettavissa.
- tee jakso päätöksentekopäivästä alkaen 99-päätös ja suhteuta käyntikerrat myönnettävään aikaan.

Sovellettava lainkohdat KKRL 45 § 1 mom. KEL 22 a §, HL 45 §

Lue lisää ohjeesta asiakaskohtaiset suorahankinnat.

Päätökseen liitettävät ohjekirjeet vieraan kielen tulkkauksesta

Kun kuntoutusratkaisun valmistelussa on ilmennyt tarve tulkkaukseen, liitetään päätökseen ohjekirje mahdollisuudesta järjestää vieraan kielen tulkkaus osaan kuntoutusta. Edellytyksenä on, että asiakkaalle myönnetään toimenpide, johon tulkkaus voidaan järjestää, katso kohta [Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen](#).

- Asiakkaan päätöksen liitetään ohjekirje KU037
- Palveluntuottajan päätökseen liitetään ohjekirje KU38P

Katso päätöksenteon jälkeiset toimintaohjeet Vieraan kielen tulkkauksen järjestämistä koskevasta prosessista.

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

1.8.6.2. Kuntoutuspäätöksen pituus

Terapioita koskeva kuntoutuspäätös voidaan tehdä 1–3 vuoden ajalle, kun se koskee yhtä, korkeintaan kahta eri terapiaa. Kuntoutuspäätöksen teossa huomioidaan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen periaatteet kuten esimerkiksi kuntoutuksen toteuttaminen jaksotetusti tai ohjauksellisesti.

Päätös yli vuoden ajalle voidaan tehdä kouluikäiselle ja sitä vanhemmalle asiakkaille silloin, kun hänen terveydentilanteensa on riittävän vakiintunut siten, että kuntoutustarve voidaan arvioida

myönnettävälle ajalle. Alle kouluikäisen päätös tehdään pääsääntöisesti yhden vuoden ajalle. Päätös voidaan tehdä poikkeuksellisesti jonkin verran yli yhden vuoden ajalle, jos se on tarkoituksenmukaista esimerkiksi vammaisuuden myöntöajan tai kuntoutussuunnitelman voimassaoloajan näkökulmasta.

Päätöstä voidaan harkita koko kuntoutussuunnitelman ajaksi vakiintuneessa tilanteessa, jossa sairaus ja siihen liittyvän rajoitteen aiheuttama kuntoutuksen tarve on yleisen tietämyksen valossa pitkäaikaista ja suoriutumisen ja osallistumisen mahdollistaminen edellyttävät edelleen pitkäaikaista terapeutista tukea.

Tilannetta voidaan pitää vakiintuneena, kun

- sairaus tai vamma ei aiheuta tiheiden kontrollikäyntien tarvetta terveydenhuollossa
- terveydentilassa ei ole odotettavissa suuria tai ennakoimattomia muutoksia
- sairauden kokonaisnuste on selkeästi arvioitavissa.

Huomautus

Sisäkorvaistutteen saaneen lapsen puheterapia voidaan käynnistää Kelasta heti sisäkorvaistutteen aktivoimisen jälkeen noin 1 vuoden ikäisestä siihen saakka, kun lapsi täyttää 3 vuotta. Päätös voidaan antaa kahden vuoden ajalle. Sisäkorvaistutteen saaneen lapsen yksilöllinen kyky oppia kieltä vaikuttaa puheterapian tarpeeseen sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 3 vuotta. Osalla tarve voi jatkua kouluiässä. Muuta kuulon apuvälinettä käyttävän lapsen puheterapian tarve vaihtelee yksilöllisesti, ja mahdollisuus saada Kelan järjestämää puheterapiaa arvioidaan lapsen kokonaistilanteen perusteella.

Terapiapäätös vuoden ajalle

Jos terapia on perustellusti tarpeen viikoittain, se pääsääntöisesti myönnetään 40 kertaa vuodessa.

Jos sairaustilanne on korjautuva tai sellainen, ettei pitkäaikaisen kuntoutuksen vaikuttavuutta voida arvioida, on tarpeellista arvioida terapialla saavutettuja tuloksia ja terapian tarvetta vuosittain.

Terapiapäätös tehdään vuoden ajalle esimerkiksi tilanteessa, jossa

- ratkaisu sisältää useampia eri terapioita
- terapian tarve ei näyttäydy pitkäaikaisena
- kuntoutuksen vaikuttavuutta asetettuihin tavoitteisiin nähden on syytä arvioida tiiviisti
- kysymyksessä on etenevä sairaus ja kuntoutuksen tavoitteet ovat muuttumassa hoidollisiksi.

Kuntoutustarpeen arvioiminen ja päätöksenteko edellyttävät kuntoutussuunnitelmaa, jossa asiakkaan kokonaistilanne on kuvattu, suoriutumisen ja osallistumisen kannalta tarpeelliset toimenpiteet on perusteltu ja niiden tavoitteet on esitetty konkreettisesti. Ensisijaisesti tulee käyttää Kelan kuntoutussuunnitelmalomaketta KU 207.

Yli vuoden kestävä päätöksen tekeminen

Kuntoutuspäätöstä tehtäessä etuuskäsittelijä

- pyytää terveydenhuollolta tarvittaessa lisäselvitystä lääketieteellisistä perusteluista
- pyytää tarvittaessa asiantuntijalääkärin arvion myöntöedellytysten täyttymisestä ja lääketieteellisestä ennusteesta kuntoutussuunnitelman voimassaolon ajalle
- tekee tarvittaessa yhteistyötä vammaisetuuskäsittelijän kanssa etuuksien myöntämisaikojen suhteen
- lisää päätökseen fraasin KKBCS, jotta asiakas saa tiedon siitä, että hänen tilanteensa muuttuessa kuntoutuspäätöstä voidaan tarkistaa
- varmistaa palveluntuottajan kanssa tehdyn sopimuksen keston ja käyttää tarvittaessa asiakkaan ohjaamiseksi fraasia KKW03, joka ilmoittaa palveluntuottajan mahdollisesta vaihtumisesta myönnetyn jakson aikana
- seuraa kuntoutuksen toteutumista vuosittain palveluntuottajilta saatavien kuntoutuspalautteiden avulla.

Kuntoutustarpeen arvioiminen pitkälle ajalle ei ole voimassa olevasta kuntoutussuunnitelmasta huolimatta kaikissa tilanteissa mahdollista. Jos Kelan asiantuntijalääkärin kannanoton mukaan kuntoutustarve voidaan luotettavasti arvioida esimerkiksi vain vuoden ajalle, asiakkaalle tehdään kuntoutuspäätös tälle ajalle. Vuoden ylittävää osaa ei hylätä, vaan asiakasta ohjataan hakemaan kuntoutuksen jatkoa vuoden kuluttua. Myönteisessä päätöksessä käytetään lisäfraasia KKBBJ (Myönnetty, päätös ei koko haetulle ajalle). Jos hakemus hylätään, päätökseen lisätään fraasi KKBFS (Hylätty, oikeutta ei voida arvioida koko kuntoutussuunnitelman ajalle).

Jos kuntoutustarve on mahdollista arvioida koko 2-3 vuotta voimassa olevan kuntoutussuunnitelman ajalle, voidaan päätös antaa koko ajalle.

Moniammatillinen yksilökuntoutus

Moniammatillista yksilökuntoutusta koskeva hakemus ratkaistaan aina eri päätöksessä kuin yli vuoden ajalle tehtävä terapiaa koskeva päätös, koska yksilökuntoutuksen tarve arvioidaan vuosittain huolimatta siitä, että kuntoutussuunnitelmassa suositellaan vuosittaista yksilökuntoutusta. Jos asiakas on hakenut yksilökuntoutusta kuntoutussuunnitelman mukaisesti yli vuoden ajalle, päätös annetaan vain yhdestä yksilökuntoutuksen kokonaisuudesta kerrallaan. Kuntoutujan yksilöllisen tarpeen perusteella yksilökuntoutusta voidaan toteuttaa joko yhtenä kokonaisuutena tai jaksoitettuna. Asiakasta ohjataan hakemaan yksilökuntoutusta tarvittaessa myöhemmin uudelleen. Myönteisessä päätöksessä käytetään lisäfraasia KKBBI, Myönnetty yksilökuntoutus, päätös vuosittain.

Seuranta

Etuuskäsittelijä vastaa palautteen läpikäymisestä. Puutteelliseen tai epäselvään palautteeseen pyydetään tarvittaessa lisäselvitystä palveluntuottajalta. Jos kuntoutus ei ole palautteen perusteella toteutunut vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen periaatteiden ja kuntoutuspäätöksen mukaisesti, tulee käsittelijän ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Kun käsittelijä tekee vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa päätöksen yli vuoden ajalle, hän lisää päätöksen antamisen jälkeen CICSissä kuntoutuksen valmistelussa seurannan 2 viikkoa ennen ensimmäisen vuoden päättymistä, seurannan syyksi kirjoitetaan esim. 1.vuoden terapiapalaute xx.xx.20xx. Kun seuranta-työ (työtyyppi Seuranta/ATK, työtarkenteena näytetään seurannan syyksi kirjattu teksti) muodostuu Oiwaan asetetun seurannan perusteella, käsittelijä tarkistaa, onko terapiapalaute ensimmäisen vuoden terapiasta saatu. Jos ei, käsittelijä pyytää

terapeuttia toimittamaan palautteen. Kun terapiapalaute on saatu, etuuskäsittelijä siirtää tarpeenmukaisesti seurantapäivän vuodella eteenpäin.

1.8.6.3. Kuntaan tehtävät ilmoitukset

Lastensuojeluilmoitukset

Ilmoitus sosiaalihuoltoon

Ilmoitus etsivään nuorisotyöhön

Vanhuspalvelulakiin perustuva ilmoitus

1.8.7. Työkykyarvioinnin muistiinpanot

Asiakkaan työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvät olennaiset tiedot kirjataan Työkykyarvioinnin muistiinpanot- näytölle. Kirjaaminen sujuvoittaa asiakkaan kokonaistilanteeseen perehtymistä ja kuntoutustarpeen arviointia.

Kirjaa työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvät johtopäätökset, kun niitä on mietitty moniammatillisesti tai kun olet asiaa selvittänyt. Huolehdi siitä, että tiedot ovat ajan tasalla.

Käytä kirjaamisen apuna seuraavaa väliotsikkorunkoa soveltuvin osin:

- Ammatti, koulutus
- Aikaisemmat työsuhteet, nykytila
- Aikaisemmat työkyvyttömyysjaksot
- Toteutunut hoito, kuntoutus ja kumppanuustyö
- Hoidon ja kuntoutuksen jatkosuunnitelma
- Asiakkaan oma näkemys työ- ja toimintakyvystä, tavoitteet ja sovitut asiat
- Kelan moniammatillinen neuvottelu, osallistujat ja johtopäätökset
- Huomiot jatkossa
- Mitä myönnetty, mille ajalle ja mitä hylätty, miltä ajalta Kelasta ja muualta

1.8.8. Päätöksensajaajat

Kuntoutuspäätöksensajaajia voivat olla:

- **kuntoutuja**
- **kuntoutujan huoltaja**, kun kuntoutuja on alaikäinen
- **sosiaalihuollosta vastaava toimielin**, kun lapsi (alle 18-vuotias) on otettu lastensuojelulain mukaisesti huostaan
- **lähiomainen**
- **edunvalvoja**, joka hoitaa asiakkaan taloudellisia asioita
- **edunvalvontavaltuutettu**, kun valtuutus kattaa taloudelliset asiat

Kuntoutuja ja kuntoutujan huoltaja

Etuuskäsittelijä lähettää kuntoutuspäätöksen tiedoksi:

- 18 vuotta täyttäneelle kuntoutujalle itselleen.

- Alle 15-vuotiaan huoltajalle. Kun huoltajat asuvat keskenään samassa osoitteessa, lähetetään päätös etuutta hakeneelle huoltajalle. Jos huoltajat asuvat eri osoitteissa, päätös lähetetään molemmille huoltajille.
- 15-17-vuotiaalle ja hänen huoltajalleen tai tarvittaessa molemmille huoltajille (katso edellä).

Kuntoutuspäätöstä ei anneta tiedoksi asiakkaan huoltajalle, jos on jokin syy epäillä, että päätöksen tiedoksi antaminen huoltajalle olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 11 §). Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun asiakas on käyttänyt terveydenhuollossa potilaslain 9 §:n mukaista kielto-oikeuttaan tietojensa luovuttamiseen huoltajalle. Kela ei ole potilaslakia soveltava viranomainen mutta kielto-oikeus on huomioitava harkittaessa päätöksen tiedoksi antamista alaikäisen huoltajalle. Kyse on kokonaisharkinnasta, jossa on huomioitava alaikäisen itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja huoltajan tiedonsaantioikeus.

- Ota tällaisissa tilanteissa yhteyttä osaamiskeskukseen.

Sosiaalihuollosta vastaava toimielin

Jos alaikäinen on huostaanotettu, huoltajan asema lapsen edunvalvojana ja huoltajana säilyy ennallaan, ellei toisin ole päätetty. Kuntoutuspäätös annetaan tällöin tiedoksi hänen huoltajalleen (tarvittaessa molemmille) ja sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle.

Kun lapsi on huostaanotettu, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on päätöksensaaaja. Sosiaalityöntekijä tiedottaa perhehoitajaa tai muuta lapsen sijaishuoltopaikan edustajaa kuntoutuspäätöksestä tarvittaessa.

Miksi toimimme näin?

Lapsen huostaanotolla ei ole vaikutuksia lapsen huoltajuuteen tai lapsen edunvalvontaan. Siten lapsen huoltajuus tai oikeus päättää lapsen taloudellisista tai muista edunvalvontaan liittyvistä asioista ei siirry sosiaalihuollon toimielimelle. Kuitenkin valtaosa lapsen hoitoon liittyvistä tehtävistä siirtyy sosiaalihuollon toimielimelle. Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä (eli sosiaalitoimella) on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta.

Lastensuojelulaki 45 §

Lähiomainen tai muu henkilö

Jos Kelan hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö (laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 42 §) on hakenut etuutta etuudensaaajan puolesta, päätös postitetaan etuudensaaajalle itselleen hänen osoitteellaan. Pyynnöstä päätös voidaan postittaa myös puhevaltaa käyttäneelle henkilölle.

Lisätietoa asiasta [lähiomaisen tai muun päämiehestä huolehtineen henkilön puhevalta \(ns. lähiomaistilanteet\)](#)

1.8.8.1. Päätöksestä tiedottaminen

Tiedotus ulkoisille yhteistyötahoille

Kelan tulee ilmoittaa kuntoutuspäätöksestä eri yhteistyötahoille. Tieto kuntoutuspäätöksestä on annettava kuntoutuksen toteuttajalle sekä muulle asiakkaan hoidosta ja kuntoutuksesta sekä kuntoutussuunnitelman laatimisesta vastaavalle taholle. Kuntoutuspäätöksen sisällöstä saa luovuttaa tietoa vain siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä kuntoutuksen toteuttamiseksi.

Esimerkiksi tieto siitä, että asiakkaalla on resistentti bakteeri-infektio (ESBL, MRSA, VRE), on kuntoutuksen toteuttamisen kannalta välttämätön tieto. Etuuskäsittelijän tulee huolehtia sen välittämisestä palveluntuottajalle.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 63 §)

Etuuskäsittelijä lähettää tiedot seuraavasti:

Palveluntuottajalle

- tieto myönteisestä kuntoutuspäätöksestä paikan varauksena ja maksusitoumuksena
- myönteisen päätöksen liitteenä kopiot kuntoutujan hakemuksesta ja muista kuntoutuksen toteuttamisen kannalta tarpeellisista asiakirjoista kuten kuntoutussuunnitelmasta, lääkirinlausunnosta tai terapiapalautteista, kun se on kuntoutuksen toteuttamisen kannalta tarpeellista tietoa.
- haastattelussa esille tulleet esimerkiksi kuntoutuksen ajoituksen, sisällön ja toteuttamisen suunnittelun kannalta välttämättömät tiedot. Etuuskäsittelijä informoi asiakasta siitä, että tiedot lähetetään kuntoutuksen toteuttajalle. (KKRL 63§:n 1.momentti)
- tarvittaessa hylkäävä päätös esimerkiksi esivalintakursseista.

Kuntoutussuunnitelman laatineelle taholle

- tieto myönteisestä ja hylkäävästä kuntoutuspäätöksestä.

Kuntoutuksessa turvakieltoasiakkaiden osoite- ja sähköpostiosoitetiedot tulee poistaa yhteistyötahoille lähetettävistä päätöksistä ja muista asiakirjoista. Asiakkaan suostumuksella sähköpostiosoite voidaan jättää näkyviin yhteistyötahoille lähetettäviin päätöksiin ja asiakirjoihin. Suostumus on kirjattava asiakkaan asiakirjoihin, jotta se voidaan jälkikäteen todentaa. Asiakkaan ilmoittama puhelinnumeroa ei tarvitse poistaa asiakirjoista. Tarvittaessa yhteydenpito palveluntuottajan ja turvakieltoasiakkaan välillä voi tapahtua Kelan välityksellä. Asiakasta voidaan myös ohjata olemaan itse yhteydessä palveluntuottajaan.

Tiedotus Kelan sisällä

Etuuskäsittelijän tulee tarkistaa kuntoutuspäätöksen vaikutus asiakkaan saamaan korotettuun vammaisetuuteen, jos ollaan tekemässä myönteistä ratkaisua kuntoutuksesta asiakkaalle, joka ei ole saanut ko. kuntoutusta aiemmin. Vammaisetuuspäätöksestä tutkitaan, ovatko asiakkaalle myönnettyyn korotettuun vammaisetuuteen vaikuttaneet kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset. Jos kuntoutuskustannukset ovat vaikuttaneet tasoon, etuuskäsittelijä tekee toimeksiantotyön vammaisetuuteen.

Etuuskäsittelijä tekee vammaisetuuteen toimeksiantotyön myös silloin, kun alle 16 vuotiaan vammaistukea saavan lapsen kuntoutustarpeessa on tapahtunut olennainen muutos tai kuntoutus päätty aiemmin kuin on suunniteltu ja etuuskäsittelijä pitää mahdollisena, että kuntoutuksen muutoksella voi olla vaikutusta vammaistukeen.

1.9. Maksaminen

Kela korvaa kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset asiakkaalle tai hankitun kuntoutuspalvelun tuottajalle. Kuntoutuksesta aiheutuvina tarpeellisina kustannuksina korvataan myös asiakkaan omaisille tai muille läheisille kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos omaisen tai muun läheisen osallistuminen sisältyy KKRL 9 §:n tai 12 §:n mukaiseen kuntoutukseen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 14 §)

Lisäksi Kela korvaa kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset sairausvakuutuslain mukaisesti.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 15 § ja sairausvakuutuslaki 4 luku)

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

1.9.1. Kuntoutuskustannusten korvaaminen

Asiakkaalle tai palveluntuottajalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Kuntoutustoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten ja saavutettavan hyödyn tulee olla järkevässä suhteessa siten, ettei vähäisestä lisähyödystä tule suuria kustannuksia.

Kuntoutustoimenpiteitä myönnettäessä arvioidaan, että ne ovat tarpeellisia vaikuttavan kuntoutuksen toteuttamiseksi, kun tavoitteena on asiakkaan suorituksen ja osallistumisen mahdollistaminen.

Kuntoutuksesta aiheutuvien kustannusten tulee olla kohtuullisia. Kustannuksia pidetään kohtuullisina Kelan järjestämien hankintamenettelyjen avulla.

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

1.9.1.1. Korvattavat kustannukset

Kuntoutusetuuden maksaminen perustuu aina asiakkaalle tehtyyn myönteiseen kuntoutuspäätökseen. Vaativassa lääkinällisessä kuntoutuksessa korvauksen määrä perustuu Kelan ja palveluntuottajan kanssa tehtyyn (vaativan lääkinällisen kuntoutuksen) ostopalvelusopimukseen. Vaativassa lääkinällisessä moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa korvauksen määrään vaikuttaa lisäksi kuntoutujan toimintakykyyn perustuva palvelutason kaksiportainen vaativuusluokitus. Katso myös kohta [Sisältö ja toteutus](#).

Vaativa lääkinällinen kuntoutus; maksaminen, kun käytössä on erikestoisia terapiakäyntejä samasta terapiamuodosta

Vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena voidaan myöntää asiakkaalle samassa kuntoutuspäätöksessä erikestoisia saman terapiamuodon terapiakäyntejä. Esimerkiksi puheterapia voidaan myöntää siten, että 35 käyntikerroista toteutetaan 45 minuutin käynteinä ja 5 käyntikerroista 60 minuutin käynteinä.

Kuntoutustilityksiä maksaessasi huomioi, että valitset kestoiltaan oikean toimenpiteen, jolle kohdistat laskutetut kustannukset. Ole tarkkana, sillä samaan kuntoutuspäätökseen liittyen valittavaksesi voi tulla kaksi saman terapiamuodon toimenpidettä, joilla on eri kestot.

Huomautus

Pääsääntö on, ettei terapiakertoja toteuteta ns. kaksoiskäynteinä eli kahta terapiakertaa ei toteuteta peräkkäin saman päivän aikana. Yhteistyö- tai verkostokäynti voidaan toteuttaa varsinaisen terapiakäynnin ohella ja yhteistyö- tai verkostokäynti voidaan toteuttaa myös tarvittaessa kaksoiskäyntinä.

Kuntoutuspalvelujenryhmä ylläpitää Kuntoutuksen apurekisterissä laskutuksessa ja maksamisessa hyväksytyjä hintalajeja. Kuntoutuspalvelujenryhmä ja vakuutuspiirit ylläpitävät hyväksytyjä hintoja Kuntoutuksen palveluntuottajarekisterissä, jossa ne ovat vakuutuspiirien toimistojen kyseltävissä OSKY-kyselyllä.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus matkojen arvonlisävero

Lomakkeisiin [KU203](#) ja [KU205](#) on lisätty kohta, johon arvonlisäverovelvollinen palveluntuottaja voi kirjata tiedon arvonlisäveron osuuden verkostokäyntiin tehdyn matkan osalta. (Verohallinnon arvonlisäverouudistus)

Arvonlisäveron voi lisätä ainoastaan sellaisen matkan kustannuksiin, joista maksetaan verohallinnon ohjeen mukainen kilometritaksa. Terapiakäyntien hinnat on sovittu vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapeutoissa sopimuksilla ja kuntoutuspsykoterapiakäynneistä maksetaan asetuksen mukainen korvaus. Tästä syystä niihin ei voi lisätä arvonlisäveroa.

Muutos koskee niitä musiikkiterapeutteja, jotka eivät ole terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja ovat siitä syystä arvonlisäverovelvollisia.

Asiasta laaditaan palveluntuottajille tiedote, jossa ohjataan käyttämään uusia lomakkeita.

Lomakkeiden kääntöpuolella on myös tietoa ja ohjeita lomakkeen täyttämiseen.

1.9.1.1.1. Terapiapalvelujen hinnoitteluperusteet

[Kotikäyntiä](#)

[Erillinen korvaus matkustamisen kustannuksista](#)

[Ohjauskäynti](#)

[Yhteistyökäynti](#)

[Verkostokäynti](#)

Terapiapalvelun kesto on

- fysioterapian, musiikkiterapian, toimintaterapian, neuropsykologisen kuntoutuksen ja kuvataideterapian yksilöterapiassa sekä psykoterapian yksilö- ja perheterapiassa 45, 60 tai 90 minuuttia
- puheterapian sekä allas-, ja ratsastusterapian yksilöterapiassa 45 tai 60 minuuttia
- ryhmäterapiassa 60–90 minuuttia ja ryhmäterapiaan liittyvä yksilökäynti 60 min.

Asiakas saa terapiaa koko palveluntuottajan laskuttaman ja Kelan päätöksen mukaisen ajan. Kuntoutuspalvelun hankinnassa terapiakerta hinnoitellaan siten, hinta sisältää esivalmistelutyöt, kirjaamisen ja jälkityöt, jotka tapahtuvat varsinaisen terapia-ajan ulkopuolella. Asiakkaan vaatteiden vaihtaminen ja muu vastaava valmistautuminen terapiaan ei tapahdu terapiakerran aikana. Myöskään matkaan käytetty aika ei sisälly terapiakertaan.

Kuntoutuspalvelun hinnoittelussa otetaan huomioon kaikki kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset, kuten toimistomaksut, kuntoutuksen toteuttamiseksi tarpeellinen avustaminen (esim. pukeutuminen allasterapiassa) tai terapioihin liittyvät maksut (esim. ratsastusterapiassa hevosen vuokra ja hevosen taluttajan kustannukset, allasterapiassa uimahallimaksut ja musiikkiterapiassa arvonlisävero) sekä kerran vuodessa annettava kirjallinen terapiapalaute.

Ryhmäterapian yksilökäynnille on kiinteä 60 minuutin hinta.

Kotikäyntilisä

Yksilöterapiassa, lukuun ottamatta allas- ja ratsastusterapiaa, terapian toteuttaminen asiakkaan kotona, koulussa, päiväkodissa tai muussa arjen ympäristössä on mahdollista. Terapia voidaan myöntää kuntoutuspäätöksessä kotikäyntinä, kun se on perusteltua kuntoutuksen vaikuttavuuden lisäämiseksi, kuntoutujan terveydentilan tai matkustamisesta aiheutuvan kohtuuttoman rasituksen vuoksi. Katso kohta [Koti-, päiväkoti- tai koulukäynti](#).

Palveluntuottajalle voidaan maksaa kotikäyntilisä silloin, kun palveluntuottajalle aiheutuu matka

- ohjauskäynnistä, joka on myönnetty kuntoutuspäätöksessä. Katso kohta [Ohjauskäynti](#).
- yhteistyökäynnistä, joita voi olla enintään 4 vuodessa. Katso kohta [Yhteistyökäynti](#).
- liikuntamuotojen kokeilusta ja harrastuksiin ohjauksesta, joita voi olla enintään 5 vuodessa. Katso kohta [Avoterapioiden toteuttaminen](#).

Kotikäyntilisan maksaminen ko. tilanteissa ei edellytä kotikäyntien myöntämistä kuntoutuspäätöksessä.

Kotikäyntilisä on terapiakäynnin keston mukainen hinta korotettuna

- 50 %:lla, jos edestakainen matka on alle 36 kilometriä
- 70 %:lla, jos edestakainen matka on 36–70 kilometriä
- 100 %:lla, jos edestakainen matka on yli 70 kilometriä.

Jos kotikäynneistä aiheutuu vain yhdensuuntaisia matkoja, noudatetaan edellä mainittuja kilometrimääriä ja kotikäyntilisiä.

Esimerkit kotikäyntimatkojen laskuttamisesta:

Merkkien

T = terapeutin sopimuksessa ilmoitettu toimipiste tai toimitilattoman sopimuksessa ilmoittama osoite

A ja B = asiakkaat

TK = terapeutin koti

musta viiva = todellinen kuljettu matka

vihreä viiva = laskutettava matka

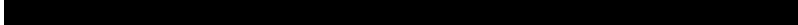
Osoitteet kirjataan tarkkuudella kadun nimi, numero ja paikkakunta. Muiden kuin Kelan asiakkaiden osoitteet ilmoitetaan tarkkuudella kadun nimi ja paikkakunta. Terapeutin kotiosoitetta ei kirjata, kirjaus ”koti” riittää.

Jos terapeutilla on toimitilat ja terapeutti lähtee esim. aamun ensimmäisen asiakkaan luokse suoraan kotoaan käymättä toimitiloissa suoritetaan vertailu:

- Onko matka asiakkaan luokse lyhyempi terapeutin kotoa kuin toimipisteestä? Jos matka on lyhyempi, voidaan lähtöpisteeksi katsoa terapeutin koti ja matka korvata toteutuneen mukaan.

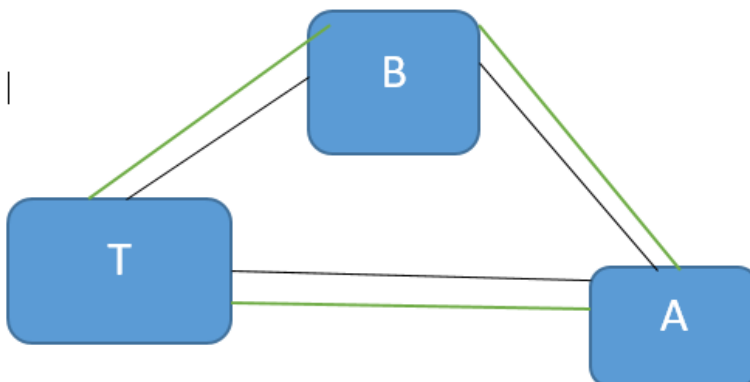
- Onko matka asiakkaan luokse pidempi terapeutin kotoa kuin toimipisteestä? Jos matka on pidempi, voidaan lähtöpisteeksi katsoa terapeutin toimipiste ja matka korvataan toimipisteestä asiakkaalle. (Väli terapeutin kotoa toimipisteelle on terapeutin normaali työmatka)
- Sopimus: Jos palveluntuottajan ilmoittama osoite ei ole sopimuksen tehneen vakuutuspiirin alueella, Kela korvaa terapian toteuttamisesta aiheutuneet matkakustannukset sopimuksen tehneen vakuutuspiirin rajalta. (terapeutti laskuttaa auton matkamittarin mukaisesti toteutuneen matkan mukaan).

Esimerkki

- Terapeutti lähtee toimipisteestään asiakkaan A kotiin (3 km)
- Asiakkaan A luota terapeutti siirtyy asiakkaan B kotiin (3 km)
- Asiakkaan B luota terapeutti palaa toimipisteelle (6 km)
- kotikäyntilisät laskutetaan seuraavasti:
- asiakkaan A matka on yhdensuuntainen T → A, yhteensä 3 km, kotikäyntilisiä 50 %
- asiakkaan B matka on yhdensuuntainen A → B ja B → T, yhteensä 9 km, kotikäyntilisiä 50 %

Esimerkki

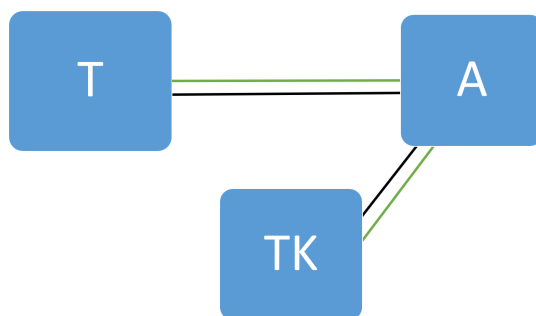

- Asiakkaan A koti on 40 km päässä terapeutin toimipisteestä ja asiakkaan B koti 20 km päässä asiakkaan A kodista ja 10 km päässä terapeutin toimipisteestä.
- Terapeutti lähtee toimipisteestään asiakkaan A kotiin (40 km)
- Asiakkaan A luota terapeutti siirtyy asiakkaan B kotiin (20 km)

- Asiakkaan B luota terapeutti palaa toimipisteelle (10 km)
- kotikäyntilisät laskutetaan seuraavasti:
- asiakkaan A matka on T → A, yhteensä 40 km, kotikäyntilisiä 70 %
- Asiakkaan B matka on A → B + B → T, yhteensä 30 km, kotikäyntilisiä 50%

Terapeutin matkat on toteutettu rengasmatkana. Vertailua ei tehdä toimipisteeseen nähden (molemmat Kelan asiakkaita), vaan matkat korvataan rengasmatkoina, kuten ne on toteutettukin.

Esimerkki

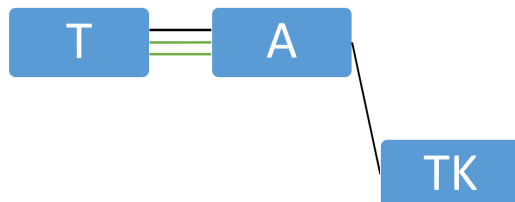
Asiakkaan A koti on 20 km päässä terapeutin toimipisteestä ja terapeutin koti 10 km päässä asiakkaan A kodista.

- Terapeutti lähtee toimipisteestään asiakkaan A kotiin (20 km)
- Asiakkaan A luota terapeutti lähtee kotiinsa (10 km)
- kotikäyntilisiä laskutetaan seuraavasti:
- asiakkaan A matka on yhdensuuntainen matka T → A → TK, yhteensä 30 km, kotikäyntilisiä 50 %

Koska todellinen kuljettu matka on lyhyempi kuin laskennallinen matka asiakkaan A luota toimipisteelle, laskutetaan todellinen kuljettu matka.

Esimerkki

000000

Asiakkaan A koti on 10 km päässä terapeutin toimipisteestä ja terapeutin koti 30 km päässä asiakkaan A kodista.

- Terapeutti lähtee toimipisteestään asiakkaan A kotiin (10 km)
- Asiakkaan A luota terapeutti lähtee kotiinsa (30 km)
- kotikäyntilisät laskutetaan seuraavasti:
- asiakkaan A matka on edestakainen matka T <-> A, yhteensä 20 km, kotikäyntilisiä 50 %

Koska laskennallinen matka asiakkaan A luota toimipisteelle on lyhyempi kuin todellinen kuljettu matka asiakkaan A luota terapeutin kotiin, ei matkaa asiakkaan A luota terapeutin kotiin huomioida. Toimipisteen ja terapeutin kodin välinen matka on terapeutin päivittäinen työmatka.

•

Kun terapeutilla on kotikäyntimatalla muita kuin Kelan asiakkaita, terapeutin matka alkaa toimipaikasta/kodista toisen tahon järjestämän kuntoutuksen asiakkaan luo ja jatkuu sieltä Kelan asiakkaan osoitteeseen, ja tästä seuraavan Kelan asiakkaan luo. Terapeutti kirjaa toisen tahon asiakkaan osoitteen niin, että sitä ei voi yhdistää asiakkaaseen, esim. Isokatu, Oulu.

Silloin kun saman käynnin yhteydessä samassa paikassa esim. palvelutalossa toteutetaan useamman asiakkaan kuntoutus, maksetaan korotus vain yhden asiakkaan laskussa.

Ryhmäterapiassa ei voi toteuttaa kotikäyntejä.

Katso kohta Terapian toteuttaminen > Koti-, päiväkoti- tai koulukäynti.

Erillinen korvaus matkustamisen kustannuksista

Kotikäyntikorotuksen lisäksi palveluntuottajalle maksetaan erillinen matkakorvaus yli 100 kilometriä ylittävän **yhdensuuntaisen** yhdestä terapiakerrasta aiheutuvan kotikäyntimatkan osalta. Erillinen matkakorvaus korvataan verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti.

Esimerkki

Kun palveluntuottaja lähtee Oulun toimipisteestään toteuttamaan terapiaa Kajaanissa, aiheutuu palveluntuottajalle 180 kilometrin yhdensuuntainen matka. Kela korvaa terapiakäynnin kotikäyntikorotuksella (100%) ja tämän lisäksi palveluntuottajalle 80

kilometrin osalta erillisen matkakorvauksen eli 80 km x 0,41 euroa (verohallinnon kilometrikorvaus vuonna 2017), molempiin suuntiin.

Ohjauskäynti

Yksilöterapiassa, lukuun ottamatta allas ja ratsastusterapioita, voidaan erityisestä syystä tarvita omaisen tai läheisen ohjauskäyntejä. Ohjauskäynnit voivat toteutua paitsi palveluntuottajan tiloissa myös kotona, päiväkodissa, koulussa tai muussa arjen ympäristössä. Jos ohjauskäynti toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan tiloissa, maksetaan palveluntuottajalle kotikäyntilisiä.

Ohjauskäyntien tulee olla myönnettyinä kuntoutuspäätöksessä. Ohjauskäyntien määrä on yksilöllisen tarpeen perusteella enintään 10 kertaa vuodessa tai psykoterapiassa enintään 20 kertaa vuodessa. Ohjauskäynnin kesto on pääsääntöisesti asiakkaalle myönnetyn yksilöterapiakerran pituinen. Psykoterapiaan liittyvät ohjauskäynnit voi antaa muu psykoterapeutti kuin asiakkaan terapiaa toteuttava psykoterapeutti.

Yhteistyökäynti

Yksilöterapiassa, lukuun ottamatta allas- ja ratsastusterapiaa, voivat terapeutit asiakkaan tarpeen vaatiessa toteuttaa hänelle myönnettyistä terapiakäyntikerroista vuoden aikana enintään 4 terapiakertaa yhteistyökäyntinä, kun asiakkaalle on myönnetty kaksi tai useampi terapia tai psykoterapian ohjauskäynnit toteuttava terapeutti on eri henkilö kuin asiakkaan terapian toteuttava terapeutti.

Yhteistyökäynnit sisältyvät asiakkaalle myönnettyjen terapiakertojen määrään. Yhteistyökäynnin voi tarpeen mukaisesti järjestää asiakkaan arkiympäristössä, esim. kotona, päiväkodissa, koulussa, palvelutalossa tai jonkun palveluntuottajan toimitiloissa. Terapeutit voivat yhdessä suunnitella yhteistyökäyntien toteutuksen.

Yhteistyökäynti kestää enintään 45 minuuttia. Perustellusta syystä voidaan kaksi yhteistyökäyntiä (2 x 45 min) yhdistää esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi. Jos yhteistyökäynnit toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan tiloissa, maksetaan palveluntuottajalle kotikäyntilisiä.

Ryhmäterapiassa ei voi toteuttaa yhteistyökäyntejä

Katso lisää kohta Terapian toteuttaminen>Yhteistyökäynti

Verkostokäynti

Kuntoutuspäätöksen perusteella terapiaa toteuttava terapeutti voi osallistua kuntoutusta koskevaan verkostokäyntiin, jonka tarkoituksena on

- tarpeellinen tutustuminen asiakkaan arkiympäristöön tai osallistuminen laitospuolisen kuntoutuksen palveluntuottajan toteuttamaan verkostoneuvotteluun tai kotikäyntiin (yhteensä enintään 2 kertaa vuodessa)

Tämänlisäksi aikuisen asiakkaan tarpeen mukaan voi toteutua joustavasti enintään 4 verkostokäyntiä ja lapsi tai nuori asiakkaan tarpeen mukaan enintään 6 verkostokäyntiä, jotka ovat:

- terveydenhuollossa tehtävän lääkinällisen kuntoutussuunnitelman laatiminen tai tarkistaminen
- päivähoitossa tehtävän erityistä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai päivähoitossa tai koulussa tehtävän henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatiminen tai tarkistaminen

- sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämään vaativan apuvälineen käytönopetukseen ja sovitukseen osallistuminen silloin, kun se toteutetaan kuntoutujan arkiympäristössä

Psykoterapian ohjauskäynnit toteuttava terapeutti voi osallistua palvelukuvauksen mukaisesti verkostokäyntiin, joka koskee tutustumista asiakkaan arkiympäristöön tai terveydenhuollossa tehtävän lääkinällisen kuntoutussuunnitelman laatimista tai tarkistamista.

Verkostokäynnille on neljä erilaista hintalajia verkostokäynnin tarkoituksen mukaan (Apuväline, Arkiympäristö, HOJKS ja Kuntoutussuunnitelma). Yksilöterapiassa verkostokäynnistä korvataan palveluntuottajalle 60 minuutin terapiakerran hinta ilman kotikäyntilisää. Ryhmäterapiassa korvausperusteena on 60 minuutin verkostokäyntihinta. Jos terapeutti laskuttaa verkostokäynnistä 2 kertaa 60 minuuttia, kuluu 2 verkostokäyntiä vuoden ajalta.

Verkostokäynnin matkakustannukset korvataan Verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti.

Katso kohta Terapian toteuttaminen>[Verkostokäynti](#)

1.9.1.1.2. Matkakustannukset, yöpymisraha ja avustamisen korvaaminen

---

Asiakkaalle ja kuntoutuspalveluntuottajalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään.

Asiakkalla, saattajalla, omaisella tai muulla läheisellä on oikeus yöpymisrahaan, jos hän on kuntoutuksen aloitusajan tai liikenneolosuhteiden vuoksi joutunut yöpymään matkalla kuntoutukseen ja hänelle on todistettavasti aiheutunut yöpymisestä kustannuksia.

Asiakas voi perustellusta syystä saapua kuntoutuslaitokseen edeltävänä iltana ennen moniammatillisen yksilöjakson tai kurssin alkua, esimerkiksi hankalien kulkuyhteyksien vuoksi. Asiakkaan tulee varmistaa etukäteen palveluntuottajalta majoituksen ja tarvitsemansa avustamisen järjestymisen. Asiakas itse maksaa yöpymisen ja hakee siitä yöpymisrahan. Palveluntuottaja järjestää asiakkaalle tarpeellisen avustamisen, jonka Kela korvaa kuntoutuskustannuksena palveluntuottajalle sovitun kiinteän hinnan mukaisesti käyttämällä hintalajia Muu hinta.

Sovellettava lainkohta(KKRL 566/2005 15 §)

Sovellettava lainkohta (SVL 1224/2004 4 luku)

Katso lisää

Sairaanhoitokorvausten etuusohjeet, matkojen määräytymisperusteet

[Ulkomailla kuntoutusta saavan kuntoutujan matkakorvaus](#)

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

1.9.1.1.3. Lausuntopalkkiot

Mikäli Kela tarvitsee kuntoutushakemuksen liitteenä olevan lääkärinlausunnon lisäksi muita lääketieteellisiä lausuntoja tai selvityksiä, ne voidaan korvata erillisen Tutkimuslausunto-päätöksen perusteella.

1.9.1.1.4. Kuntoutuskustannusten korvaaminen äkillisen sairauspoissaolon ajalta

Kuntoutuskustannusten korvaaminen äkillisen sairauspoissaolon ajalta

Vuodesta 2016 alkaneissa sopimuskausissa palveluntuottaja voi avo- ja laitospuolisessa kuntoutuspalvelussa laskuttaa asiakkaan äkillisen sairastumisen ajalta aiheutuneet kustannukset. Korvausta maksetaan vain ensimmäisen poissaolopäivän osalta.

Korvausta voidaan maksaa vain, jos asiakas tai kuntoutukseen osallistuva omainen on ilmoittanut sairastumisestaan palveluntuottajalle kuntoutuspäivää edeltävänä päivänä tai viimeistään kyseisen kuntoutuspäivän aamuna. Kela ei korvaa äkillistä poissaoloa, jonka syy on esimerkiksi asiakkaan lapsen sairastuminen, äkillinen loman tarve tai suunniteltu lomamatka.

Palveluntuottaja voi laskuttaa Kelaa vain asiakkaan tai kuntoutukseen osallistuvan omaisen äkillisen sairastumisen aiheuttaman poissaolon ensimmäisestä päivästä.

Jos asiakas sairastuu äkillisesti eikä voi osallistua kuntoutukseen eikä kuntoutukseen osallistuva omainen tämän vuoksi myöskään osallistu kuntoutukseen, voi palveluntuottaja laskuttaa äkillisen sairastumisen ensimmäisestä päivästä kummankin osallistujan osalta.

Jos kuntoutukseen osallistuva omainen sairastuu äkillisesti eikä voi osallistua kuntoutukseen eikä asiakas tämän vuoksi myöskään osallistu kuntoutukseen, palveluntuottaja voi laskuttaa äkillisen sairastumisen ensimmäisestä päivästä kummankin osallistujan osalta.

Asiakkaan tai kuntoutukseen osallistuvan omaisen äkillisestä sairastumisesta tulee ilmoittaa palveluntuottajalle edellisenä päivänä tai viimeistään kyseisen kuntoutuspäivän aamuna. Asiakkaan tai kuntoutukseen osallistuvan omaisen laskutettavan poissaolon syyksi hyväksytään vain äkillinen sairastuminen. Muiden poissaolojen perusteella palveluntuottaja ei voi laskuttaa. Kela ei hyväksy laskutettavaksi poissaolon syyksi äkillisen sairastumisen syyn lisäksi esimerkiksi kuntoutujan lapsen sairastumista, äkillistä loman tarvetta tai lomamatkaa.

Ennen vuotta 2016 alkaneissa sopimuskausissa laitospuolisessa kuntoutuksessa edellytetään lisäksi, että asiakas on läsnä laitoksessa, jotta palveluntuottajalle voidaan maksaa korvaus äkillisen sairastumisen aiheuttaman poissaolon ensimmäisen päivän ajalta. Korvaus voidaan maksaa myös muilta sairastumispäiviltä näissä tapauksissa, jos asiakas on palveluntuottajan tiloissa.

Näihin ennen vuotta 2016 alkaneisiin sopimuskausiin kuuluvat vaativan lääkinällisen kuntoutuksen yksilölliset kuntoutusjaksot, ammatilliset kurssit ja seuraavien sairausryhmien kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit:

- Kuulovammat, näkövammat, kuulonäkövammat, epilepsia, harvinaiset aineenvaihdunnan sairaudet, harvinaiset sidekudossairaudet, ihon sairaudet, kielelliset erityisvaikeudet, moni/liikuntavammat/CP/kehitysvammat ja kehityshäiriöt, psoriaasiin liittyvä nivelsairaus, sukukromosomipoikkeavuudet, synnynnäiset epämuodostumat, syöpä (lapset), aivovamma ALS, Chronin tauti ja colitis ulcerosa, dialyysihoito, elinsiirto, selkäydinvamma ja ääreishermon- ja lihassairaudet.

Kela korvaa äkillisen sairastumisen aiheuttaman poissaolon ensimmäisestä päivästä palveluntuottajalle hyväksytyyn laitospuolisen tai avomuotoisen vuorokausihinnan tai käyntikerran hinnan. Palveluntuottajalle maksetaan sama korvaus kuin maksettaisiin, jos asiakas osallistuisi kuntoutukseen.

Korvattu poissaolopäivä kuluttaa asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäiviä/-vuorokausia.

Kuntoutuspalvelujen jatkumisesta poissaolon jälkeen on annettu ohjeita etuusohjeissa kuntoutuspalvelujen kohdissa Sisältö ja toteutus. Palveluntuottajille on annettu ohjeet laskutuksesta ja poissaoloista Yhteistyökumppanien sivulla kohdassa [Kuntoutuksen palveluntuottajan ohjeet](#).

1.9.1.1.5. Kustannukset, joita Kela ei korvaa

Kela ei korvaa toteutumatta jäänyttä kuntoutusta. Esimerkiksi, jos terapiakäynti peruuntuu tai asiakas poistuu moniammatillisesta yksilökuntoutuksesta viikonlopun ajaksi, kuntoutuskorvausta ei makseta ko. ajalta.

1.9.1.2. Kuntoutuskustannusten laskuttaminen

Kustannukset maksetaan pääsääntöisesti niistä vakuutuspiirien toimistoista, joihin maksaminen on keskitetty. Kuitenkin esimerkiksi kehittämishankkeissa kuntoutuksen kustannuksia voidaan maksaa myös keskushallinnon kautta. Kustannusten hakijan on esitettävä selvitys kustannuksista.

Asiakas laskuttaa kustannukset käyttämällä laskulomakkeena

- lomaketta KU 204 Kuntoutuslasku

Lomakkeisiin on liitettävä selvitys niistä kuntoutukseen liittyvistä kustannuksista (esim. lasku), joista haetaan korvausta. Selvityksestä tulee ilmetä kuntoutuksen käyntipäivät ja -kerrat.

Palveluntuottaja laskuttaa kustannukset käyttämällä tilityslomaketta, joka toimii yksittäisten henkilöiden laskujen viitenumerollisena yhteenvetolomakkeena. Tilityslomakkeeseen liitetään henkilöiden yksilöidyt laskut. Laskuissa käytetään Kelan hyväksymiä hintalajeja ja hintoja. Käytettävät lomakkeet ovat

- lomake KU 206 Tilitys kuntoutuskustannuksista
- terapeutti laskuttaa lomakkeella LKU 203 vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapiakustannuksia. Lomaketta käytetään Tilityslomakkeen KU 206 liitteenä.
- henkilöiden yksilöidyt laskulomakkeet, jotka ovat KU 205 Terapialasku, harkinnanvarainen kuntoutus tai KU 201 Kuntoutuslasku

Palveluntuottaja voi käyttää sekä tilityslomakkeena että laskulomakkeina omia lomakkeitaan, joissa ovat Kelan lomakkeita vastaavat tiedot. Lomakkeesta tulee käydä ilmi, että se koskee kuntoutuskustannuksia.

Palveluntuottajan esittämä tilitys maksetaan sen jälkeen, kun palveluntuottaja on toimittanut maksamiseen vaadittavan selvityksen. Jaksotetussa kuntoutuksessa voidaan aloitusjaksolta tai välijaksoilta toimittaa pelkkä läsnäolotodistus tai lyhyt kuntoutuspalautte, jonka perusteella kustannukset voidaan maksaa.

Kelan tulee noudattaa kuntoutuskustannusten maksamisessa maksuehtolain (Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista, 30/2013) mukaista maksuaikaa, joka on enintään 30 päivää laskun vastaanottamisesta. Edellytyksenä on, että palveluntuottajan toimittamassa laskussa on riittävät tiedot ja selvitykset laskun maksamiseksi.

Jos Kela maksaa laskun myöhässä, maksetaan viivästysseuraamukset ilman palveluntuottajan erillistä vaatimusta. Jos laskun maksaminen on viivästynyt palveluntuottajasta johtuvasta syystä, ei palveluntuottajalle makseta maksun viivästymisestä johtuneita kuluja.

Viivästyskorkoon oikeuttavien korkopäivien laskeminen alkaa välittömästi 31. päivästä laskun vastaanottamisesta. Laskun maksamiseen annettua 30 päivää ja korkopäivien määrää laskettaessa otetaan huomioon arki- ja pyhäpäivät. Viivästyskorko kaupallisissa sopimuksissa on 8 % + viitekorko. Kulloinkin voimassa oleva viivästyskorko kaupallisissa sopimuksissa tulee tarkistaa Suomen pankin sivuilta.

Viivästyskorko lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

Kaupallisten sopimusten viivästyskorko x korkopäivät x laskun summa

100 x 360

Viivästyskorkon laskemisessa voidaan käyttää apuna viivästyskorkolaskuria, joka löytyy Windowsin tehtäväpalkin hae-valikosta > Etuuslinkit > Viivästyskorkolaskuri.

Viivästyskorkojen lisäksi Kela korvaa 40 euron vakiokorvauksen perintäkuluista, johon palveluntuottajalla on oikeus suoraan Kelan maksuviivästyksen perusteella. Vakiokorvauksen maksaminen ei edellytä, että velkoja olisi lähettänyt Kelalle maksumuistutuksen tai ryhtynyt muihin toimenpiteisiin saatavan perimiseksi.

Jos palveluntuottajan perintäkulut ovat suuremmat kuin vakiokorvauksena maksettava 40 euroa, korvataan palveluntuottajalle vaatimuksesta perinnästä aiheutuneet kohtuulliset kulut siltä osin kuin ne ylittävät vakiokorvauksen määrän.

Viivästyseuraamusten maksamisesta tai niiden epäämisestä ei anneta palveluntuottajalle päätöstä, sillä kyse ei ole Kelan kuntoutuslain mukaisista kustannuksista. Palveluntuottajalle annetaan asiasta ilmoituskirje (KQI01 tai KQI02). Ohjeet viivästyseuraamusten maksamiseen löydät [täältä](#).

Katso tekniset ohjeet.

[Sovellettavat lainkohdat](#)

Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista

Korkolaki 4 a §

Laki saatavien perinnästä 10 ja 10 e §

1.9.1.3. Laskutusaika

Asiakkaan on haettava korvausta kuntoutuksesta aiheutuneista kustannuksista 6 kuukauden kuluessa palvelun antamisesta tai maksun suorittamisesta.

Palveluntuottajan on laskutettava kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset viimeistään 2 kuukauden kuluessa palvelun antamisesta. Kurssien osalta tämä tarkoittaa sitä, että palveluntuottajan on laskutettava kustannukset kahden kuukauden kuluessa kunkin toteutuneen jakson päättymisestä lukien. Jos kuntoutuskurssiin tai moniammatilliseen yksilökuntoutukseen kuuluu käyntikertoja tai seurantapäiviä, voi palveluntuottaja laskuttaa näiden kustannukset yhdessä tai useammassa erässä. Kustannukset tulee kuitenkin laskuttaa viimeistään 2 kuukauden kuluessa viimeisestä käyntikerrasta tai seurantapäivästä.

Korvaus tai osa siitä voidaan maksaa edellä mainittujen määräaikojen ylittymisestä huolimatta, jos maksun epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. Palveluntuottajien kohdalla kohtuusharkinnassa tulee ottaa huomioon lyhyt määräaika. Käytännössä palveluntuottaja voi

menettää oikeuden korvaukseen lähinnä silloin, kun laskujen lähettäminen on myöhästynyt toistuvasti määräaikaan koskevasta huomautuksesta huolimatta ja myöhästynyt lasku on lähetetty huomattavasti määräajan jälkeen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 41 §).

1.9.2. Maksunsaajat

Oikeus saada korvausta kuntoutuksesta aiheutuvista kustannuksista kuuluu lähtökohtaisesti asiakkaalle. Kun kyseessä on alle 18-vuotias eli alaikäinen, voidaan korvaus maksaa myös huoltajan tilille. Täysi-ikäisen osalta korvaus voidaan maksaa ainoastaan kuntoutujalle itselleen kuntoutuslaissa olevan siirtokiellon vuoksi.

KKRL 52 §

Asiakkaan lisäksi kuntoutusetuus voidaan tietyissä tilanteissa maksaa myös muulle maksunsaajalle.

Muita maksunsaajia voivat olla:

- edunvalvoja
- kunnan sosiaalihuollon toimielin toimeentulotukilain perusteella ennakkona myönnetyn toimeentulotuen korvaukseksi TOTUL 23 §
- kunta/kuntayhtymä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisten kustannusten korvaukseksi AML 7 § ja 14 §
- kuntoutuspalveluntuottaja ostopalvelu- tai valtakirjasopimuksen tai Kelan hyväksynnän perusteella
- palvelunantaja, esimerkiksi apuvälineen käytön opetuskustannusten laskuttaja
- muu laskuttaja, esimerkiksi apuvälinekustannusten laskuttaja tai suoraan Kela laskuttava oppilaitos
- ulosottoviranomainen palveluntuottajan työkorvausten osalta.

Kuntoutuskorvauksen laskuttajana voi toimia myös kuntoutuspalvelun tuottajan ilmoittama muu laskuttaja, esimerkiksi lääkäriasema. Maksunsaaja on näissä tapauksissa kuitenkin aina kuntoutuspalvelun tuottaja.

1.9.2.1. Maksaminen kunnalle/kuntayhtymälle

Kunta voi periä ja nostaa asiakkaalle maksettavan kuntoutusetuuden samalta ajalta, jolta se on maksanut hänelle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (TOTUL 1412/1997 23 §). Kunnalla on oikeus saada kuntoutusetuus siitä päivästä alkaen, josta etuus olisi voitu maksaa asiakkaalle itselleen edellyttäen, että kunta on maksanut toimeentulotukea samalta ajalta. Oikeus ulottuu siihen päivään asti, johon kunta on maksanut toimeentulotukea kuntoutuspäätöksen antamishetkellä.

Kuntoutuspäätöksen antamisen jälkeen myönnetty tai maksuunpantu toimeentulotuki ei ole odotettavissa olevaa etuutta vastaan maksettua toimeentulotukea, eikä tällainen toimeentulotuki oikeuta kuntaa kuntoutusetuutena maksettavan korvauksen saamiseen. Koska Kela ei saamansa maksuvaatimuksen perusteella kuitenkaan tiedä, kuinka pitkältä ajalta toimeentulotukea on kuntoutuspäätöksen antamishetkellä ehditty maksaa, Kela maksaa kuntoutusetuuden maksuvaatimuksen loppuun asti, ellei vaatimusta sitä ennen poisteta. Kunnan tehtävänä on huolehtia, että maksuvaatimus poistetaan siitä päivästä alkaen, josta kuntoutusetuuden maksamiselle ei ole enää edellytyksiä.

Jos kunnan järjestämässä perhe- tai laitoshoidossa, esimerkiksi päihdekuntoutuksessa, oleva asiakas saa kuntoutusetuutta, kunta voi periä ja nostaa samalta ajalta maksettavan etuuden suoraan Kelalta käytettäväksi hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen. Sovellettava lainkohta (AML 734/1992 14 §).

Myös lastensuojelulain nojalla järjestämänsä perhehoidon, laitoshuollon (lastenkoti tms. lastensuojelulaitos) tai asumispalvelun aiheuttamista kustannuksista kunta voi periä kohtuullisen korvauksen samalta ajalta maksettavasta kuntoutusetuudesta. Sovellettava lainkohta (AML 734/1992 7 §).

Kunnan tulee ilmoittaa maksuvaatimuksesta Kelalle kirjallisesti vähintään 2 viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Ilmoituksessa on mainittava ajat, joilta toimeentulotukea on maksettu.

Asiakkaalle annetaan kirjallinen ilmoitus kuntoutusetuutena maksettavan korvauksen suorittamisesta kunnalle.

Kuntoutuskustannusten korvaaminen kunnalle

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää vaativaa lääkinällistä kuntoutusta, jos sen järjestäminen kuuluu Kelan vastuulle. Kunnan velvollisuutena on kuitenkin järjestää kuntoutussuunnitelman mukainen lääkinällinen kuntoutus niissä tilanteissa, joissa on epäselvää, kenen vastuulle kuntoutuksen järjestäminen kuuluu.

Kun jälkikäteen ilmenee, että lääkinällisen kuntoutuksen järjestäminen olisi kuulunut Kelan vastuulle, tulee Kelan korvata kunnalle kohtuulliset lääkinällisen kuntoutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Kunnalle siis syntyy takautumis- eli regressioikeus Kelaan kohtaan siitä ajankohdasta lähtien, kun kuntoutus on myönnettävissä kuntoutujalle.

Kuntoutuskustannusten korvaaminen kunnalle voi perustua vain regressiin tai sopimussuhteeseen.

Regressi

Jos kunta on järjestänyt kuntoutussuunnitelman mukaista kuntoutusta siten, että myöhemmin käy ilmi kuntoutuksen vastuutahon olevan Kela, kunnalle syntyy regressioikeus Kelaan kohtaan. Edellytyksenä on, että kuntoutusta on asianmukaisesti haettu Kelasta.

Kela voi järjestää ja korvata kuntoutusta aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jona kuntoutushakemus jätettiin Kelalle. Kuntoutus voidaan erityisestä syystä myöntää takautuvasti, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista. Erityisiä syitä ovat esimerkiksi tilanteet, joissa kunta on toimittanut asianmukaisen kuntoutussuunnitelman Kelaan, mutta Kela ei ole ohjannut asiakasta hakemaan kuntoutusta. Kelan vastuu kuntoutuksen järjestämisestä voi tulla myös jälkikäteisesti ilmi, esimerkiksi tilanteessa, jossa muutoksenhakuaste myöntää hakijan vaatiman kuntoutuksen.

Järjestämisvastuun selvittyä kunta voi hakea Kelalta kuntoutuksesta aiheutuneita kustannuksia sen mukaisesti kuin päätöksessä on todettu Kelan olevan vastuussa kuntoutuksen järjestämisestä. Kelan tulee olla asiassa aktiivinen ja lähettää päätös aina tiedoksi myös kuntoutussuunnitelman kirjoittaneelle taholle. Päätöksessä ilmoitetaan kunnalle mahdollisuudesta hakea jälkikäteen myönnettyltä ajalta korvausta. Katso: [kuntoutuspäätöksen antaminen](#).

Kohtuullisena korvauksena pidetään hankinnassa muodostunutta keskimääräistä kustannustasoa. Regressiä maksettaessa ei tutkita terapeutin pätevyyttä. Kustannuksia koskevan selvityksen tulee olla selkeä ja kustannusten perusteet eriteltynä. Kelan laskutuslomaketta ei regressitilanteissa edellytetä.

Regressitilanteessa Kela voi maksaa kunnalle aiheutuneet kustannukset myös silloin, kun kunta on toteuttanut kuntoutuspalvelut ostopalveluina yksityiseltä palveluntuottajalta.

Regressi ja lisä- tai suoramakinta tilanteessa, jossa palveluntuottajaa ei ole saatavilla

Jos kuntoutushakemuksen, kuntoutussuunnitelman ja muiden tarvittavien asiakirjojen perusteella myöntämisen edellytykset täyttyvät, mutta terapeuttia ei ole saatavilla, myönnetään kuntoutuspäätöksessä oikeus haettuun terapiaan (fraasi Myönnetty, palveluntuottajaa ei saatavilla, KKBBF). Päätöksessä ilmoitetaan kunnalle, miltä ajalta sen on mahdollista hakea korvausta toteutuneesta terapiasta.

Tässä tilanteessa voidaan kuntoutuspäätöksen mukaisesti korvata kunnalle regressinä mahdolliselta takautuvalta ajalta ko. terapiasta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Ne korvataan siitä alkaen, kun kuntoutus on päätöksessä myönnetty ja siihen saakka, kun Kela on ratkaissut hakemuksen ja katsonut olevansa vastuussa kuntoutuksen järjestämisestä.

Kun myönteisen kuntoutuspäätöksen perusteella on todettu, että vastuu kuntoutuksen järjestämisestä kuuluu Kelalle, ei tulevaa aikaa voida enää korvata kunnalle regressinä. Näissä tilanteissa on Kelalla velvollisuus aktiivisesti selvittää, miten palvelu voidaan järjestää. Jos nykyiset palveluntuottajat eivät voi tuottaa palvelua, tarvittava palvelu hankintaan joko lisähankintana tai suoramakintana. Kela voi ostaa kuntoutuspalveluja julkiselta taholta vain silloin, kun palveluja ei ole saatu hankittua yksityiseltä puolelta.

Lisätietoja hankintaryhmästä.

Sovellettavat lainkohdat

Terveysturvalaki 29 §
KKRL 14 § ja 53 §

1.9.2.2. Ulosotto

Palveluntuottajalle maksettava työkorvaus on ulosmittauskelpoinen, joten se voidaan maksaa suoraan ulosottoviranomaiselle.

Asiakkaalle suoritettavia korvauksia kuntoutuskustannuksista tai myönnettyä elinkeinotukea ei saa ulosmitata.

1.9.3. Maksuosoite

Korvaus maksetaan korvauksen saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista, esim. jos korvauksen saaja ei pyydettyään anna tilinumeroa tai jos hän esittää Kelalle erityisen syyn, korvaus maksetaan maksuosoituksena Osuuspankin (OP) kautta. Tällöin edellytetään, että korvauksen saajalla on voimassa oleva postiosoite Suomeen.

Tilinumero muutokset tehdään korvauksen saajan ilmoituksen perusteella. Asiakas voi ilmoittaa tilinumero muutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai tietyissä tilanteissa suullisesti. Tilinumero muutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse.

Jos täysi-ikäinen asiakas ilmoittaa tilinumerotiedon yhteydessä, että tilinumero on jonkin toisen henkilön esim. isän tai äidin, pyydetään häneltä oma tilinumerotieto. Siihen voi käyttää kirjepohjaa KUL 28 Pyyntö uudesta tilinumerosta tai viestipohjaa Tarvitsemme asiakkaan oman tilinumeron.

Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vasta tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustetietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

1.9.4. Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Tuloverolain mukaan henkilö voi olla Suomessa joko yleisesti verovelvollinen tai rajoitetusti verovelvollinen.

Yleisesti verovelvollinen on henkilö, joka verotuksellisesti asuu Suomessa. Hän on velvollinen suorittamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että ulkomailta saamastaan tulosta. Kela toimittaa ennakonpidätyksen yleisesti verovelvolliselle maksamastaan etuudesta tai eläkkeestä, jos niitä ei ole säädetty verovapaiksi (TVL 1535/1992 92 §). Ennakonpidätys tehdään myös työkorvauksesta, jos sen saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollinen on henkilö, joka ei vakinaisesti asu Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan Suomessa veroa vain Suomesta saamastaan tulosta. Tällaisen henkilön verotuksessa sovelletaan pääasiallisesti rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia.

Lue lisää Ennakonpidätys > Lähdevero

Ulkomailla asuvan henkilön Suomesta maksettavasta eläketulosta ei peritä lähdeveroa, vaan siitä toimitetaan ennakonpidätys.

1.9.4.1. Ennakonpidätyksen perusteet

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä säädetään, millä perusteilla ennakonpidätys toimitetaan Kelan maksamista etuuksista ja veronalaisista työkorvauksista.

Ennakonpidätys- ja lisäprosentti

Ennakonpidätys toimitetaan palkkaa varten määrätyn prosentin mukaan siltä osin, kun maksettava määrä ei ylitä Verohallinnon määrittelemää henkilökohtaista tulo rajaa. Tulorajan ylittävältä osalta pidätys toimitetaan lisäprosentin mukaan.

Määräprosentti

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä on määritelty tilanteita, joissa ennakonpidätys määräytyy eläkkeissä, muissa etuuksissa ja työkorvauksissa kaavamaisesti määräprosentin perusteella.

Taulukkoprosentti

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahoissa ja kuntoutusrahassa pidätys voidaan toimittaa [Verohallinnon päätöksessä olevan prosenttilaulukon mukaan](#). (VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavasta ja määrästä 6 § 3 mom.)

Muutosverokortti

Maksunsaaja voi hakea Verohallinnolta muutosta ennakonpidätykseen. Jos Verohallinto antaa maksunsaajalle sosiaalietuutta tai eläkettä taikka opintorahaa varten myönnetyn muutosverokortin, se saadaan pääsääntöisesti suorasiirtona (pl. opintoraha) Kelaan, jolloin tiedot kirjautuvat ohjelmallisesti. Jos Verohallinto tai asiakas toimittaa muutosverokortin suoraan toimistoon, rekisteröi muutosverokortin tiedot HEMU-tapahtumalla.

Verohallinto merkitsee muutosverokorttiin tiedon siitä, mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää. Sosiaalietuuksien ennakonpidätyksessä voidaan käyttää vain sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Kuitenkin opintorahassa ja eläkkeissä voidaan käyttää vain näitä varten annettua muutosverokorttia.

Muutosverokortissa on pidätysprosentti, jota käytetään verokortissa olevaan euromääräiseen tulokertymään asti, jonka jälkeen käytetään korttiin merkittyä lisäprosenttia. Tulokertymää laskettaessa huomioidaan voimassaoloaikana maksetut etuudet tai työkorvaukset. Jos muutosverokorttia käytetään vuodenvaihteen yli, tulokertymän seuranta aloitetaan alusta.

Eläkettä varten annetussa muutosverokortissa ei ole tulokertymää.

Muutosverokortissa voi myös olla merkittynä vain yksi pidätysprosentti.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin.

Maksunsaajan oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

1.9.4.2. Lähdevero

Verohallinnon antamaa lähdeverokorttia käytetään maksettaessa päivärahaetuuksia, kuntoutusrahaa, lastenhoidon tukea ja opintorahaa. Lähdeverokorttia käytetään myös maksettaessa kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksia, ellei saaja kuulu ennakoperintärekisteriin.

Sosiaalietuuksien lähdevero on pääsääntöisesti 35 prosenttia. Jos Kela maksaa etuutta vajaalta kuukaudelta, etuudesta vähennetään maksun yhteydessä ohjelmallisesti 17 euroa/päivä (kalenteripäivä). Jos Kela maksaa etuutta kokonaisuudessaan kuukaudelta, etuudesta vähennetään ohjelmallisesti 510 euroa/kuukausi. Erotuksesta peritään lähdevero. (Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 672/1978 6 §)

Kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksista peritään vero lähdeverokorttiin merkityn prosentin mukaisesti. Lähdeverovähennystä ei tehdä ohjelmallisesti. Pidätyksestä saat tehdä lähdeverovähennyksen, mikäli siitä on merkintä verokortissa. Maksa korvauksen saajalle

ennakonpidätyksen korjaus tai ohjaa korvauksen saaja tarvittaessa kääntymään Verohallinnon puoleen verotuksen oikaisemiseksi.

Lähdeveron alaisista etuuksista ei peritä sairaanhoitomaksua, vaikka kortissa olisi merkintä sen perimisestä.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

1.9.4.3. Työkorvausten saajien verotus

Työkorvausten maksamisen yhteydessä tutkitaan ohjelmallisesti, onko työkorvauksensaaja merkitty ennakkoperintärekisteriin, toimitetaan tarvittaessa ennakonpidätys tai peritään lähdevero. Työkorvauksista toimitetaan ennakonpidätys tai peritään lähdevero vain, jos saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. (EPL 1118/1996 25 §)

Työkorvauksen maksajana Kela on velvollinen tarkistamaan aina ennen suorituksen maksamista, onko työkorvauksen saaja ennakkoperintärekisterissä vai ei. Voit luottaa APKY/ Työkorvauksen saajan verotusperusteet -toiminnolla näkyvään suorasiirtona saatuun ennakkoperintärekisterissäolotietoon. Tiedon voit tarkistaa myös www.ytj.fi.

Jos Verohallinto tai työkorvauksen saaja on kirjallisesti ilmoittanut Kelalle ennakkoperintärekisteristä poistamisesta, rekisteröi tieto ennakkoperintärekisterissäolotiedon päättymisestä APRE/Työkorvausten saajien verotusperusteet -toiminnolla.

1.9.4.4. Tietojen saanti ja käyttöönotto

Etuuksien ennakonpidätyksen toimittamisessa käytetään hyväksi Kelaan suorasiirtona saatuja ennakonpidätysperusteita. Maksunsaaja voi toimittaa Kelaan myös verokortin tai ilmoittaa muun pidätysperusteen.

Lue lisää kohdasta [Oma pyyntö](#) (Tiedot maksusaaajalta > Oma pyyntö)

Työkorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeensaajan myöntöpäätöksen jälkeen Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää pääkaupunkiseudun verotoimistoon ennakonpidätysprosentin pyyntökirjeen. Verotoimisto antaa sen perusteella eläkettä varten kirjoitetun henkilökohtaisen pidätysprosentin.

1.9.4.4.1. Suorasiirtotiedot

Kela saa suoraan Verohallinnolta vuosittain tiedot Suomessa verovelvollisten etuudensaajien ennakonpidätysperusteista. Muutosverokortit saadaan Kelaan suoraan Verohallinnolta joka arkipäivä.

Kela tarkistaa vuosittain Verohallinnolta tiedon työkorvauksen saajien (päivähoidon-/ kuntoutuspalveluntuottajat) ennakkoperintärekisterissäolosta maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa. Tarkistus tehdään suorasiirtopyyntönä ohjelmallisesti.

Eläkettä varten määrättyt henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit saadaan Kelan pyynnöstä yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisille eläkkeensaajille, joiden eläke on maksussa marraskuussa tai joille eläke on myönnetty etukäteen. Pyyntö lähetetään ohjelmallisesti yleensä marraskuussa ja siinä ilmoitetaan arvio seuraavana vuonna maksettavasta eläkkeestä. Verohallinnolta saadut uudet ennakonpidätysprosentit seuraavaa vuotta varten tallennetaan järjestelmään ohjelmallisesti.

Verohallinnolta suoraan saadut ennakonpidätysprosentit otetaan vuosittain käyttöön erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Siihen asti käytetään edellisen vuoden joulukuussa voimassa olleita ennakonpidätysperusteita.

1.9.4.4.2. Tiedot maksunsaajalta

Verokortti

Jos maksunsaaja tai Verohallinto toimittaa sosiaalietuutta, opintorahaa, eläkettä tai työkorvausta varten muutosverokortin, ennakonpidätys lasketaan muutosverokortin mukaisesti. Tarkistettua ennakonpidätystä sovelletaan yleensä seuraavan maksuerän alusta lukien.

Takautuvaan aikaan kohdistuvan muutoksen voi kuitenkin ottaa huomioon, jos muutosverokortin voimassaoloaika ulottuu maksettujen erien ajalle. Lue lisää [Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus](#)

Palkkaa varten annettuja muutosverokortteja ei käytetä etuuksien eikä eläkkeiden ennakonpidätyksessä.

Rajoitetusti verovelvollinen etuudensaaja voi pyytää Verohallinnolta muutosverokortin. Verohallinto toimittaa verokortin postitse Kelaan.

Oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

Lähdevero

Lähdeverotusta varten etuuden tai työkorvauksen saaja toimittaa lähdeverokortin. Lähdeverokortin pitää olla Kelaan varten kirjoitettu. Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

Eläkkeistä ei peritä lähdeveroa, vaan rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle määrätään ennakonpidätys.

1.9.4.4.3. Ennakonpidätyksen tallennus

Ennakonpidätystietojärjestelmään tallennetaan kaikki etuudensaajien ja Verohallinnon toimittamat ennakonpidätysperusteet. Rekisteröi tiedot valitsemalla HEMU-aloitusvalikolta Ennakonpidätystiedot.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätysperusteet tallennetaan Kansainvälisten asioiden keskuksessa, Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa tai Vero- ja kirjanpitoryhmässä.

Verokorteissa olevia tulorajoja seurataan ohjelmallisesti. Kertymätiedot päivitetään ohjelmallisesti maksujen eräajoissa ja palautusten kirjaamisen yhteydessä. Mikäli kertymätietojen korjaamisessa ilmenee ongelmia, ota yhteyttä Vero- ja kirjanpitoryhmään.

1.9.4.4.4. Kelan selvitettävä

Selvitä uusien kuntoutuspalveluntuottajien ja päivähoitontuottajien ennakoperintärekisteriin kuulumisen. Ennakoperintärekisterissä olon voi selvittää Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä osoitteesta www.ytj.fi tai Verohallinnon palvelunumerosta 029 497 006.

Jos yrittäjä on merkitty ennakoperintärekisteriin, YTJ-tietopalvelussa kohdassa Rekisteröinnit näkyy tieto Ennakoperintärekisteri ja tila Rekisterissä sekä alkupäivä. Näytä rekisterihistoria -toiminnolla saat tiedon mahdollisesta ennakoperintärekisteriässäolon loppupäivästä. Ennakoperintärekisteriin kuulumisen jatkuminen selvitetään ohjelmallisesti suoraan Verohallinnolta. Lue lisää Ennakonpidätys > Työkorvausten saajien verotus.

Rekisteröi tieto työkorvauksen saajan ennakoperintärekisterissäolosta toiminnolla APRE/ Työkorvausten saajien verotusperusteet. Tietojen tallennus edellyttää, että työkorvauksen saajan perustiedot on tallennettu.

Kela tarkistaa ennakoperintärekisterissä olon neljä kertaa vuodessa. Verotusperusteisiin pitää rekisteröidä voimassaolon seuraavaksi tarkistuspäiväksi seuraavan tarkistuskuukauden viimeinen päivä (31.3., 30.6., 30.9. tai 31.12.).

Esimerkki

Jos rekisteröit työkorvauksen saajan verotusperusteet heinäkuussa, vie seuraavaksi tarkistuspäiväksi 30.9.

1.9.4.5. Toimittaminen

Ennakonpidätys toimitetaan ennakoperintäasetuksen (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Ensisijaisia pidätysperusteita ovat

- muutosverokortti
- lähdeverokortti tai
- oma ilmoitus muuta perustetta suuremmasta pidätysprosentista.

1.9.4.5.1. Kuntoutusetuudet

Kuntoutuspalveluntuottajat ovat pääsääntöisesti ennakoperintärekisterissä, jolloin heille maksetusta työkorvauksesta ei tehdä ennakonpidätystä. Sen sijaan jokaisen työkorvauksen maksun yhteydessä tutkitaan ohjelmallisesti, kuuluuko maksunsaaja ennakoperintärekisteriin.

Lue lisää: Työkorvausten saajien verotus

Korvauksesta vähennetään mahdollisen arvonlisäveron osuus ennen ennakonpidätyksen toimittamista.

Jos palveluntuottaja vaatii muun kuluosuuden huomioon ottamista, ohjataan hänet Verohallintoon hakemaan muutosverokorttia.

Ennakonpidätys työkorvauksesta toimitetaan

- perus- ja lisäprosentin mukaan tai
- työkorvausta varten annetun muutosverokortin mukaan.

Jos edellä mainittuja ennakonpidätysperusteita ei ole Kelan tiedossa, ennakonpidätys tehdään 60 %:n suuruisena.

Yhteisölle ja yhtymälle maksettavasta korvauksesta tehdään ennakonpidätys 13 %:n suuruisena, ellei yhteisöä tai yhtymää ole merkitty ennakkoperintärekisteriin.

1.9.4.6. Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus

Muutosverokortti

Voit korjata ennakonpidätyksen, jos Kelaan on tullut muutosverokortti, joka on voimassa takautuvasti.

Jos muutosverokortin voimassaolo alkaa edellisen vuoden puolelta, voit korjata ennakonpidätyksen kuluvan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on myös oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa.

Esimerkki

Kelaan on tullut verokortti 5.1. ja se on voimassa 1.11. alkaen. Verokortti on voimassa enintään 31.12. saakka. Ennakonpidätys voidaan korjata 1.11. alkaen. Korjaus voidaan tehdä kuluvan vuoden toukokuun loppuun mennessä, jolloin myös palautettavan määrän on oltava viimeistään maksussa.

Lähdevero

Jos etuudesta on peritty liikaa lähdeveroa, voit korjata liikapidätyksen vain saman maksuvuoden aikana.

Palveluntuottaja ennakonpidätysrekisteriin

Korjaa ennakonpidätys aina silloin, kun työkorvauksensaaja ilmoittaa kesken vuotta tiedon ennakkoperintärekisteriin kuulumisesta.

Kelan virhe

Jos Kela on toimittanut ennakonpidätyksen virheellisesti liian suurena, voit korjata virheen ilman muutosverokorttia. Kelan virhe on kyseessä esimerkiksi silloin, kun Verohallinnon antama ennakonpidätysprosentti on tallennettu väärin liian suurena.

Korjauksen voit tehdä verovuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa. Verovuosi on kalenterivuosi, jolta vero määrätään.

Ennakonpidätyksen korjaaminen

Voit korjata ja maksaa liikaa perityn ennakonpidätyksen HERE-aloitusvalikon Ennakonpidätyksen korjaus -toiminnolla. Vero- ja kirjanpitoryhmä tekee RAKE-eläkkeiden ennakonpidätyksen korjaukset ja palautukset saatuaan niistä tiedon ohjelmallisesti.

1.9.4.7. Takaisin maksetut etuudet

Veronalaista etuutta voidaan periä takaisin nettomääräisenä niin kauan kuin Kela voi ilmoittaa Verohallinnolle veronalaisen etuuden ja ennakonpidätyksen määrien muutokset vuosi-ilmoituksen korjauksena. Maksettua etuutta voidaan periä takaisin ja kuitata nettomääräisenä etuuden maksuvuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Tämän jälkeen perintä ja kuittaus tehdään bruttomääräisenä.

Jos etuudensaaja maksaa takaisin etuutta sellaiselta vuodelta, jonka verotus on jo vahvistettu, Kela ilmoittaa palautetun etuuden määrän Verohallinnolle takaisinmaksuvuotta seuraavan vuoden tammikuussa. Etuudensaajalle lähetetään tosite, johon on etuuksittain eritelty Verohallinnolle ilmoitetut tiedot. Verohallinto ottaa palautetun etuuden määrän huomioon takaisinmaksuvuoden verotuksessa.

(TVL 1535/1992 112 a § 1 ja 2 mom.)

Kela ilmoittaa myös työpaikkakassojen perimien etuuksien korjaustiedot Verohallinnolle.

Lastenhoidon tuen työkorvauksia ei peritä takaisin työkorvauksen saajalta, vaan lastenhoidon tuen hakijalta. Perhe ja hoidon tuottaja hoitavat yksityisen hoidon tuen veronokaisuasiat suoraan Verohallinnon kanssa.

Lastenhoidon tuen hoidon tuottajille maksettujen työkorvausten takaisinperintä- ja kuittaustiedoista ei ilmoiteta muutostietoja Verohallinnolle.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa kuntoutuksen työkorvausten palautukset Verohallinnolle.

1.9.4.8. Regressisuoritukset

Eri laitosten väliset ja (Kelan) saman maksajan eri veronalaisten etuuksien väliset regressisuoritukset käsitellään ja maksetaan verottomina bruttomäärinä. Jos kuitenkin regressinä perittävä etuus tai sen osa on verotonta, on maksettava etuus verottomalta osin veronalaista esim. kun kuntoutusrahasta peritään opintotuen asumislisää. (TVL 1535/1992 112 a § 3 mom.)

Lue lisää regressiperinnästä ao. etuuden ohjeesta Regressiperintä-kohdasta.

Asiakkaan veronalaista tuloa on aina hänelle itselleen maksettu etuus. Verohallinnolle ei ilmoiteta verovapaina käsiteltyjä regressimaksuja.

1.9.4.9. Vuosi-ilmoitukset

Verovuosi 2018

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista ja työkorvauksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle vuosi-ilmoituksen maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaille etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat

katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltynä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Verovuosi 2019

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista. Työkorvauksista ei enää anneta vuosi-ilmoitusta, koska tiedot on ilmoitettu 1.1.2019 alkaen tulorekisteriin, josta Verohallinto saat tarvitsemansa tiedot.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle etuuksien vuosi-ilmoitukset maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaalle etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltynä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Tietojen korjaaminen

Vuosi-ilmoitustietoja voidaan korjata ennen verotuksen päättymistä, jos etuuden tai ennakonpidätyksen määrä muuttuu esimerkiksi takaisinperinnän vuoksi. Edellisen vuoden nettopalautukset on tehtävä toukokuun loppuun mennessä. Vero- ja kirjanpitoryhmä voi korjata virheellisiä tietoja syyskuun loppuun saakka. Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää korjatuista tiedoista aina ilmoituksen myös etuudensaajalle.

1.9.4.10. Kuukausivalvonta

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä tekee kuukausittain (viimeistään 10. päivä) Verohallinnolle valvontailmoituksen ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista. Ilmoitus sisältää ilmoituskuukautta edeltävän kuukauden tiedot. Ennakonpidätys ja lähdevero maksetaan kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivänä.

1.10. Ilmoitusvelvollisuus

Asiakkaan tulee ilmoittaa Kelaan kaikista muutoksista, joilla on tai voi olla vaikutusta hänelle myönnettyyn kuntoutusetuuteen.

1.10.1. Olosuhteiden muutos

Asiakkaan on viipymättä ilmoitettava Kelalle, jos kuntoutus keskeytyy, kuntoutuksen aloittaminen siirtyy tai kuntoutuksen ajankohta muuttuu siten, että se vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää. Etuuskäsittelijä tutkii ilmoituksen vaikutuksen myönnettyyn kuntoutukseen, tekee ratkaisuun tarvittavat muutokset ja ilmoittaa niistä palveluntuottajille.

Asiakas ja palveluntuottaja eivät voi yleensä keskenään sopia kuntoutuksen ajankohtaan tehtävistä muutoksista. Jos esimerkiksi asiakas ei voi aloittaa kurssia tai jatkaa jo aloittamaansa kurssia, hänen tulee ilmoittaa esteestä Kelaan. Etuuskäsittelijä tutkii, onko kurssin vaihtamiseen olemassa ennalta arvaamaton pätevä syy, kuten sairastuminen tai työhön tai lastenhoitoon liittyvä syy. Jos pätevä syy on olemassa, aikaisempi päätös lakkautetaan ja kuntoutujalle tehdään uusi ratkaisu asiakkaalle sopivasta kurssista.

Jos Kela saa tietoonsa sellaisen asiakkaan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka voi vaikuttaa tälle myönnettyyn tai maksettavaan etuuteen, etuuskäsittelijä pyytää asiakkaalta selvityksen olosuhteiden muutoksesta. Etuuskäsittelijä tekee selvityksen perusteella tarvittavat toimenpiteet, esimerkiksi lakkauttaa kuntoutuspäätöksen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 §).

1.10.2. Osallistumisen peruuttaminen

Asiakkaan on peruutettava osallistumisensa myönnettyyn kuntoutukseen, jos hän ei voi aloittaa sitä. Peruutuksesta on ilmoitettava seitsemän vuorokauden kuluessa siitä, kun asiakas on saanut tiedon kuntoutuksen ajankohdasta. Jos este ilmenee tämän määräajan jälkeen, siitä on ilmoitettava välittömästi. Määräajan jälkeen kuntoutuja voi peruuttaa osallistumisensa kuntoutukseen vain, jos sairaus, työ tai muu hyväksyttävä syy estää kuntoutuksen aloittamisen. Ilmoitus esteestä on tehtävä Kelaan. Etuuskäsittelijä välittää tiedon välittömästi kuntoutuslaitokseen ja tekee kuntoutusratkaisuun tarvittavat muutokset.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 § 4 mom.).

1.11. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.12. Tarkistaminen

Kuntoutuspäätöstä tarkistetaan, jos kuntoutuksen myöntämisperusteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada kuntoutusetuutta tai joka aiheuttaa tarvetta arvioida uudelleen kuntoutustoimenpiteen laatua ja/tai laajuutta. Tarkistuspäätöksen antaminen perustuu asiakkaan hakemukseen tai muuhun tarkistuksen aiheuttaneeseen selvitykseen.

Tarkistuspäätöksellä voidaan muuttaa myönnettyä aikaa. Sillä voidaan myös myöntää uusi toimenpide tai toimenpiteen jatkojakso. Tapauksesta riippuen päätöksen tarkistaminen tehdään asiakokonaisuuden alusta tai jostakin tietystä päivämäärästä lukien. Tarkistuspäätöksellä voidaan myös aikaistaa haettua aikaa. Sillä ei voida kuitenkaan lyhentää kuntoutusaikaa, vaan tällaisessa tapauksessa käsittelijän on lakkautettava toimenpide.

Tarkistusratkaisulla ei voida muuttaa ratkaisun laatua hylkäävästä myönteiseksi tai myönteisestä hylkääväksi. Tällaisessa tilanteessa asiasta tehdään uusi ratkaisu.

1.13. Keskeyttäminen

Jos muuttuneiden olosuhteiden vuoksi on perusteltu syy olettaa, että kuntoutusetuus olisi lakkautettava, se voidaan osittain tai kokonaan keskeyttää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava etuudensaajalle ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 49 §).

1.14. Lakkauttaminen

Kuntoutuspäätös lakkautetaan, jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutuksen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty. Kuntoutuspäätös lakkautetaan myös silloin, jos kuntoutusaikaa on tarvetta lyhentää ratkaisun jälkeen.

Lakkautuspäätös tehdään tosiasiallista keskeytymispäivää tai myöntämisedellytysten päättymispäivää seuraavasta päivästä alkaen, riippumatta kuntoutuspäätöksen lakkauttamiseen johtavan tiedon saapumispäivästä. Näin palveluntuottajalle voidaan maksaa korvaus myös päivästä, jona kuntoutus on keskeytynyt.

Kun kuntoutuspäätös lakkautetaan asiakkaan kuoleman vuoksi, siitä ei anneta lakkauttamispäätöstä.

Asiakas voi lakkauttaa kuntoutuspäätöksen suullisesti tai kirjallisesti. Lakkautuspäätös lähetetään tiedoksi palveluntuottajalle.

Kuntoutuksen keskeytyminen

Ennen lakkautuspäätöksen tekemistä tarkistetaan, ettei kuntoutuksesta ole maksettu korvausta ilmoitetun keskeytymisajankohdan jälkeen. Kuntoutuspäätöksen voi lakkauttaa vasta viimeisen toteutuneen kuntoutuspäivän tai käyntikerran jälkeen.

Asiakas voi pyytää kuntoutuspäätöksen lakkauttamista suullisesti tai kirjallisesti. Jos tieto kuntoutuksen keskeytymisestä tulee muualta kuin asiakkaalta itseltään, on kuntoutujaa kuultava.

Kuntoutuksen myöntämisedellytysten päätyminen

Kuntoutuksen myöntämisen edellytykset voivat päättyä esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakas ei enää ole vakuutettuna Suomessa.

Kuntoutusoikeuden päättymisen jälkeen on kuntoutuksesta voinut syntyä kustannuksia. Näissä tilanteissa etuuskäsittelijä selvittää maksamisen edellytykset ja mahdollisten liikamaksujen käsittelyn. Tieto maksamisen edellytyksistä kirjataan kustannusten maksamista varten OIWA:an. Ennen päätöksen lakkauttamista kuntoutujaa on kuultava.

Lue lisää [kuulemisesta](#).

Lue lisää kuntoutusrahan lakkauttamisesta.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 49 §)

1.15. Liikamaksu

Vaativassa lääkinällisessä kuntoutuksessa voi [takaisinperintätilanne](#) käytännössä tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun palveluntuottaja laskuttaa toteutumatta jääneitä kuntoutuspäiviä tai peruuntuneita käyntikertoja.

[Regressioikeuden](#) perusteella Kela voi periä takaisin korvaamansa kuntoutuksen silloin, kun kuntoutusvastuu on ensisijaisesti toisella järjestäjätaholla.

1.15.1. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.16. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.